

Bütün Dünya

192297 SAYI: 2022 /5

FİYATI: 15 TL

Biz Türkler bütün tarihimiz boyunca hürriyet ve bağımsızlığa sembol olmuş bir milletiz.

H. Atatürk

19 Mayıs'ın 103. Yılı Kutlu Olsun

Cihangir Dumanlı'nın yazısı 5. sayfada

Erdem Akyüz:

Atatürk ve 19 Mayıs'ın Az Bilinenleri s: 16

Yaşar Öztürk:
Bu Benim Eserimdir s: 29

Cengiz Özakıncı:

1928 Yavuz-Havuz Davası ve Kumpas İddiaları-2

Mareşal

Fevzi

Çakmak ve Cumhuriyet Donanması s: 10

Gürbüz Evren:

Ukrayna'daki Savaşın Öncesi ve Sonrasının Perde Arkası s: 68

Tekin Özertem:

Bir Halk Düşmanı (!) s: 90

Necef Uğurlu:

Sınırlar ve Amelia'nın Sınırsız Ufku s: 52

İlkesi: Hak, hukuk, adalet, vicdan ve tasarruf

- Okul, tebeşir, tahta bilmedikleri köyde o gün köy bekçisi neyin müjdesini veriyordu?
- Ünlü bir karikatüristken niçin Yozgat'ın Sarıkaya ilçesine yerleşti? • Yoğun bakım odasında niçin ihale pazarlığına girişti? • İçişleri Bakanlığı'nda valiler toplantısına neden alınmadı? • Tüm doktorlara gönderdiği mektupta neler istedi, sonunda neler oldu? • Makam otomobiline niçin binmiyor, yolculuklarını niçin otobüsle yapıyordu?
- Polis minibüste kimlik kontrolü yaparken validen niçin şüphelendi? • "Niğde'de yiyecek ekmeğimiz bu kadarmış" deyince neler oldu? • On yılda yapılacak işi, on kuruş harcamadan nasıl bir yılda bitirdi? • O, niçin bolluk içindeyken kıtlık içinde gibi yaşamayı seviyordu? • "Tutumlu vali" geliştirdiği modellerle nasıl işsizliği bitirdi ve modeli örnek oldu?

Bu soruların cevapları Türkiye'nin "efsane vali"si Refik Arslan Öztürk'ün yaşamında gizli. Yozgat'ın Akbucak köyünde doğdu, hukuk fakültesini bitirdi; karikatüristlik, kaymakamlık yaptı. Bilecik, Niğde, Erzincan ve Manisa valiliklerinde bulundu. Her yerde halkla iç içe, halkın içinde oldu. Hep tasarruf ve kalkınmayı savundu, kendini eğitim ve çağdaşlaşmaya adadı. Bugün Refik Arslan Öztürk adı görev yaptığı illerdeki tarihi yerlerde, sanayi tesislerinde, bürokraside yarattığı ekolde ve hizmet verdiği binlerce insanın gönlünde yaşıyor.

Onu birlikte çalıştığı insanlardan dinleyelim.

BÜTÜN KİTAPÇILARDA

Bütün Dünya

2000

Başkent Üniversitesi

Adına Sahibi:

Prof. Dr. Mehmet Haberal

Anısal Yönetmen:

Mete Akyol

Yayın Genel Yönetmeni:

Ufuk Akyol

Görsel Yönetmen

ve Yayın Genel Yönetmeni

Yardımcısı:

Turgut Keskin

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:

Gülçin Orkut Akyol

Teknik Yapım Yönetmeni:

Faruk Güney

Yayın Danışmanı:

Yaşar Öztürk

Eğitim Danışmanı:

Dr. Fatma Ataman

Düzeltilme Sorumlusu:

Nükhet Alicikoğlu

Abone Servisi:

Hatice Taygan

*Bütün Dünya 2000 dergisi,
Başkent Üniversitesi'nin
kültür hizmetidir.*

Seçiciler Kurulu:

Prof. Dr. Nevzat Bilgin (Anısal Başkan)

Prof. Dr. Ahmet Mumcu

Prof. Dr. Solmaz Doğanca

Prof. Dr. Sevil Öksüz

Prof. Dr. Ender Varinlioğlu,

Prof. Dr. Okay Eroskay

Prof. Dr. Fuat Çelebioğlu,

Prof. Dr. Sedefhan Oğuz,

Prof. Dr. Levent Peşkiricioğlu,

Kaya Karan, İlhan Banguoğlu,

Ahmet Aydede, Ertan Karasu, Manuel Bilos

Sürekli Yazarlar:

Yahya Aksoy, Yücel Aksoy, A. Erdem Akyüz,

Sabriye Aşır, Nuray Bartoschek, Kaya Boztepe,

Dr. Cihangir Dumanlı, Barbaros Eneç, Haluk Erdemol,

Konur Ertop, Gürbüz Evren, Erhan Kanyılmaz,

Filiz Leloğlu Oskay, Cengiz Önal, Cengiz Özakıncı,

Dr. Tekin Özertem, Yaşar Öztürk, Necdet Pamir,

Zeki Sarıhan, Sezin San Sungunay, İzlen Şen Toker,

Necef Uğurlu, Mehmet Ünver, Mustafa Yıldız, Berk Yüksel

Yönetim Merkezi:

10. Sokak No: 45, Bahçelievler, Ankara

Tel: (0312) 212 80 16

Faks: (0312) 212 31 33

İletişim Adresi:

Burhaniye Mah. Burhaniye Abdullah Ağa Cad. No:103

Üsküdar, 34662 İstanbul

Tel: (0216) 422 22 67

Abone Servisi:

Tel: (0541) 725 74 11

abonebd@gmail.com

Baskı: BPC Matbaacılık Sanayi ve Ticaret A. Ş.

Akçaburgaz Mah. Mehmet Deniz Kopuz Cad. No: 17,

34522 Esenyurt, İstanbul

Dağıtım: Turkuvaz Dağıtım Pazarlama

Basım Tarihi: 25 / 04 / 2022

www.butundunya.com.tr • butundunya@butundunya.com.tr

3 Medya ve Gerçekler

Dr. Ufuk Akyol

5 Mustafa Kemal Samsun'a Çıkıyor
Dr. Cihangir Dumanlı

10 Mareşal Fevzi Çakmak ve Cumhuriyet Donanması
Cengiz Özakıncı

16 Atatürk ve 19 Mayıs'ın Az Bilinenleri A. Erdem Akyüz

19 19 Mayıs 1919 Belki de Gebze-Kocaeli Olacaktı
Kaya Boztepe

25 Süvari Başkomutan'ın Kahraman Süvarileri
Yahya Aksoy

29 "Bu Benim Eserimdir"
Yaşar Öztürk

35 Milli Mücadele Yıllarında Ankara Ahmet Özkan

39 Heyeti Temsiliye'nin Hükümet'e Yanıtı!
Cengiz Önal

43 Hakimiyeti Milliye Yazıları

45 Cemalettin Topuzlu
Prof. Dr. Cengiz Kuday

47 Yapamadığım Röportajın Ödül Kazandıran Röportajı
Mete Akyol

52 Sınırlar ve Amelia'nın Sınırsız Ufku Necef Uğurlu

57 Rusya-Ukrayna Savaşı
Prof. Dr. Cengiz Kuday

İÇİNDEKİLER

61 Rusya, Ukrayna, Enerji ve Jeopolitik Notları
Necdet Pamir

68 Ukrayna'daki Savaşın Öncesi ve Perde Arkası Gürbüz Evren

75 Amerika'nın Berberi Savaşları Erhan Kanyılmaz

80 Yıkılan Hegemonya
Ömer Dedeoğlu

86 Teknoloji ve Pandemi Etkisinde Emek-İş Gücü
Barbaros Eneç

90 Bir Halk Düşmanı (!)
Dr. Tekin Özertem

95 Yoğun Bakımda Kitap Okumak
Dr. Murat Molu

98 Yeni Türkiye'de Yeni İnsanı Arayış Konur Ertop

104 Zihni Derin

105 Atlar ve İnsanlar Cemal Türkmen

109 Rıza Tevfik Demir Aytaç

114 Miltenberg İzlen Şen Toker

119 Malıköy Tren İstasyonu'nun Hatırlattıkları Vahap Candan

125 Kinizm ve Diyojen Sabriye Aşır

129 Tasavvuf Berk Yüksel

133 Gençler Tatilde Mehmet Ünver

137 Tarantino Olcaç Bağır

141 Deprem Afete Nasıl Dönüşür?
Prof. Dr. Ö. Ahmet Ercan

147 Neler Olmuyor ki Dünyada
Sezin San Sungunay

4 Beni Hatırlayınız

44 İlk Dersimiz Türkçe

51 Gözün Sözü

67 Bilginizi Denetleyin

85 Sudoku

151 Çözümler

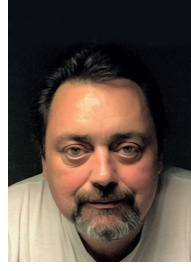
152 Yarının Büyüklüğü

154 Bulmaca

156 Satranç

158 Bize Gönderilen Kitaplardan

160 Bir Fotoğraf Bin Sözcük

Medya ve Gerçekler

Londra kahve ile tanıştığında, o güne kadar “pub”larda buluşan insanların yaşamında çok önemli bir değişiklik olmuş: Alkol yerine kafein alan insanların sohbet süreleri uzamış, konuları da giderek daha derin daha karmaşık olmaya başlamış. Öylesine zevkli, bilgilendirici sohbetler oluyormuş ki, kaçırınlar için konuşulanların özetleri yazılıp mekanın duvarına asılmaya başlanmış.

İlk gazete olarak tanımlayabileceğimiz gibi, bugünün kitle iletişim araçlarının da atası da olan bu özetler, ne yazık ki, zaman içerisinde gelişip büyürken başlangıçtaki amacından sapıp bambaşka bir karaktere bürünmüş gibi görünüyor. Okurlarına olup biteni aktarmak yerine, artık kamuoyu oluşturmak, hatta yönlendirmek gibi tehlikeli bir görev üstlenmiş sanki.

Neden tehlikeli? Zira bu iletişim kurumlarını ellerinde tutan sermaye grupları, güç odakları, siyasal iktidarlar kamuoyunu kendi istek, plan ve çıkarları doğrultusunda kolayca yönlendirebilir. Hatırlayın; Amerika kitle imha silahlarının varlığı yüzünden Irak'ı işgal etmiş ancak yıllar sonra bunun doğru olmadığını kabul etmişti. Tüm dünyadan daha ne çok örnekler verilebilir biliyorsunuz. Eminim aklınıza hemen birçoğu gelmiştir.

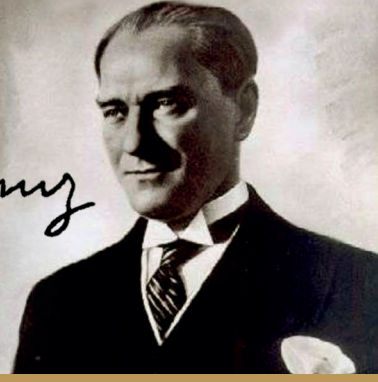
Bu yüzden okuduğum herşeyi sorgulamak istiyorum ben. Bugünlerde Rusların Ukrayna'da sivilleri hedef alması konuşuluyor özellikle Batı medyasında. Ben de soruyorum: Böyle bir şeyden Rusların ne çıkarı olabilir ki? Neden yaparlar? Tabii ki oluşan ortamda sivil hayat kayıpları oluyordur, eminim ama özellikle hedef alınmış olmaları o kadar gereksiz ve saçma geliyor ki bana. “Ruslar kimyasal silah kullanmaya hazırlanıyor.” Şimdi de bu çıktı. Öyle ki daha kullanmadan adamları suçlamaya başladılar. Acaba “Nükleer silah kullanacak” uyarısı fazla mı uçuk kaçtı diye düşünmüş olabilirler mi?

Oysa Batı'nın tek yapacağı “Ukrayna'yı NATO'ya almayacağız” demektir. O zaman bütün bu olanlar hiç gerçekleşmeyecekti.

Biz sıradan insanlara hep hazır bir kurgu göstermek için bu medyanın kullanımı nasıl bitecek? Ne zaman medya bu kurguların arkasındaki gerçekleri bize gösterebilecek?

Biz sorguladığımız zaman...

Beni Hatırlayınız

ATATÜRK'ÜN BUGÜNÜ DE AYDINLATAN ÖZDEYİŞLERİ

Derleyen: GAZİ GÜDER

- “Bütün ümidim gençliktedir.” (1919)
- “Muhterem gençler, hayat mücadeleden ibarettir. Bundan dolayı hayatta yalnız iki şey vardır. Galip olmak, mağlûp olmak. Size Türk gençliğine terk ettiğimiz ve bıraktığımız vicdanî emanet, yalnız ve daima galip olmaktadır ve eminim daima galip olacaksınız.” (18 03.1923, Tarsus'ta gençlere konuşma.)
- “Gençler! Cesaretimizi kuvvetlendiren ve devam ettiren sizsiniz. Siz almakta olduğunuz terbiye ve irfan ile, insanlık meziyetinin, vatan sevgisinin, fikir hürriyetinin en kıymetli örneği olacaksınız. Ey yükselen yeni nesil! Gelecek sizindir. Cumhuriyeti biz kurduk; onu yükseltecek ve devam ettirecek sizsiniz.” (30.08.1924, Dumlupınar'da konuşma.)
- “Gençliği yetiştiriniz. Onlara ilim ve irfanın müspet fikirlerini veriniz. Geleceğin aydınlığına onlarla kavuşacaksınız.” (1927)
- “Ey Türk Gençliği ! Birinci vazifen, Türk İstiklâlini, Türk Cumhuriyetini ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir. Mevcudiyetinin ve istikbâlinin yegâne temeli budur. Bu temel senin en kıymetli hazinendir.” (1927)
- “Gençliğin çalışkan, duyarlı ve milliyetçi yetişmesi esas dileklerimizdendir. Gençlik her türlü faaliyetlerinde Cumhuriyet kanunlarına ve Cumhuriyet kuvvetlerinin usûl ve kurallarına uymaya da dikkatli olmalıdır.” (1933)
- “Gençler! Benim gelecekteki emellerimi gerçekleştirmeyi üstlenen gençler! Bir gün memleketi sizin gibi beni anlamış bir gençliğe bırakacağımdan dolayı çok memnum ve mesudum.” (1937)

K Atatürk

Yılmadan Yorulmadan
Dr. Cihangir Dumanlı

Mustafa Kemal Samsun'a Çıkıyor

Mustafa Kemal'in Samsun'a çıktığı 19 Mayıs 1919
Ulusal Kurtuluş Savaşımızın başladığı gündür.

Mustafa Kemal İstanbul'da
Osmanlı İmparatorluğu büyük
savaştan yenik çıkmış, 30 Ekim
1918'de adeta kayıtsız bir teslim
anlaşması olan Mondros Ateşkes
Antlaşması'nı kabul etmek zorunda
kalmıştır.

Mustafa Kemal ateşkesin imza-
lanması sırasında Suriye cephesinde
Yıldırım Ordular Grubuna bağlı 7.
Ordu Komutanıdır. Grup Komutanı

Liman Von Sanders ateşkes anlaş-
ması gereğince Türkiye'den ayrılır-
ken Yıldırım Orduları Komutanlığını
31 Ekim 1918'de Adana'da Mustafa
Kemal'e devretmiştir.

Mustafa Kemal şimdi Toros dağ-
larından İran sınırına kadar bütün
güney cephesinin komutanıdır. Aynı
zamanda da ateşkesin bölgede uygu-
lanmasından sorumludur. Ateşkesin
koşullarını çok ağır bulmakta ve bazı

koşulların açıklığa kavuşturulmasını istemektedir. İngilizlerin haksız yere İskenderun'u işgal etmelerine hükümete rağmen itiraz eder; hükümetten İngilizlere hak veren bir cevap alınca 6 Kasım 1918'de görevinden istifa eder. Hükümet 7 Kasım'da Yıldırım Orduları Grubu'nun lağvedildiğini açıklamak zorunda kalır ve Mustafa Kemal'i Harbiye Nezareti emrine atar.

Mustafa Kemal 13 Kasım 1918'de İstanbul'a varmış ve Çanakkale'den geçirmediği İtilaf Donanması'nın 55 parça gemisinin arasından Kartal İstimbotu ile Haydarpaşa Garı'ndan karşıya geçerken yaveri Cevat Abbas'a "Üzülme, geldikleri gibi giderler!" demiştir. Bu cümlesi daha o tarihte Kurtuluş Savaşı'nın zaferle sonuçlanacağına olan kesin inancını ifade etmektedir.

İstanbul'da Altı Ay

Mustafa Kemal 13 Kasım 1918'de geldiği İstanbul'da 16 Mayıs 1919'da Samsun'a hareketine kadar altı ay kalmıştır. Bu süre içerisinde İstanbul işgal altındadır. İşgal güçleri padişah ve hükümetini aşağılayıcı bir biçimde kontrol altına almışlardır. Padişah ve hükümetleri işgalcilerle işbirliği yapmakta ve onları kızdırmamaya çalışmaktadırlar. Ordular terhis edilmiş, silahları toplanmaktadır. Halk savaştan bıkmış ve yorulmuş durumdadır. Ekonomi çökmüştür.

Bütün bu olumsuz koşullara karşın Mustafa Kemal "Doğrudan doğruya emrim altında bulunan

iki ordunun arzu ettiğim tarzda takviyesi halinde Türk'ün sesini işittirebileceği kanaatindeyim." diyebilmektedir. Bu zor koşullarda bile zihnen yenilmemiş, Türk'ün sesini işittirmekten bahsedebilmektedir.

O Kurtuluş Savaşı'nı başlatmanın kararını çoktan vermiştir. Ancak bu kararın her yönü ile ayrıntılı düşünüülmesi, uygulamanın planlanması, uygulayıcı kadronun oluşturulması gerekmektedir. Savaşın "durum muhakemesi" yapılmalıdır. Kendi ifadesiyle "Mütareke devrinin altı ayını İstanbul'da geçirmesinin sebebi budur."

İşgal güçleri padişah ve hükümetini aşağılayıcı bir biçimde kontrol altına almışlardır. Padişah ve hükümetleri işgalcilerle işbirliği yapmakta ve onları kızdırmamaya çalışmaktadırlar.

Mustafa Kemal bu dönemde öncelikle kendisini İstanbul'a çağıran sadrazam Ahmet İzzet Paşa'nın istifası üzerine kurulan Tefrik Paşa hükümetine güvenoyu verilmemesine, Ahmet İzzet Paşa'nın yeniden sadrazam olmasına ve kendisinin de yeni hükümette Harbiye Nazırı olmasına yönelik siyasi girişimlerde bulunmuş fakat bu istekleri gerçekleştirmemiştir.

İstanbul'da kalmanın kurtuluş amacına hizmet etmeyeceği

kanaatine varınca bir an önce geniş yetkilerle Anadolu'ya geçmenin yollarını araştırmaya başlamış ve Şişli'deki evinde İsmet İnönü, Ali Fuat Cebesoy, Rauf Orbay, Kazım Karabekir gibi yakın arkadaşları ile birlikte Kurtuluş Savaşı'nın düşünsel düzeyde hazırlıklarının yapmışlar, birlikte çalışmak için anlaşmışlardır. Sıra Anadolu'ya geçmeye gelmiştir.

bir "beka problemi" ile karşı karşıya kalmıştı.

Söz konusu notayı alan hükümet iddiaların doğruluğunu yerinde incelemek üzere bir komutanın bölgeye gönderilmesine karar vermiştir. Bölgeye Mustafa Kemal'in gönderilmesinde İstanbul'da yüksek düzeydeki ilişkiler ağı etkili olmuştur. Şöyle ki:

Ateşkesten sonra İttihat ve Te-

İsmet İnönü

Ali Fuat Cebesoy

Rauf Orbay

Kazım Karabekir

Görevlendirme

Mustafa Kemal'in beklediği fırsat İtilaf Devletleri'nin 21 Nisan 1919'da Osmanlı hükümetine verdikleri bir nota ile doğmuştur. İtilaf Devletleri bu notada Karadeniz bölgesinde Türklerin Rum köylerine baskınlar yaptıklarını, bölgede güvenliğin bozulduğunu, Osmanlı hükümeti güvenliği sağlayamazsa kendilerinin Karadeniz bölgesini işgal edeceklerini bildirmişlerdir.

O tarihte Türkiye doğudan, güneyden ve batıdan işgal halindedir. Kuzeyi de işgal edilirse tamamen kuşatılmış olacak, ağır Sevr koşullarını kabul etmek zorunda kalacaktı. Bu da padişahlığın ve hanedanın sonu demektir. Padişah ve hanedan

rakki Partisi (İTP) yöneticileri ülkeden kaçmışlar İTP'nin baş muhalifi olan Hürriyet ve İtilaf Partisi (HİP) Damat Ferit'in sadrazamlığında iktidara gelmiştir. Hükümet ülkede büyük bir "ittihatçı avı" yürütmektedir. Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Paşa'dır. Mehmet Ali Paşa Mustafa Kemal'in yakın arkadaşı Ali Fuat ve babası İsmail Fazıl Paşa ile yakın ilişki içindedir. Kızını Ali Fuat'ın kardeşi ile evlendirmiş, İsmail Fazıl Paşa ile dünür olmuşlardır. Mehmet Ali Paşa Şişli'deki evde Mustafa Kemal ve Ali Fuat ile görüşmektedir. İsmail Fazıl Paşa oğlu Ali Fuat'ın sınıf arkadaşı Mustafa Kemal'i Harbiye yıllarından beri tanımakta ve takdir etmektedir.

İşte Mustafa Kemal'in ismini dünüürü Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Paşa'ya öneren İsmail Fazıl Paşa'dır. Mustafa Kemal'in ittihatçı olmaması, hatta Enver Paşa ile anlaşmazlıklarının bulunması Çanakkale'deki başarıları tercih edilmesinde önemli rol oynamıştır. Öte yandan işgal güçleri de kendilerini Çanakkale'de yenen bu genç ve enerjik paşanın İstanbul'dan uzaklaştırılmasını istemektedirler.

Dahiliye Nazırı Mehmet Ali Paşa, dünüürü İsmail Fazıl Paşa'nın telkini ile Mustafa Kemal'in Anadolu'ya gönderilmesini sadrazam Damat Ferit Paşa'ya kabul ettirmiştir.

29 Nisan'da Harbiye Nazırı Şakir Paşa Mustafa Kemal'i makamına çağırarak görevini bildirmiştir.

Mustafa Kemal çıkan fırsattan yararlanmasını bilmiş, bu maksatla kendisine görev ve yetkilerini açıkça tanımlayan bir görev belgesi verilmesini istemiştir. Amacı Anadolu'ya geniş yetkilerle gitmektir. Görev ve yetki belgesi Genelkurmay İkinci Başkanı Kazım İnanç Paşa ile Mustafa Kemal tarafından hazırlanmıştır. Mustafa Kemal'in resmi statüsü 3. Ordu müfettişliğidir. Görev ve yetki belgesinin hazırlanmasında Mustafa Kemal Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak için ihtiyaç duyduğu yetkileri dikte ettirmiştir. Bunlar arasında:

- 3. (Sivas) ve 15. (Erzurum) Kolorduların emrine verilmesi,
- Müfettişlik bölgesinin Trabzon, Erzurum, Sivas, Van

vilayetleri ile Erzincan ve Canik vilayetlerini kapsamaması,

- Bu bölgelerin vali ve mutasarrıflarının müfettişlik emirlerini yerine getirecekleri,

- Müfettişlik sınırına komşu vilayetler ve Diyarbakır, Bitlis, Elazığ, Ankara, Kastamonu vilayetleri ile buralardaki kolordu komutanlarının müfettişlik emirlerini yerine getirecekleri bulunmaktadır.

Mustafa Kemal bu yetkileri yazdırırken Kazım İnanç "Bir şey mi yapacaksın? diye sormuş, Mustafa Kemal de "Evet bir şey yapacağım. Bu maddeler olsa da olmasa da yapacağım." demiştir.

Anılan belge ile Mustafa Kemal ülkenin önemli bir bölümündeki idari ve askeri makamları emrine almış olmaktadır. Belge Şakir Paşa tarafından onaylanınca Mustafa Kemal "Ne âlâ bir şey, talih bana öyle elverişli şartlar hazırlamış ki kendimi onların kucağında hissettiğim zaman ne kadar bahtiyarlık duyduğumu anlatamam. Harbiye Nezaretinin kapısından çıkarken kanatlarını çırparak uçmaya hazırlanmış bir kuş gibiydim." diyecektir.

İlk iş olarak yeni Genelkurmay Başkanı Cevat Paşa'dan Ulukışla'da bulunan 20. Kolordu'nun Ankara'ya gönderilmesini istemiştir. Böylece;

Sivas'taki 3. Kolordu (Refet Bele),

Erzurum'daki 15. Kolordu (Kazım Karabekir),

Ankara'daki 20. Kolordu (Ali

İstedığı yetkileri ve askeri gücü alan Mustafa Kemal bundan sonra Samsun'a götüreceği 18 kişilik ekibini kurmuş, hazırlıklarını tamamlamıştır.

Fuat Cebesoy) olmak üzere Mondros'tan kurtarılmış üç kolordu ile zihninde planladığı Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak imkânına kavuşmuştur. Kolordu komutanları Şişli'deki evde fikir birliğine vardığı komutanlardır.

İstedığı yetkileri ve askeri gücü alan Mustafa Kemal bundan sonra Samsun'a götüreceği 18 kişilik ekibini kurmuş, hazırlıklarını tamamlamıştır. İstanbul'dan ayrılacağı 16 Mayıs'tan önce Padişah'a bir veda ziyaretinde bulunmuştur. Vahdettin bu görüşmede kendisine "Paşa, paşa şimdiye kadar devlete çok hizmet ettin. Bunların hepsi tarihe geçmiş-tir. Bunları unutun. Asıl şimdi yapacağınız hizmet hepsinden büyük olabilir. Paşa, devleti kurtarabilirsin" demiştir.

Vahdettin'in "Devleti kurtarabilirsin" cümlesindeki kasıt şüphesiz "Git Anadolu'yu işgallerden kurtar, padişahlığı devir, yeni bir devlet kur" değildir. Kurtuluş Savaşı'na karşı çıkan ve düşmanla

işbirliği yapan padişahтан böyle bir şey beklenemez. Padişah "Devleti kurtarabilirsin" derken kendi tahtının ve hanedanının kurtarılmasını kastetmiş, kendi "beka sorununun" çözülmesini istemiştir. Padişahın Mustafa Kemal'e yüklü bir para verdiği iddiası da gerçekte bağdaşmamaktadır.

Mustafa Kemal'e verilen resmi görev Samsun tarafında Rumlara saldıran Türkleri yola getirmek, Anadolu'da bir takım milli teşkilatlanmaları ortadan kaldırmaktır. Onun aklındaki asıl görev ise Kurtuluş Savaşı'nı başlatmak, kazanmak, ulusal sınırlar içerisinde ulusal egemenliğe dayalı tam bağımsız yeni bir devlet kurmaktır.

Mustafa Kemal, İzmir'in Yunan ordusu tarafından işgalinden bir gün sonra 16 Mayıs'ta yola çıkmış, tehlikeli bir yolculuktan sonra 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır.

Bu tarihten sonrasını kendisi Nutuk'ta anlatmaktadır. •

chhangirdumanlibd@gmail.com

Otopsi
Cengiz Özakıncı

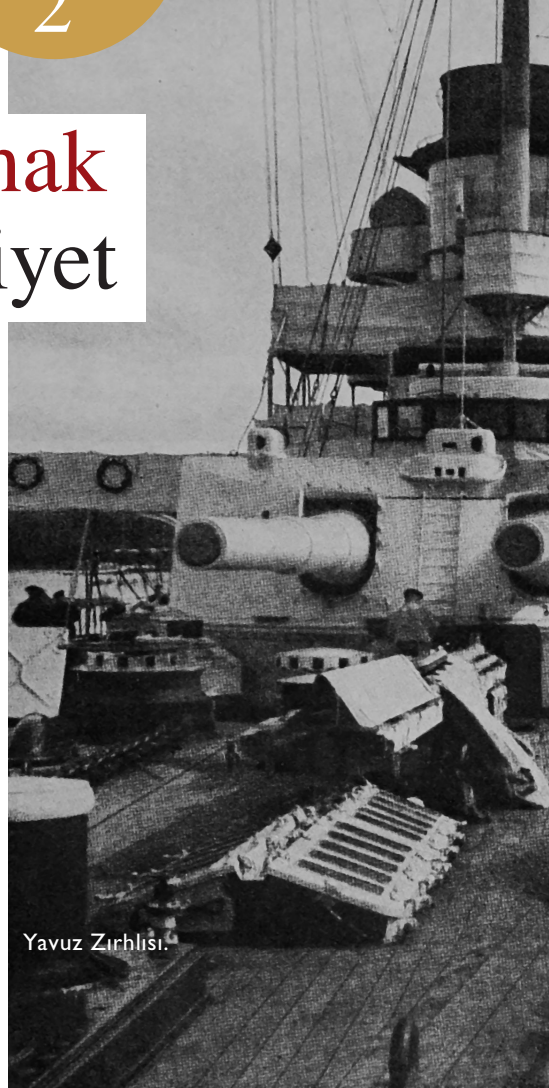
1928
Yavuz-Havuz
Davası ve
Kumpas İddiaları

2

Mareşal Fevzi Çakmak ve Cumhuriyet Donanması

Mareşal Fevzi Çakmak, neredeyse 60 yıldır “Türk Deniz Kuvvetleri’ne, Türk Donanmasına düşman ve Birinci Dünya Savaşında yaralanan Yavuz Zırhlısının onarılmasına ve donanmaya katılmasına şiddetle karşı olduğu” ileri sürülerek suçlanmakta. Bu suçlamanın yer aldığı ilk yayınlardan biri 27 Mayıs 1960 askeri müdahalesinde 53 yaşında bir Tuğamiral iken emekli edilen Afif Büyüktuğrul’un 03.03.1963’te Cumhuriyet’te yayımlanan “*Yavuz Donanmaya Lazım mıdır?*” başlıklı yazısı.. Bu yazıda: “**Özellikle Genelkurmay camiası (Mareşal Fevzi Çakmak)**

10

Yavuz Zırhlısı.

geminin toplarını müstahkem mevkilerde kullanmak istiyor; tekne tamirine taraftar bulunmuyordu.”

diyen A. Büyüktuğrul, bu yargısını 30 ağustos 1938’de 50 yaşında Tuğamiral iken Fevzi Çakmak emriyle emekli edilen Fahri Engin’in anlatıklarına dayandırıyor.

A. Büyüktuğrul yazdığı kitaplar-
da, gazete ve dergi yazılarında Fevzi

Çakmak’ı donanmanın gelişmesine karşı çıkmakla suçlamayı yaşamının sonuna dek sürdürmüş, yazdıkları kuşaklar boyu deniz harp okulunda okutulmuş, öğrenciler Atatürk döneminin değişmez Genelkurmay Başkanının donanmaya düşman olduğu şıngısıyla eğitilmişlerdi. Bu gerçeğe aykırı yalan yanlış yargı, son 15-20 yıldır sosyal medya aracılığıyla

Atatürk ve Fevzi Çakmak

Hazretlerine arzettim. En nihâyet **Yavuz'un tâmir edilmesinin lüzumlu olduğu görüldü ve Erkanı Harbiyeyi Umumiyeye de yazdım. Dedimki - Dosya içerisinde vardır - Böyle bir hâdise oldu. Sigorta meselesinden dolayı arada ihtilâf çıktı. Tâmir ederiz edemeyiz diyorlar. Bu baptaki noktâi nazarınız nedir dedim?.** **Fevzi Paşa şifahen buyurdularki, fenni cihetini biz bilmeyiz. Yavuzun biran evvel tâmirini isteriz. - Dosya içerisinde vardır - Yavuzun bir gün evvel tâmiri Erkanîharbiyeye matluptur. Buna ait bir kâğıt da geldi.**

Komisyon dedi ki: Bir mülayim, muvafık teklif serdediyorlar - Evvelâ arzedevimki bu müzâkeratı vâhşan Eryavuz'un 24.12.1927 günlü TBMM Tutanağında yer alan konuşmasından.

hızla toplumun her kesimine yayılmakta. Oysa aşağıda sunduğumuz belgeler, Fevzi Çakmak'ın donanmaya düşman olmadığını ve Yavuz'un onarımına karşı çıkmadığını gözler önüne seriyor.

*

BELGE 1- Eski Bahriye Vekili İhsan Eryavuz, 24.12.1927 günlü TBMM'de yaptığı konuşmada şöyle diyor:

Sanlı Yavuz Zirhlimizin, Sanlı Tarihi (6) Yavuz Donanmayolâzım mıdır?

Meselesinin yalnız hakleri tarafı ele alınacak olursa, atom devrinde, Kuranda ve Epe demiri gibi dar sahada büyük gemileri kullanmanın güllüğü henüz memdini belli eder. Fakat modern harbin bütün sahaları inceden inceye teşvik edilecek olursa, elbette Yavuz'un kullanılmasını ıncap edilecek zaman gelecektir.

YAVUZ -

Amiral A. Büyüktuğrul

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

24. Bahriye ve İktisat

"Yavuz'un tamer edilmesinin lüzumlu olduğu görüldü ve Erkanı Harbiyeyi Umumiyeye de (Genelkurmay Başkanlığına da) yazdım. (...) Bu baptaki (Yavuz'un onarılması konusundaki) **nokta-i nazarınız** (görüşünüz) **nedir, dedim. Fevzi Paşa şifahen** (sözlü olarak) **buyurdular ki,**

fenni cihetini (işin bilimsel-teknik yönünü) **biz bilmeyiz, Yavuz'un bir an evvel tamerini isteriz. -Dosya içerisinde vardır - Yavuz'un bir gün evvel tameri, Erkanîharbiyeye** (Genelkurmay'ca) **matluptur** (talep edilmiş, istenmiştir). **Buna ait bir kâğıt da geldi.** (Fevzi Paşa Yavuz'un bir an önce onarılması isteğini Bahriye Vekaleti'ne yazılı olarak da bildirdi.)"

*

BELGE 2- Devlet Arşivleri Başkanlık Cumhuriyet Arşivinde, içeriği: "Yavuz'un tameri ve yeni malzeme siparişleriyle Yunan Donanmasıyla kuvvet dengesi sağlanması çalışması" olarak özetlenen **Müşir Fevzi** (Genelkurmay Başkanı Fevzi Çakmak) imzalı belgenin tam metni şöyle:

A. Büyüktuğrul, "Yavuz Donanması Lazım mıdır?" 03.03.1963, Cumhuriyet.

20 Haziran 1341
(1925)

*Türkiye
Cumhuriyeti
Harbiye Vekaleti
Umur-ı Siya-
siye Müdüriyeti
Umumiyesi*

*Aded
Suret
Hükümetimizin
yeni siparişleri ve
Yavuz'un ta'miri*

*kuvâ-yı bahriyyemi-
zi Yunan donanma-
sıyla müsavî olacak
bir dereceye bile
ıs'âd edemeyeceği
cihetle siparişâtımızın itmâmı ve
Yavuz'un tâ'mirinin icrâsı sûre-
tiyle bahrî tahdîd-i teslihât teklifi
üzerinde anlaşmanın muvâfık ola-
cağı ma'rûzdur.*

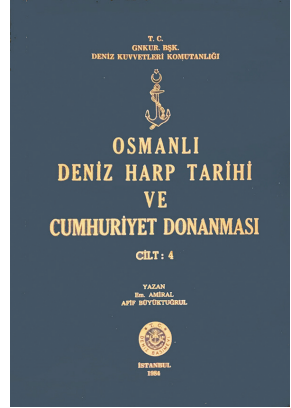
Müşir Fevzi.

[Belgede geçen "**Bahri Tahdid-i Teslihat**", deniz silahlanmasının sınırlanması anlamına geliyor. 1920'li yıllarda tüm dünyada "silahlanmanın sınırlandırılması" çalışmaları yürütülüyordu. Bu ortamda Yunanistan da Türkiye'ye iki ülke arasında "deniz silahlanmasının sınırlandırılması" konulu anlaşma yapmayı öneriyordu. Bu Yunan önerisi konusunda Genelkurmay'ın görüşü sorulmuş; Genelkurmay

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi, 20 Haziran 1925, Mareşal Fevzi Çakmak, Yavuz'un onarılması ve Türk donanmasının sipariş edilen gemilerle güçlendirilmesi.

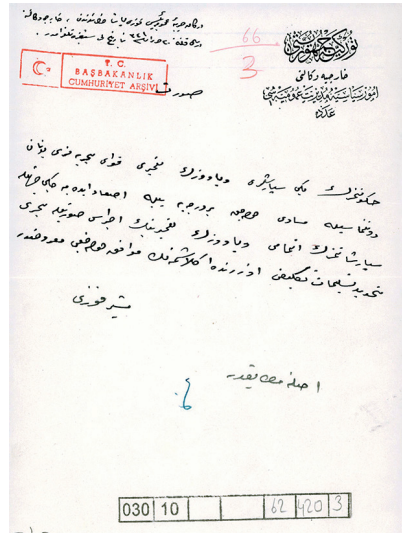

Afif Büyüktuğrul, Büyük Atamız ve Türk Denizciliği, 1969.

Afif Büyüktuğrul, Osmanlı Deniz Harp Tarihi ve Cumhuriyet Donanması, 1984.

Başkanı Fevzi Paşa, Hollanda'ya sipariş edilen ve yapımı sürmekte olan iki denizaltı vs. savaş gemilerinin yapımı bitip donanmamıza katılsalar ve Yavuz'un da onarımı

Mareşal Fevzi Çakmak

bitip donanmamıza katılsa, bu durumda bile Türkiye'nin deniz gücünün Yunanistan'ın o anki düzeyine erişemeyeceğini; "deniz silahlanmasının sınırlanması" önerisinin ancak sipariş ettiğimiz savaş gemileri ülkemize geldikten ve Yavuz'un onarımı gerçekleştiğinden sonradır ki kabul edilebilir olacağı yönünde görüş bildiriyor.

Nitekim, sipariş edilen iki denizaltı 1928'de donanmamıza katılmış; Yavuz'un onarımı 1930'da bitmiş, Yunanistan'ın önerdiği "deniz silahlarının sınırlanması" anlaşması ("Türkiye ile Yunanistan arasında Dostluk, Tarafsızlık, Uzlaşma ve Hakem Muahedesi ile

Deniz Teslihatı protokolü") 30 Ekim 1930'da imzalanmıştı.]

*

BELGE 3- Müt. (E) Tuğamiral Fahri Engin'in günlüğünde; Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa'nın 13 Mart 1930 gün ve 12 şube 43383 sayılı yazısı:

Donanma Komutanlığına,
1. Donanmamızın önemli bir parçası olan ve tecrübeleri başarıyla sürdürülen Yavuz mürettebatının bir an önce yetiştirilmesi amacıyla özel bir eğitime tabi tutulması ve bu eğitimin bu konuda tecrübesi belgelenmiş olan, aslen Yavuz komutanı bulunan Kaymakam Fahri Bey'in doğrudan doğruya ve müstakilen emri idaresi altında icrası ve Yavuz komutanının eğitimi hususunda doğrudan doğruya Genelkurmay Başkanlığına ve idari hususlarda da vekalet geçici olarak bağlanması ve Yavuz hariç olmak üzere Donanmanın başka gemilerine Kaymakam Şükrü Bey'in komuta etmesi tensip edilmiştir.

ii. Yavuz Komutanlığınca Yavuz'da vazife görecektir zabitanın vesailer ve delaile istinaden tensip ve evvelce kabul edilmiş bulunan Yavuz kadrosunun kifayet edip etmediğinin de işarı. Noksan mürettebatın mülga mevkilerden nişancı ve buna benzer muallim mürettebat noksanının da diğer gemilerden ikmali uygun görülmüş olduğundan gereğinin buna

göre yapılmasını rica ederim.

*Genelkurmay Başkanı
Mareşal Fevzi Çakmak*

*

BELGE 4- Müt. (E) Tuğamiral Fahri Engin'in günlüğünde; Genelkurmay Başkanı Fevzi Paşa imzalı belge:

Yavuz Komutanlığına,

Yavuz'un sürat tecrübelerinden elde edilen memnuniyet verici sonuçta önemli neden olan ateşçi neferlerin göstermiş oldukları kaabiliyet ve gayret ile bu neferleri yetiştirmek hususunda gösterdiğiniz çaba takdire değer görülmüştür.

Keyfiyetin ilgililere bildirilmesi.

*Genelkurmay Başkanı
Mareşal Fevzi Çakmak*

*

BELGE 5- Müt. (E) Tuğamiral Fahri Engin'in günlüğünde; Genelkurmay'ın 24.03.1930 gün ve (Şube 14) 65786 sayılı yazısı:

Yavuz Komutanı Fahri Bey'e,

17.3.1930 tarih ve 12 numaralı

yazınızı aldım. Donanmamızın esas unsuru ve en önemli parçası olan Yavuz mürettebatının bir an önce yetiştirilmesini çok önemli gördüğümden şimdiye kadarki çalışma, tecrübe ve bilginize itimat etmemden ötürü ve aynı zamanda Yavuz'un esas komutanı bulunmanızdan yalnız bu geminin eğitimi ile daha yakından ve serbestçe uğraşabilmeniz için Donanmayı teşkil eden diğer parçaların eğitimini geçici olarak ve vekaleten Denizaltı Gemileri Komutanlığı'na

verdim. Burada durumunuzu küçültecek bir durum yoktur. Tam tersi, civar hükümetler Donanmalarına karşı önemli rol oynamakta olan bu geminin eğitimini istenen düzlüğe çıkartmak gelecek Deniz Kuvvetlerimizin bir çekirdeğini kurmak itibariyle sizin için şerefli bir hizmet olacaktır. Durumunuzu bu yolda düşünerek size verilen vazifede başarınızı diler, Yavuz'un eğitiminin kısa zamanda istenen düzlüğe çıkarılmasını sizin dirayet ve faaliyetinizden beklerim efendim.

Genelkurmay Başkanı

Mareşal Fevzi Çakmak

*

Fevzi Paşa'ya yöneltilen "donanma düşmanlığı" suçlamasıyla birlikte Türk karacılarını Türk denizciliğine, Türk donanmasına düşmanmış gibi gösterip, böylelikle Türk denizcilerini Türk karacılarına düşman etmeye yönelik sinsî propaganda; 1963'ten bu yana yaklaşık 60 yıldır "Mareşal Fevzi Çakmak donanmanın düşmanıydı, Yavuz'un onarımına karşıydı" gibi sözlerle yayılan 'Doktrinleştirilmiş İftira'lar, yukarıda bir kısmını sunduğumuz resmi belgelerle çürümektedir.

Millî Mücadele ve İstiklal Savaşımızın kahraman Genelkurmay Başkanı, Türk Devrimi girişimlerinde önder Atatürk'ün sağ kolu, güvencesi, dayanağı Mareşal Fevzi Çakmak'ı, yitirliğimizin 72'inci yıldönümünde saygıyla anıyoruz. • (Sürecek)

cengizozakincibd@gmail.com

Bilmek Gerek
A. Erdem Akyüz

Atatürk ve 19 Mayıs'ın Az Bilinenleri

Atatürk'ün 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktığını ve böylece Kurtuluş Savaşı'nın başladığını biliyoruz. Ancak bu günün birkaç gün öncesinde ve birkaç gün sonrasında öyle detaylar vardır ki bunları da bilmek gerekir.

Atatürk, 16 Mayıs 1919'da İstanbul'dan Samsun'a gitmek üzere hareket etti dediğimiz zaman, sanki normal bir seyahate gider gibi, çantasını hazırlayıp, kendisini

Samsun'a götürecektir. Oysa o tarihlerde İstanbul işgal altında idi. İstanbul'a ve Anadolu'daki diğer kentlerimize gidip

Samsun'a götürecektir. Oysa o tarihlerde İstanbul işgal altında idi. İstanbul'a ve Anadolu'daki diğer kentlerimize gidip

gelmek, sanki bir yabancı devlete giderken izin ve vize alırcasına, işgal kuvvetlerinin iznine bağlı idi. İzin almadan, bu kentlere giriş çıkış yasaktı.

Şimdi bir an düşünelim; elimize çantamızı alarak, bir araba, otobüs veya toplu taşıma aracına bilet alarak, istediğimiz yere, istediğimiz zaman gidip gelmenin ne kadar büyük bir mutluluk olduğunu ve bu özgürlüğü kimin, kimlerin sayesinde kazandığımızı bilelim ve bu büyük olayın ince detaylarına bakalım.

Mustafa Kemal, Sam-sun'a gitmeden bir gün önce evine giderek; annesi ve kız kardeşi ile vedalaştı.

Vapura binmek üzere hareket ederken, Rauf Bey, vapurun işgal kuvvetlerine mensup bir torpido tarafından takip edileceği ve batırılacağı yolunda haberler aldığını söylemiş, buna rağmen Mustafa Kemal vapura binerek hareket etmekte tereddüt etmemiştir.

Yolculuk günü vapur, Sirkeci Garı yakınlarında, İngilizler tarafından aramaya ve kontrole tabi tutulmuştur. Mustafa Kemal, Beşiktaş İskeleyi'nden motor ile Kız Kulesi açıklarında vapura binmiştir. Vapurun hareketinden sonra verdiği izinden pişman olan işgal kuvvetleri komutanı, vapurun geri çevrilmesini istemişse de, İstanbul Boğazı'ndan

Mustafa Kemal Bandırma Gemisi'nde, Kaptan İsmail Hakkı Bey'den, sahile yakın bir rota izlemesini ve düşman saldırısı halinde gemiyi en yakın sahilde karaya oturtmasını istemiştir.

çıkan ve Karadeniz'e açılan vapura ulaşmaları mümkün olmamıştır.

Rauf Bey'in belirttiği üzere, bir İngiliz gemisi, Bandırma Vapuru'nu izlemeye çalışmış ancak fırtınalı denizde, izlerini kaybetmiştir. Mustafa Kemal, gemi kaptanı İsmail Hakkı Bey'den, sahile yakın bir rota izlemesini ve düşman saldırısı halinde gemiyi en yakın sahilde karaya oturtmasını istemiştir.

Bu yolculuk hakkında bilinmeyen şeylerden biri de, yolcuların dışında gemiye neyin ve niçin alındığıdır. Gemide, Mustafa Kemal'in yanında 18 arkadaşı vardır. Bu komutan ve arkadaşlar dışında hiç kimsenin haberi olmaksızın gemiye 2 at ve 7 koyun da alınmıştır. Yolculuğun uzun sürmesi, yiyecek

bulunamaması halinde aç kalmamak için koyunlar gemiye alınmıştır. Atların alınış nedeni ise, karaya çıkıldığı zaman, bir hücumu uğranılması halinde mücadele etmek ve bir kuşatma veya kurtuluş harekâtı yapabilmek için gizlice alınmış olmasıdır. Bütün bunlar düşünüldüğünde, bugün bile insanın ürpermesi ve hayretler içinde kalmaması mümkün değildir.

Sert bir havada ve dalgalı denizde yol alan gemi, 17 Mayıs günü gece saatlerinde İnebolu Limanı açıklarına gelmiş, 18 Mayıs öğle saatlerinde Sinop Limanına yanaşmış, bir gün sonra 19 Mayıs 1919'da Samsun'a varmıştır.

Bütün bu zahmetli ve tehlikeli yolculuktan sonra, Samsun'a çıkmak da o kadar kolay olmamıştır. Mustafa Kemal'i İstanbul'da elinden kaçıran İngiliz işgal kuvvetleri komutanı, Samsun'da bulunan İngiliz kuvvetleri komutanlığına telgraf çekerek, Mustafa Kemal'in tutuklanmasını istemiştir. Samsun'da bulunan İngiliz işgal kuvvetleri komutanı Mr. Salter, bir gün önceden sahilde tedbir almış, yerleştirdiği gözcülerden, geminin görünmesi halinde derhal kendisine haber verilmesini istemiş, sabah saatlerinde geminin görüldüğü haberi üzerine, Mustafa Kemal'i karaya çıkmadan önce tutuklamak için, askerleri ile birlikte Bandırma Gemisi'ne çıkmış ve Mustafa Kemal'i görmek istediğini söylemiştir. Mustafa Kemal'in huzuruna

çıkarıldığı zaman ise -askerlerinin ve kendisinin de şaşırıldığı üzere- bir selam çakararak "Emrinizdeyim Komutanım" demiş ve teslim olmuştur.

Samsun'daki günlerin sonrası da kolay geçmemiştir. Yanında arkadaşları ve komutanlarla, bir araba ile Havza'ya hareket etmiştir. Araba, eski ve bakımsızdır, yollar bozuktur. Gelen giden ve yardım istenecek ne tamirci, ne de bir başka kişi yoktur. Nitekim bir yokuşta araba stop edip, kalmıştır. Bütün arkadaşlarının morali bozuktur. Arabadan inen Mustafa Kemal:

"Dağ başını duman almış, gümüş dere durmaz akar,

Güneş ufuktan şimdi doğar, yürüyelim arkadaşlar" sözleriyle başlayan marşımızı yüksek sesle söyleyerek yoluna devam etmiş, bütün komutanlar ve arkadaşları onu büyük bir coşku ile takip etmişlerdir.

Mustafa Kemal Paşa Samsun'a çıktından sonra, Anadolu'da özgürlük ateşini başlatınca, İstanbul'a geri çağırılmış, onun bu emre uymaması üzerine, askerlikle ilişkisi kesilmiş, tüm rütbeleri geri alınmış idama mahkûm edilmiştir.

Ama o, yürüyüşünden dönmemiştir. Biz de hep beraber söyleyelim:

"Dağ başını duman almış, gümüş dere durmaz akar,

Güneş ufuktan şimdi doğar, yürüyelim arkadaşlar"•

erdemakyuzbd@gmail.com

Gençliğin Dünyası
Kaya Boztepe

BİLİNMEYEN GERÇEKLER ②

19 Mayıs 1919
Belki de
Samsun Değil,
Gebze-Kocaeli
Olacaktı.

Son yazımızda, Mustafa Kemal Atatürk'ün, Padişah ve yalakalarına nasıl rest çektiğini, ordusunun lağvedilerek nasıl İstanbul'a çağrıldığını ve maalesef pek de bilinmeyen, tarih kitaplarında da yer almayan seyahati ile efsane komutanın efsanevi bir şekilde Haydarpaşa Garı'nda nasıl karşılandığını anlatmıştık. »

Çoğumuzun bilmediği muhteşem bir hikaye. Yazıyı kaçırdıysanız okumanızı tavsiye ederim.

13 Kasım 1918.

İstanbul'un işgal edildiği ve Sarı Paşa'nın İstanbul'a ayak bastığı tarih. Paşa neden Pera Palas'a yerleşir? Öyle ya, bütçesi de son derece kısıtlıdır.

Bence Mustafa Kemal hem bir çok istihbarat görevlisi ve İngiliz askerlerinin cirit attığı mekânda olan biten her şeyi ilk elden duymak ve görmek istiyor, hem de Çanak-kale'de düşmana kan kusturan bir komutan olarak herkese *"Biz daha ölmedik, buradayız, geldiğiniz gibi gideceksiniz."* mesajı vermek istiyordu.

Yenibahçeli Şükrü Bey
(Ahmet Şükrü Oğuz)

Kafasında Anadolu'da bir direniş başlatmak isteği çoktan oluşmuştu. Lağvedilen ordusunun silahlarını düşmana teslim etmek yerine gizlice Anadolu'ya göndermesi, geçen yazımızda anlattığım gibi Haydarpaşa Garı'nda kendisine selam duran askerlere *"Emir geçir, herkes silahını alıp teslim etmeden memleketlerine gitsin."* ifadesi bu fikrinin ilk örnekleridir. Atatürk'ün yanından bir an bile ayrılmayan yaveri Cevat Abbas, seneler sonra, Atatürk'ün Anadolu'ya geçmek için üzerinde çalıştığı haritaları ve bu güzergâhın Gebze-Kocaeli olduğunu gerçeğini ortaya koymuştur. Yani 19

Mayıs 1919 belki de Samsun değil, Gebze-Kocaeli olacaktır.

İstanbul'a gelişinin daha üçüncü gününde Fethi Bey aracılığı ile Yenibahçeli Şükrü Bey'i (Ahmet Şükrü Oğuz) Pera Palas'a davet ediyor. Yenibahçeli Şükrü Bey, Atatürk'e bağlı çalışan karakol teşkilatının da içinde yer almış aynı zamanda da Maltepe Atış Okulu Müdürüdür.

Paşa ile Çanak-kale ve Anafartalar'da beraber çarpışmıştır.

Atatürk, Şükrü Bey'e çakmak gözleriyle bakar ve *"Şükrü Bey, gözünüz Gebze-Kocaeli yolunda olacak, orayı sıkıca kontrol altına alacaksınız."* der.

"Bu Mustafa Kemal Paşa da, şu yolu neden tutunuz demiştir acaba, ne yapacak ki bu yol

lazımdır, bir iş vardır da biz mi akıl edemeyiz." diyerek Paşa'nın yanından ayrılır.

Yenibahçeli bu emrin sebebinin hiç anlamaz ancak yolu kontrol altına alır.

Atatürk, Samsun yoluna çıkmadan hemen önce Şükrü Bey'i bir kez daha çağırır ve *"Bakınız, bu yollar bizim için çok önemli bir hal olacaktır. Buradan yapılacak işler önemlidir. Bu yollardan istemediklerimiz kesinlikle geçememelidir, geçerse bozuşuruz."* der. Heyecanlanan Yenibahçeli Şükrü Bey *"Paşam geçsin dedikleriniz geçer, geçmesin dedikleriniz dünya başımıza gelse geçemez,*

mağçup olmayız.” diyerek heyecan içerisinde topuklarını vurarak selam verir. Oysa üzerinde üniforması, başında şapkası yoktur. Atatürk kendisini neşeyle yolcu eder.

Neler yapılıştır o yol ve güzergâhta?

Yahya Kaptan

Bu planla İzmit Körfezi'nden 20. Kolordu'ya direkt bir bağ, güvenilir bir yol oluşmuştur. Bu yolu takip ederek Milli Mücadele saflarına katılan bir çok isim arasında Halide Edip, İsmet İnönü gibi isimler de vardır. Atatürk'ün Cevat Abbas'ı bizzat gönderip tespit yaptırarak görev verdiği Yahya Kaptan, çevre köylerden Türk gençlerini alıp, gece sabahlara kadar talim ederek müfrezeler kurmuş, bunları Rum çeteleri ve hain saltanatın idam fermanıyla gönderilen kuvvetlerine karşı

örgütlemiştir. İsimsiz kahramanlardan Yahya Kaptan, Atatürk'ün Nutuk'ta da yer verdiği üzere, 7 Ocak 1920 tarihinde işbirlikçi İstanbul hükümetinin hain tuzağına düşürülerek şehit edilmiştir. Yahya Kaptan işbirlikçi ve İttihatçılar içerisinde de her zaman Atatürk'ün yanında olmuştur. Nutuk'ta en çok yer alan isim işte bu Atatürk'ün çok sevdiği kahraman Yahya Kaptan'dır.

Bu yolu açık tutarak bir çok görevli ve ailelerini Milli Mücadele sınırlarına güven içinde getirilmesini sağlayan Atatürk silah sevkıyatı için de İnebolu yoluna önem vermiş, düşmandan alınan cephaneler önce Üsküdar'daki Özbekler Tekkesi'ne getirilmiş daha sonra kayıklarla Karadeniz ve İnebolu üzerinden Anadolu'ya ulaşmıştır. Yağmur altında sırtındaki bebeğinin değil, top mertmelerinin üzerini yemenileriyle örten Türk kadının efsanevi hikayeleri bu yolda yazılmıştır.

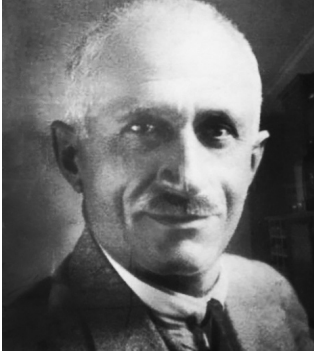
Atatürk Samsun'a çıktıktan sonra can dostlarıyla baş başa kalan Yenibahçeli kafasını iki yana salları ve *“Ehh be yaa, şimdi yavaş, yavaş anlarım Mustafa Kemal Paşa bize ilk vaziyette Pera Palas'ta sen Gebze yolunu tutmaya bak demiştir de aklıma bunların hiç biri gelmemiştir. Şimdi anlarım ki hesaplamıştır bu işleri. Lakin ne zaman? Ona da benim ittihatçı aklım ermez beaa!”*

Pera Palas'ın ikinci misafiri ise kendisini Haydarpaşa'da karşılayan arkadaşı Dr. Fahri ile Salih Reis'tir. İkisi de Teşkilatı Mahsusa'dan

Atatürk'ün emrinde, öl dese ölecek, kal dese kalacak yiğitler. Dr. Fahri en ince detayları bile atlamayan bir beyin. Salih ise İttihatçıların örgütlediği balıkçı ve esnafın reisi. Dr. Fahri için planlarını yapan, Salih Reis ise bu planları büyük bir gizlilik içerisinde uygulayarak, silahların takalarla, teknelerle Anadolu'ya karıştırılmasını örgütlüyen kişidir.

Pera Palas'ta Şişli'deki eve geçmeden önce son bir misafiri daha vardır Mustafa Kemal'in. Topkapılı Cambaz Mehmet Bey.

Kimdir bu Topkapılı?

Topkapılı Mehmet Bey / General Harrington

Haylaz, mı haylaz, zalimlerin karşısında, mazlumların yanında ve onların hakkını gözeten, kollarında bileklik, boynunda muskası, omuzunda ceket, çıkık elmacık kemikli, sürmeli gözlü, kaytan bıyıklı, genç kızların yüreğini hoplatan, hem bıçak hem de silahla attığını vuran yakışıklı delikanlı, önce tulumbacı olarak halkın gözünde kahramanlaşmış sonra koşarak Çanakkale'ye gitmiştir.

Uyanıktır, İstanbul çocuğudur. Gösterdiği kahramanlıklar ve şeytana külahını ters giydirecek zekasıyla büyük kahramanlıklar gösterir. Önce onbaşı sonra çavuş şeritlerini Mustafa Kemal Paşa'nın kendisinden bizzat alır. Her seferinde Paşa şöyle seslenir kendisine: “*Göreyim seni Topkapılı!*”

İstanbul'a döndüğünde tam bir bitirim, külhanbeyidir. İşgalcilere ve işbirlikçi saltanata ateş püskürtmektedir. Ellerini, kollarını sallayarak İstanbul'u işgal edenlere seyirci ka-

lanlara “*Biz bunun için mi bunca şehit verdik Çanakkale'de*” der, başka bir şey demez Topkapılı. Tüm kabadayılar gelip ona biat ederler. Haksızlıklara karşı köpürür, “*Adalet veril-*

mez, adalet alınır.” diyen Topkapılı gözü pek bir vatanseverdir.

Atatürk'ün onu Pera'ya çağırdığını haber aldığı anda sabaha kadar uyuyamaz heyecandan. “Paşam” derken ağzından binlerce “Paşam” dökülür.

Atatürk onun kulağına fısıldarcasına usul usul konuşurlar. Cambaz sadece arada bir kafa sallamaktadır. Konuşmaları bitince Topkapılı ayağa kalkar, eski alışkanlıkla topuklarını

vurup kafasıyla selam verir. Atatürk gülümser ve yine eski günlerde olduğu gibi “Haydi,” der, “göreylim seni Topkapılı!”

Atatürk’ün İstanbul’da kaldığı süre içinde ve Samsun’dan itibaren güvenliği Topkapılı ve onun kurduğu bir koruma ekibi ile yapılmıştır.

Atatürk Anadolu’ya geçtikten sonra Karakol Cemiyetinde yaşanan bazı sıkıntılar üzerine Fevzi Çakmak Paşa aracılığı ile Topkapılı Cambaz Mehmet’e ulaşmış, kendisinden düşman ve Osmanlı cephanelerinin yerini öğrenmesini, el koymasını, depolamasını, zamanı gelince Gebze-Kocaeli yolu üzerinden bunları ve vatan için çarpışacak herkesi Anadolu’ya geçirmesini istemiştir. Atatürk’e bağlı çalışan Mim Mim (Milli Müdafaa) Cemiyetinin Başkanı olan Topkapılı, İsmet Paşa’nın Harbiye Nezareti Müsteşarlığına getirilmesi için büyük uğraş vermiştir. Bu yolla terhis ve emekli olan asker ve subayların isim ve adresleriyle silah depolarının yerlerini öğrenmiş, hem vatanseverleri hem de silah sevkiyatını Anadolu’ya yönlendirmiştir. İstanbul Telgraf Müdürü İhsan Bey’i de Milli Mücadele saflarına katan ve haberleşme konusunda son derece başarılı bir çalışma yapan Topkapılı Cambaz Mehmet, Sadrazam Damat Ferit’in yanına soktuğu hizmetkârlar aracılığı ile olanı biteni Ankara’ya rapor etmiş, Halife Ordusu, Casus Rahip Frew ve Saîd Molla yazışmalarını da ele geçirerek büyük hizmette

bulunmuştur.

Muazzam bir istihbarat ağı kuran Topkapılı, İngiliz İşgal Kuvvetleri Komutanı General Harrington’un erken yaşlanmasına sebep olmuştur. Türk Ordusu Büyük Tataruz’a hazırlanırken eksik silahları karşılayabilecek tek bölge Maçka Kışlası, son derece sıkı güvenlik önlemleriyle bir İngiliz taburu tarafından korunmaktadır. Kimsenin adım atmadığı bu depoya Topkapılı tünel kazarak girer ve cephaneliği içeriden boşaltıp silah sandıklarının içine toprak doldurup bir gecede ortadan kaybolur. Filmlere konu olabilecek bu müthiş operasyon ortaya çıktığında Harrington sinirden saçlarını yolmaktadır.

Silahlar için güvenlik artık en üst seviyededir. General Harrington’ın hiddetinden korkan askerler kimseye nefes aldirmamaktadırlar. Hedef Rami Kışlası’dır. Ne kazacak bir tünel imkânı, ne de açık bir gecek vardır. Herkes “*Ne yapacağız, içeri nasıl gireceğiz.*” diye hayıflanırken Topkapılı “*Ön kapıdan!*” diye cevap verir. Herkes “*Herhalde aklını kaybetti, delirdi.*” diye Topkapılı’ya bakarken, o son derece neşeli, gülümsemektedir. “*Bakin,*” der, “*şimdi beni iyi dinleyin.*”

Bir geceyarısı Fransız askerleri, ellerinde “acil ve gizli” emir kağıtları, altlarında araçlarıyla Rami Kışlası’na gelirler. Seri ve sessiz bir çalışmayla bütün silahları yükleyip, selam vererek kışladan ayrılırlar. Şimdi sıkı durun. Ayrılan Fransız

askerleri bizzat Topkapılı'nın da başlarında bulunduğu Fransız asker üniforması giymiş adamlarıdır. Herkesin gözleri önünde kışladaki tüm silahları alıp ortadan kaybolurlar. Silahlar Salih Reis'e oradan Özbek Tekkesi'ne daha sonra da İnebolu'ya doğru yola çıkar.

"Artık bu kadar da kepezelik olmaz, bu nasıl bir rezilliktir, komik duruma düştük" diye hiddetlenen Harrington şöförüne haber gönderir. *"Araba gelsin, derhal çıkıyoruz!"*

Şöför General'in makamına gelir ancak rengi gitmiş, söyleyeceğini söyleyemeden lafı geveleyip durmaktadır. General iyice sinirlenir, *"Ne oluyor, ne diyorsun adam, konuşsana!"* der.

"Efendim," der şöför, *"araba yok!"*

Harrington anlamaz, *"Ne demek yok, nerede araba, ne oldu?"*

Şöför neler olduğunu anlatmaya çalışırken Topkapılı Cambaz Mehmet ve arkadaşı Kadıköylü Şöför Murat, Harrington'un son model, son derece göz alıcı, her gün itina ile parlatılan ve sıkı korunan makam otomobilinin içinde ciğaralarını yakmış, Ankara'ya doğru yola çıkmışlardır bile.

Gelecek sayımızda paylaşacağımız üçüncü bölüme geçmeden önce, güzel hikayemizi içinizi ısıtarak noktalayalım.

Savaş sona ermiş, ülke kurulmuştur. Atatürk Topkapılı'yı Ankara'ya çağırır. *"Hakkın ödenmez Topkapılı, gel seni İstanbul*

Milletvekili yapalım" der.

Topkapılı cevap verir. *"İltifatınıza teşekkür ederim Paşam, beni bilirsiniz, koşum tutmaz bir insanım, müsaade edin serbest kalayım."* der ve Topkapılı'da mütevazı hayatına döner. Dönmesine döner ama bir gün bir mektup gelir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı'ndan:

İstanbul'un düşman işgali altında bulunduğu sırada Osmanlı ordusunun depolanan silah ve teçhizatını her an ölümlerle karşı karşıya kalarak Anadolu'ya kaçıran, düşmanın gizli istihbarat teşkilatının içine yuvalanarak, milli kuvvetlere çok yararlı bilgiler sağlayan, M. M. Grubu Başkanı Topkapılı Mehmet Bey'e Vatan'a Hizmet faslından ayda (o zamanın parasıyla) 1500 lira maaş bağlanması, Büyük Meclis'in 24 Haziran 1923 tarihli toplantısında oy birliğiyle kararlaştırıldı.

Bu mektubu gözü dolarak okuyan Topkapılı ne yapar biliyor musunuz?

"Ben, vatanım için, Mustafa Kemal Paşam için üzerime düşen görevi yerine getirmeye çalıştım, kim olsa aynı şeyi yapardı." der ve maaşını Kızılay'a bağışlar.

Nasıl, aynı bu günler gibi değil mi?

Gelecek sayıda kaldığımız yerden devam edeceğiz. Bir başka keyifli ve bir o kadar da heyecanlı hikayenin son bölümünde buluşmak üzere. •

kayaboztepebd@gmail.com

Düşler ve Düşünceler
Yahya Aksoy

Süvari Başkomutan'ın Kahraman Süvarileri

Mitolojiye, destanlara, Mağıtlara, masallara, öykülere, türkülere konu olan atlar, asalet, cesaret ve özgürlük simgesi olarak tarihe geçmişler. Tarihin akışını değiştiren Süvari Başkomutan Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün en yakın dost ve can yoldaşı atları, süvarileri ve Mehmetçik olmuştur.

Atatürk'ün atı Sakarya, zaferi, vatan sevgisini, güveni, yükselmeyi ve bağımsızlığı simgeler. Yücelik duygusu atların benliğine işlemiştir.

Anıtkabir giriş merdivenleri sonunda yer alan Hürriyet Kulesi iç duvarında melek ve attan meydana getirilmiş özgürlüğü tanımlayan kabartma bir kompozisyon vardır. Kanatlı meleğin elinde "Hürriyet Beyannamesi" ve onunla bütünleşen özgürlüğü simgeleyen at figürü yer almaktadır.

Mustafa Kemal Atatürk ve Fahrettin Altay

Atatürk'ün, 3 Şubat 1934 tarihinde Yozgat'a yaptığı ziyaret sırasında belediye şeref defterine yazdığı yazısında şu ifadeler yer almıştır:

"Ünlü süvarilerin, harp meydanlarında kahramanca dövüşen Türk yiğitlerinin harman olduğu diyar; Bozok Yaylası'nın çocukları, var olun."

Büyük Taarruz'un ilk gününde 1. Ordu birlikleri, Büyük Kaleciktepe ile Çiğiltepe arasında 15

kilometrelik alanda, düşmanın birinci hat mevzilerini ele geçirdi. 5. Süvari Kolordusu, düşman gerilerindeki ulaştırma kollarına başarılı taarruzlarda bulundu, 2. Ordu ise cephede tespit görevini aksatmadan sürdürdü.

"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır; o sathı bütün vatanıdır." anlayışı ile yürütülen ve ölüm kalım savaşı olarak nitelenen Sakarya Muharebesi, Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın azim ve kararlılığı ile zafere ulaşmıştır. Mustafa Kemal Paşa'ya TBMM tarafından "Gazilik" unvanı ile "Mareşallik" rütbesi verilmiştir.

Fahrettin Altay (1880-1974), Kurtuluş Savaşı süresince üstün başarılar gösterdi. 12. Kolordu Komutanı olarak 1920'de Delibaş İsyanı'nın bastırılmasını sağladı. Süvari kolordusu komutanı Orgeneral Fahrettin Altay, Sakarya Meydan Muharebesi'nde, I. ve II. İnönü Savaşları'nda görev aldı. 1921 yılında Kurtuluş Savaşı'nda gösterdiği başarı ile tümgeneralliğe yükseldikten sonra sorumluluğu genişletilerek Kolordu Komutanı yetkisiyle Süvari Grup Komutanlığına getirildi. Kurtuluş Savaşı'nın son yılındaki çarpışmalarda Afyon, Alaşehir, Uşak, Altıntaş çevresindeki çarpışmalarda Altay'ın süvarileri büyük hizmet gördü. Kaçış halindeki Yunan

ordusunu kovalayarak İzmir'e giren ilk süvari birlikleri de Altay'ın komutasındaydı. Bu başarılarının sonucu olarak Altay o yıl korgeneralliğe yükseltildi. Süvari Kolordu Komutanlığının yanı sıra I. Ordu Komutan Vekilliği de yaptı...

Dumlupınar Muharebesi'nde kayıplarımız arasında bulunan 13. Süvari Alayı Kumandanı Binbaşı Galip büyük hizmetleri ile tarihin altın sayfasında yerlerini aldılar. Başta süvari Başkomutan Gazi Mustafa Kemal olmak üzere kahraman süvarilerimizin ve Mehmetçiklerimizin ruhları şâd olsun...

II. Dünya Savaşı öncesinin güç gösterisine dönüşen Berlin Olimpiyatları'ndan sonra Benito Mussolini de böyle bir gösteri hazırlamıştı.

Türk binicilik ekibi, Atatürk'ün direktifleri ile 2 Mayıs 1938 günü "Mussolini Uluslar Altın Kupası" için Roma'da 50 bin seyirci ve İtalya'nın faşist diktatörü Duce Benito Mussolini önünde yarıştı.

Cumhurbaşkanı Gazi Mustafa Kemal Atatürk; Şubat ayında hastalığı ilerlemeye başlamasına rağmen dinlenmiyor, Balkan Paktı ve Hatay için gece gündüz çalışıyordu.

Bir yandan da İtalya'da, Mussolini'nin kendi adına düzenlediği

Avrupa Binicilik yarışmalarına (Mussolini Kupası) katılacak olan Yzb. Cevat Kula, Yzb. Cevat Gürkan, Yzb. Eyüp Öncü ve Ütğm. Sa'im Polatkan'dan oluşan Türk ekibinin derece alabilmesi için genç subaylarla özel olarak ilgileniyordu.

Mussolini Kupası dünyada büyük ilgi görmekteydi. Atatürk, genç Türkiye Cumhuriyeti'ne her fırsatta sataşan Mussolini'ye bu yolla bir gönderme yapmak ve Türk subaylarının geçmişten gelen bu yeteneklerini dünyaya tekrar göstermek istiyordu.

İtalya'da yarışan Atatürk'ün Süvarileri Mussolini'nin önünde

Nihayet 2 Mayıs 1938 günü, Mussolini'nin de şeref tribününden izlediği yarışlar başladı. Roma-Siena Stadyumu'nda mahşeri bir kalabalık toplanmıştır. Yarışmalar sonunda spiker "Atatürk'ün dört atlısı Roma'yı fethetti" diyerek Türk ekibinin birinciliğini dünyaya ilan etti... Mussolini'nin kupayı verirken; "Büyük Atatürk'ün kahraman

süvarileri; “Avrupa’yı atlı süvarileri ile titreten Attila’nın torunları olarak yeniden fethettiniz.” dediği öne sürülür.

Türk ekibi, ebedi Başkomutanları Cumhurbaşkanını (Mareşal) Gazi Mustafa Kemal Atatürk için kazandıkları birincilik kupasını atlarının üzerinde, vakur ve dimdik olarak Siena Stadyumunda dört nala dolaştırdılar...

Atatürk’ün “Beni bahtiyar ettiniz. Hepinizin gözlerinden öperim.” övgüsü ile karşılaşan Türk ekibi basında “Atatürk’ün Süvarileri” olarak anıldı.

“İnsan ancak karakteriyle büyük olabilir.” demişti Volter...Bu özdeyişten Gazi Mustafa Kemal lehine

bir ayrıcalık yapılabilir. Yalnız karakteriyle değil aynı zamanda yüreğiyle de halkın gönülünü kazanmış bu denli büyük olabilmıştır o...” (Nelia Pavlova -Fransa-Gazi’nin Ülkesinde-1930)

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı’nın 103. yılını heyecanla kutlarken, dünyanın gözdesi kurtarıcı, kurucu süvari Başkomutan ve devlet adam Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün kurduğu ve “en büyük eserim dediği”, sosyal, demokratik, laik bir hukuk devleti olan çağdaş Türkiye Cumhuriyeti, onun yolunda ulusal bilinçle sonsuza dek yaşayacaktır. •

yahyaaksoybd@gmail.com

Arada Hiçbir Fark Tanımayacaksın

XIX. yüzyıldan itibaren Osmanlı Devleti uluslar arası ilişkilerde sözü geçmeyen ve temsilcileri dikkate alınmayan bir ülke konumuna düşmüştü. Avrupalı büyük devletlerin İstanbul’daki elçileri bile, devletin iç işlerine karışma, padişahları yönlendirme ve tehdit etmeye varan davranışlar gösterebiliyorlardı. Atatürk döneminde, dış politikada eşitliğe, bağımsızlığa ve ulusal onura saygı anlayışı egemen olmuştur. Bu anlayışın oluşumunda ve yerleşmesinde en büyük onur şüphesiz Atatürk’ündür. Aşağıdaki anekdot Atatürk’ün bu yöndeki yaklaşımını yansıtan güzel bir örnektir:

Atatürk Türklük onuruna son derece önem verirdi. Yabancı ülkeler ve uluslararası konferanslara giden arkadaşlarına: “Sesiniz benim sesimdir. Unutmayınız.” derdi.

İnönü İtalya’ya resmî bir gezi yapacaktı. O zamanlar İtalya Başbakanı Mussolini idi. İnönü İtalya’ya gideceği zaman Atatürk şunları söyledi:

“Sen Türkiye’nin başbakanısın. Mussolini de resmen İtalya’nın başbakanıdır. Arada hiçbir fark tanımayacaksın!”

Türk heyeti yoldaydı. Fakat Mussolini’nin istasyona gelmeyeceği öğrenilmişti. İnönü Roma’da yerleştikten sonra karşılıklı ziyaretlerin yapılacağı bildiriliyordu. Bunun üzerine Türk heyeti, eğer program değiştirilmezse yarı yoldan memleketeye dönüleceği haberini İtalyan protokolculanna haber verdi. Trende bir telaştır gitti. Heyet Roma’ya vardığı zaman İtalyan Başbakanı Mussolini istasyonda Türkiye Başbakanını bekliyordu.

Falih Rifki Atay Çankaya, Doğan Kardeş Basımevi, İstanbul, 1969.

Yakın Tarihimiz

Yaşar Öztürk

“Bu Benim Eserimdir.”

Cepheden Ankara'ya dönen Mustafa Kemal özellikle hastalandığını işgalci güçlere sezdirmeden dinlenirken, katılmadığı TBMM'de başkomutanlık yetkisinin üç aylığına yeniden uzatılması görüşülüyordu. “Onaylandı” yerine “ağır sözler” eşliğinde “reddedildi”, haberi geldi. “Egemenlik kayıtsız koşulsuz milletindir” dediği günden beri karşısına dikilen “İkinci Grup” adı verilen yapı Mustafa Kemal'i Meclis'te çileden çıkararak

girişimlerde bulunuyordu. Kurtuluş Savaşı dışarıda ve içeride iki cephe- de sürüyordu. Kılıçtan keskindi söz. Ankara'daki sivil, siyasi sözlü kavga yabancı güçlere, işgalcilere karşı askeri, diplomatik mücadeleden daha acı, daha yaralayıcıydı

Yokluğunda söylenenleri tutanaklardan okuyan Mustafa Kemal suçlamalara tek tek yanıt verdi. Kısa süre önce savaşın Ankara'ya dayandığı günlerde, Başkomutanlık Kanunu'nun üç aylık dönem için

onanmasını kendisinin istediğini anımsattı: “Başlangıcında ve sonrasında daima bu kanunun gereksizliğinden yahut değiştirilmesi gereğinden söz eden ve Başkumandanlığın varlığından şikâyetçi olan kişiler vardı(...) Bendeniz gereksiz bir mevkiinin, bir makamın mutlaka devam ettirilmesi taraftarı değilim. Sonra herhangi bir makamın dokunulmaz salâhiyetlere sahipliğini temin edecek kanunların da devam ettirilmesi taraftarı değilim(...) Ben hiç kimseye beni Başkumandan yapınız demedim,

ben hiçbir kimseye bu yetkiyi bana veriniz demedim. Tersine bütün Meclis bana ‘mutlaka başkumandan olacaksınız’ dedi. Bugün en şikâyetçi olan arkadaşlarım bu kürsüden feryat ettiler, dediler ki: ‘Başka yapacak

çâre yoktur, Başkan’ımızı Başkumandan yapalım. Onunla beraber zafere gidelim, Dolayısıyla benim hiçbir zaman hatırıma gelmedi ki, yüce Meclis’in tamamen, kısmen, parça olarak yetkisini gâsp edeyim. Böyle bir tasavvur benden uzak olsun(...) Her birinizin olağanüstü yetkiyle seçilmesine ve olağanüstü yetki ile seçilmiş kişilerin burada bütün memleketin mukadderatına el koymuş bir mahiyet kazanmasına herkesten daha çok ben çalışmışım. Ve bunun için pek çoklarınız

bilirsiniz ki en yakın arkadaşlarımla fikir mücadelesi yapmışımdır ve bunu temin edebilmek için bütün hayatımı, bütün varlığımı, bütün şeref ve haysiyetimi en öldürücü tehlikeye atmışımdır. Dolayısıyla, Bu benim eserimdir. Ben herkes gibi eserimi alçaltmak değil yüceltmek ile vazifeliyim. Fakat daima kraldan ziyade kral taraftarı olanlar bulunur(...) Meclis’in bir hakkını gâsp etmek sözünü tamamen(...)’ye iade ederim. Böyle bir şey söz konusu değildir.”

“...benim hiçbir zaman hatırıma gelmedi ki, yüce Meclis’in tamamen, kısmen, parça olarak yetkisini gâsp edeyim. Böyle bir tasavvur benden uzak olsun.

Durmadan konuşmasını kesenleri, önceki gün tutanaklara geçen ağır suçlayıcı sözleri inkâr edenleri sertçe uyardı, Mustafa Kemal: “Mahalle kahvesi midir burası?” “Milletin Kâbe’sidir” karşılığı üzerine, Mustafa Kemal: “Öyle ise uyun ve saygı gösterin” diyerek sözlerini sürdürdü: “(...) bize ‘taarruz edip edemeyeceğimizi’ sormuş. Biz de ‘edeceğiz’ demişiz ve kendisi de ‘edemeyeceğiz’ demiştir. En nihayet ‘edememiştir.’ Kendi sözü olmuştur! (...) Sakarya

Harbi'ni müteakip taarruza devam edemeyecek bir halde idik. Bu esnada kış bastı, kış basınca ihtiyaçlarımızı temin edemedik. Böyle ihtiyaçları ikmal edemeyince ve hazırlamayınca harekât ağırlaşmış veyahut ertelenmiştir. Bunu gizli olarak arkadaşlarıma ifade ettiğimi zannediyorum. Fakat bittabi bunu bütün dünyaya ilan edemeyiz. Lakin tekrar ediyorum, kararımız taarruz etmektir. Düşmanı vatanımızın üzerinden uzaklaştırmak ve kovmaktır. Ve bu kararımızda sabit bulunuyoruz ve bunda tereddüdü gerektiren hiçbir sebep dahi tasavvur edilmemektedir. (...) Bey, 'Başkumandanlığın lüzum ve lüzumsuzluğunu' söylerken diyor ki 'ordu azami haddine varmıştır.' Evet, ordumuz mükemmeldir, fakat itiraf ederim, henüz azami haddine varmamıştır. (...) 'Bugün milleti yaşatacak harp değildir' diyorlar. Bugün milleti yaşatacak yalnız harptir, başka bir çare yoktur. Ne yazık ki, onun için bütün kudretimizi, bütün kaynaklarımızı, bütün varlığımızı orduya vereceğiz ve harp yapacak bir iktidarda olduğumuzu dünyaya tanıtacağız ve ancak ondan sonra milleti insan gibi yaşatmak mümkün olacaktır.'

Yokluktan varlık, çokluk, birlik yaratmaya çalışan Mustafa Kemal'in karşına duranlar zorluk çıkarıyorlar, yıkım istiyorlardı: "Biz ordumuzun mevcudiyetini mevcut paramızla mukayese edemeyiz. 'Paramız vardır ordu yaparız; paramız bitti, ordu dağılır', benim

için böyle bir mesele yoktur. Para vardır, para yoktur. İster olsun, ister olmasın ordu vardır. Bendeniz ilk defa bu işe başladığım zaman, en akıllı ve düşünen arkadaşlarım bana sordular: 'Yahu paramız var mıdır?' 'Yoktur.' 'Silahımız var mıdır?' 'Yoktur, yoktur!' dedim. 'Ne yapacaksınız?' dediler, 'Ordu olacak ve bu millet bağımsızlığını kurtaracaktır' dedim. Dolayısıyla, hepsi oldu ve daha olacaktır. Bunun için ordumuzun mevcudiyetinin daha ne kadar para ile devam edebileceğini ölçemeyiz. Kanunun memlekette angaryayı yasakladığından bahsediyorlar. Doğrudur. Fakat tehlike, ihtiyaç bize her şeyi meşru göstermektedir. Eğer ordumuzun ihtiyaçları millete angarya yaptırmayı da gerektirecek olursa, bunu da yapacağız ve en doğru kanun bu olacaktır. Dolayısıyla, kanun buna manidir diye milletin ve ordunun mağlubiyetten kurtarılmasını gerektiren tedbirleri almakla tereddüt etmeyeceğim."

Mustafa Kemal'i ve başarılarını gömmeye çalışıyorlardı:

" 'Sakarya Muharebesi'nden sonra işte hala kıpırdamadık ve kıpırdamıyoruz.' Bundan dolayı bravo sesleri ve alkışlar işitiyorum, bundan dolayı çok üzüldüm ve acı duydum. Yine tekrar olsa da söylüyorum, çok utaniyorum. Ordunun kıpırdamamasını, kıpırdamayacağını alkışlamak ve bunu alkışlayacak olan insanların alkışlamış olması cidden çok gariptir. Bunu yine

burada gömelim, kimse işitmesin. (...) 'Başkumandanlık cephe otoritesidir.' Bu utanç verici sözü alkışlamak dâhili "otorite"dir. Ben itiraf ederim ki, bundan çıkan manayı iyi anlayamadım. Fakat kendileri diyorlar ki, 'Savunma Bakanlığı, İç Bakanlığı gibi bir şeydir.' Benim anlayışım böyle değildir.(...) Ben istiyorum ki, filan gün Sivrihisar'da manevra, şu harp, şu şey ve şu, şu... Savunma Bakanı. Milliye Bakanı Meclis'le, hükümet heyetiyle müzakereye: başlar da benim filan gün dediğim beş gün gecikirse ve beş gün içinde düşman taarruz ederse ve benim beş günde olmasını lüzumlu gördüğüm şeyin olmamasından dolayı bir ordu mağlup olacak olursa yüksek heyetinizin ve memleketin talih ne olur? Bu kadar muazzam bir meselede ben, Savunma Bakanı kendi görüşümden hariç hareket etsin. Rız olabilir miyim ve siz rız olabilir misiniz?" (Hayır, hayır sesleri.) (...)

Batı Cephesi Kumandanı diyor ki 'bu haftalık iaşe parası gelmemiştir, telgraf başında cevap bekliyorum.' Ne yapayım şimdi ben? Şimdi nerede para bulursam derhal el koyacağım, ordu bir hafta aç duramaz!"

"Mesele bunda değildir, mesele bu değildir!" diyerek sorunun özüne değindi Mustafa Kemal:

"Ben görüyorum ki, Melis'te muhtelif istikamette yekdiğerine zıt, yekdiğerine muhalif birtakım tezahürat vardır. Bu tezahürata

neden olan muhalif hissiyat hakikatte hiçbir maddeye dayanmadığı halde hissiyatın verdiği heyecanla her şeyi unutturabilecek kadar bir meseledir. Bunun neticesinde ne oluyor"? Bunun neticesinde Başkumandan bir gün veyahut iki gün muğlak ve muallak kalıyor. Ordu kumandansızdır. Ordu bu dakikada kumandansızdır. Eğer ben orduya kumanda ediyorsam kanunsuz kumanda ediyorum. Çünkü derhal kumandan el çekmek isterdim. Yüce Meclis'in tezahüratı üzerine Genelkurmay Başkanlığı'na ve Milli Savunma Bakanlığı'na dedim ki. Başkumandanlığım bitmiştir. Derhal bana Genelkurmay Başkanı dedi ki, benim de beraber bitmiştir. Ordu kumandansız mı kalacak? Ne olacak? Dolayısıyla bırakmam ve bırakmayacağım. Fakat bu muhalefet tezahüratı beni iki gündən beri kanunsuz Başkumandanlık yapmaya sevk etmiştir. Bu yapılan tezahüratın neticeleri yalnız Başkumandanlık meselesinde değil, o tesadüf etti, o oldu. Eğer başka bir şey tesadüf etmiş olsaydı zannedersem aynı şeye uğrayacaktım. (...) Kanun vardır ve iddia ediyor ve bağırıyoruz ki biz kanun adamıyız, biz herkesi ve her şeyi kanuna bağlı kılacağız. O halde bütün bu ısrarla gitmek için herkes ten evvel kendimizin kanunperest olmamız lazım geliyor. Ben yüksek heyetinizin bahsetmiş olduğu salahiyeti kullanıyorum, kanunperverane hareket ediyorum.

Ya bana itimat vardır, yahut yoktur. Ben bir aday gösterirken

zannolunabilir mi ki, kendi keyfime kendi hissime göre adam seçiyorum? Bu hiçbir vakitte böyle olmamıştır. Ben herhangi bir aday gösterirken emin olursunuz ki sizden, hepimizden belki daha çok düşünüyorum. Birçok münakaşalardan, birçok fikir alışverişlerinden sonra kendi vicdanıma, kendi mantığıma göre, muhakeme ve kani olarak bu daha iyi, bu ve bu ehvendir veyahut

en iyidir, kanaatime göre arz ediyorum ve size gösteriyorum. O halde bir kanaatin hilafına mı olarak, yani kanaatimin haricini mi arz ediyim ki, bazılarının hoşuna gitsin. Ben de vicdanımın akıl ve muhakememin haricinde hareket eden adamlardan değilim. Sonra hangi bir meselede oy verilmiyor. Çekimser

kalınıyor. Hâlbuki mebusların en birinci vazifesi evveleminde oyunu göstermektir. Neden oyunuzu vermekten çekiniyorsunuz? Olumsuz gösteriniz. Kimden çekiniyorsunuz? Gösterilmeyince olumlu veya olumsuz bir netice hâsıl olmaz. Hâlbuki netice lazımdır. Bir memleket, bir ordu, bir millet duramaz tereddüt içerisinde duramaz. Şu veya bu diye oy göstermek lazımdır. Dolayısıyla, oy göstermemek yüzünden hükümet atıl bir hale gelmiştir. Bütün

bu maruzatları sonra son söz olmak üzere şunu söylemek istiyorum ki, Hükümet idare edilemez, devlet idare edilemez, ordu sevk edilemez (pek doğru sesleri) ataletle mahkûm olur. (...) Emin olunuz, Sakarya arifesinden daha tehlikeli bir zamanda bulunuyoruz. Daha tehliktedir. Yani muvaffak olduk ve neticeyi elde tutuyoruz dediğiniz gün belki muzafferiyet elinizden uzak ka-

“...arkadaşlar bu keşmekeşe, bu anarşiye mutlaka bir nihayet vermek lazımdır, böyle yürütemeyiz, böyle yürünmez. Ve millet böyle yürümek için sizi buraya göndermemiştir, millet buna razı değildir. Maruzatım bundan ibarettir.

çabilir. Sizden onun için çok büyük fütür ile çalışmak lazımdır. Dolayısıyla arkadaşlar bu keşmekeşe, bu anarşiye mutlaka bir nihayet vermek lazımdır, böyle yürütemeyiz, böyle yürünmez. Ve millet böyle yürümek için sizi buraya göndermemiştir, millet buna razı değildir. Maruzatım bundan ibarettir.(...)

İç kavgadan dış savaşa döndü Mustafa Kemal. 17 Mayıs 1922’de Le Petit Parisien’e görüşlerini açıkladı:

“1. Dünya Savaşına katılan, Babıali devletiydi. Babıali tarafından yapılan hatanın cezasını Türk halkı çekmiştir. Bu halk neticelerini kabul etmeye kendini mecbur hissetmiş, en büyük fedakârlıklar önünde geri çekilmemiş ve doğrudan doğruya kendisine ait olan sınırlar dâhilinde yaşamaya karar vermiştir. Fakat hiç kuşkusuz burada şerefli ve bağımsız olarak yaşamak istemektedir. Talep edilebilecek asgari budur. Bunun ötesi hizmetkârlıktır. Türk halkı,

“İstanbul’da bulunan, bir hükümet değildir; düşünce ve hareketleri ile düşmanlarla birlik

olmuş bir esirler grubudur. Türkiye halkıyla meşru münasebette bulunan, bu halkın kaderinden mesul olan tek hükümet Ankara’daki TBMM hükümetidir.”

bütün diğer milletlere tanınan asgari hakların kendisi için reddedildiğini görünce silaha sarılmak zorunda kalmıştır. Eğer Müttefik devletlerin teşebbüsü neticelenmezse, eğer söz konusu devletler, düşmanımızı memleketimizden kovmakta bizi tek başımıza bırakırlarsa, o zaman da Türkiye kabul ettiği Misakı Milli programının bir satırını bile değiştirmeyecektir. Zannediyorum ki, 20. yüzyılda, halkların, bazı insanların

sopa darbeleriyle önlerine kattıkları sürüler olduğunu düşünebilecek tek bir insan yoktur. İstanbul’da bulunan, bir hükümet değildir; düşünce ve hareketleri ile düşmanlarla birlik olmuş bir esirler grubudur. Netice itibariyle memleket ve Türkiye halkıyla meşru münasebette bulunan tek hükümet, bu halkın kaderinden mesul olan tek hükümet Türkiye’de bulunan hükümettir. Ankara’daki TBMM hükümetidir.”

Barışa giden

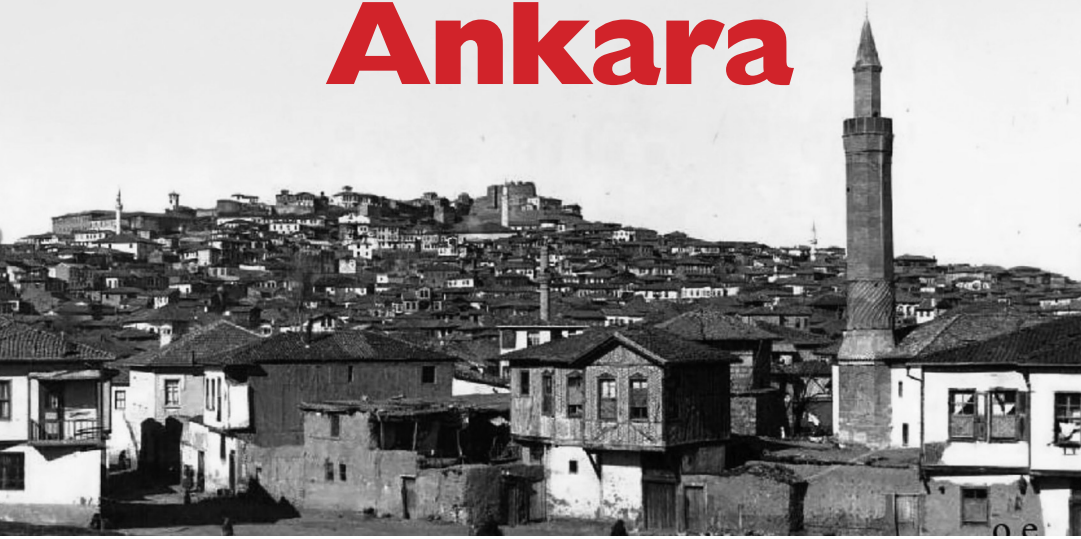
yol savaştan geçiyordu. Fransız Gaulis’in mektubuna yanıtta yazdı:

“Anadoludan uzaklaştırılan bir Amerikalının iftiracı raporu -ki sıhhsizliği aynı Amerikalının amir ve meslektaşları tarafından ilan

edilmiştir- etrafında İngiliz diplomasisinin çıkardığı gübütlere nazaran İngiltere’nin henüz bizimle samimi bir surette barış yapmak arzusunda olmadığı zannı hâsıl oluyor. Zamanın bizim lehimize çalıştığını bildiğimiz için düşmanlarımız tarafından idare edilen bu iftira ve yalan mücadelesinden ayrıca endişe duymuyoruz. Dolayısıyla, icap ettiği takdirde zafere kadar harbe devam edeceğiz.”•

yasarozturkdbd@gmail.com

Milli Mücadele Yıllarında **Ankara**

Milli Mücadele denilince akla önce Samsun, Erzurum, Sivas ve özellikle Ankara gelir. Ankara önemli bir şehirdir. Milli Mücadele’de hem Ankara’nın hem de Ankara halkının büyük etkisi vardır.

Yazan: AHMET ÖZKAN

13 Ekim 1923 tarihine kadar Ankara, Kurtuluş Savaşı’nın başkentiydi. 13 Ekim 1923 tarihinden sonra Türkiye’nin başkenti olmuştur. Ankara’yı başkent yapmak o kadar da kolay olmamıştır, türlü zorluklarla karşılaşmıştır.

Ali Fuat Cebesoy ve Ankara

Ali Fuat Cebesoy, Ankara’daki vaziyeti şöyle anlatıyor: “*Vali Muhittin Paşa İstanbul hükümetinin koyduğu taraflardan biriydi. (...) İngiliz Muhipler Cemiyeti* »

Ali Fuat
Cebesoy

de kendilerine yardım ediyordu. (...) İngiliz kontrol zabıtları fazla şımarmışlardı. Valiye ulu orta emirler veriyor ve emirlerinin derhal tatbikini âmirane bir eda ile istiyorlardı. Hükümet konağına babalarının evi gibi çıkıyorlardı. Halk kendilerinin korkuyor, sokaklarda İngiliz askerleri dolaşıyordu.”

Ali Fuat Paşa, Ankara'ya geldiği sıra bando takımıyla karşılanmış, İngilizler ise bu duruma aşırı sinirlenmişti. Ayrıca İngiliz yetkililerini ziyaret etmemiş, onların kendi makamına gelmesini beklemişti.¹ Ali Fuat Paşa'nın da ifade ettiği gibi, İngiliz Muhipler Cemiyeti, valiliğe yardımda bulunuyordu. Valinin baskısıyla birçok memurun bu derneğe üye yapıldığı biliniyordu.² Bir kaç gün sonra İngiliz Kontrol Subayı, Ali Fuat Paşa'nın karargâhına gelmişti. İngiliz subayı yüzbaşı rütbesindeydi. Ali Fuat Paşa'yı sorguya çekiyordu.

Ali Fuat Paşa'nın, Tuğgeneralliğe yükselmiş bir Türk paşasının karşısında tavrının yanlış olduğunu belirtmesine rağmen İngiliz subayı ters ve küstahça tutumuna devam etmiş, bununla da kalmayıp yumruğunu paşanın masasına vurmuştu. Ali Fuat Paşa, bu olaydan sonra İngiliz subayını tutuklatmıştı. Yaşananları öğrenen Vali Muhittin Paşa'yı korku kaplamıştı. Vilayet görevlileri, İngiliz askerlerinin hükümet binasını işgal etmesi

ihtimaline karşı kapıları kilitlemişlerdi. Bir süre sonra Muhittin Paşa, Ali Fuat Paşa'yı ziyaret edip bu durumu sormuş, Ali Fuat Paşa yiğit bir edayla şunları söylemişti:

“Merak buyurmayınız Paşa Hazretleri. Cebeci'deki İngiliz kıtaları ne vilayeti ne de şehri işgal cesareti gösteremeyecektir. Siz şimdilik bu işlere karışmayın, ben bütün mesuliyeti üzerime alıyorum.”

Ali Fuat Paşadan Vali Muhittin Paşa'ya: “Merak buyurmayınız Paşa Hazretleri. Cebeci'deki İngiliz kıtaları ne vilayeti ne de şehri işgal cesareti gösteremeyecektir...”

Sonuç Ali Fuat Paşa'nın dediği gibi olmuş, İngiliz askerleri ne vilayeti ne de şehri işgal edebilmişlerdi.³

Heyeti Temsiliye Ankara'ya Geliyor

27 Aralık 1919 günü Heyeti Temsiliye, Dikmen sırtları civarında üç otomobille ortaya çıkmıştı. Ali Fuat Paşa ve Vali Vekili Yahya Galip Bey, Mustafa Kemal ve arkadaşlarını karşılayacaklardı. O yıllarda Ankara'nın nüfusu 20-22 bin civarındaydı. Bu nüfusa nazaran Heyeti Temsiliye'yi karşılayanların sayısı yüksekti. Araçlar kalabalığa doğru yaklaşınca ön sırada

Mustafa Kemal ve Heyeti Temsiliye'nin Ankara'da karşılanması

bekleyenler arasında Ankara Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti Başkanı Rıfat Efendi (Rıfat Börekçi) bulunuyordu. Mustafa Kemal, yol yorgunluğuna rağmen arabadan inerek karşılayanların ellerini sıkımişti. Ali Fuat Paşa'nın "Ankara'yı nasıl buldunuz Paşam?" şeklindeki sorusunu Mustafa Kemal takdir dolu sözlerle yanıtlamıştı:

*"Cidden fevkalâde, tebrik ederim. Ankara hakikaten milli bir merkez haline gelmiş..."*⁴

Bozuk yollarda patlayan lastikleri paçavralarla doldurulmuş araçlarla Kırşehir'den gelen Heyeti Temsiliye'yi, Ankara'da 700 yaya ve 3000 atlı Seymen karşılamıştı.⁵ Mustafa Kemal, Ankara'ya geldiği gün teşkilata şu telgrafı çekti:

*hâr ve samimi tezahüratı vatanperveranesi içinde bugün muvasalat (ulaşmak) eyledi. (...) Şimdilik, Heyet-i Temsiliye'nin merkezi Ankara'dır."*⁶

Ankara, yavaş yavaş başkent olma yolunda ilerliyordu.

Heyet-i Temsiliye'nin Ankara'ya gelmesiyle sorunlar bitmiyor; bin bir zorlukla mücadele onları bekliyordu. En büyük sıkıntı

Ankaralılar Dikmen sırtlarından şehre inen Mustafa Kemal'i karşılıyor

maddi koşullardı.

Mustafa Kemal'in mücadele arkadaşlarından "Ekmekçiye dahi verecek paramız kalmamıştı." diyen Mazhar Müfit Kansu o günleri anılarında şöyle anlatıyor: "(...) Yatağımda istirahat halinde iken kapı vuruldu. İçeriye giren zat Müftü efendinin geldiğini söyledi. Eyvah, Müftü efendiye kahve ısmarlamak lazım, kahve var amma şeker yok, benim iki parça şekerim var, onu da masanın gözünde saklamışım, ya şekerli kahve isterse... Ya sigara da vermek lazım gelirse... Çünkü şeker çok pahalı idi. (...) Müftü efendi odama girdi. Ortadaki yuvarlak ve küçük masanın kenarında bir iskemleye oturdu.

'Müftü efendi, zannıma göre kahve içmezsiniz, değil mi?'

'Evet, içmem.'

'Sigara?'

'Onu da kullanmam.'

Halbuki Müftü efendi kahve içerdi, fakat biz buna meydan vermemek için sualde bulunduk. (...) Müftü efendi, cübbesinin altından bir torba çıkardı. İçindeki kağıt paralarını saymaya hazır bulunuyordu.

'Müftü efendi, teşekkür ederiz amma, evvelâ Paşa ile bu hususta bir görüşseniz iyi olur.

'Görüştüm, 'Kasa Mazhar Müfit Bey' dedir, ona veriniz!' dedi.'⁷

(Sürecek)

Kaynakça:

- 1- Ali Fuat Cebesoy, Milli Mücadele Hatıraları, Temel Yayınları, s. 66, 67. 2- Naşit Hakkı Uluğ, Hemşehrimiz Atatürk, İstanbul, s. 47'den aktaran Bilal Şimşir, Ankara... Ankara... Bir Başkentin Doğuşu, Bilgi Yayınevi, s. 112. 3- Cebesoy, age., s. 69, 70. 4- Cebesoy, age., s. 301, 302 5- Enver Behnan Şapolyo, Atatürk ve Seymen Alayı, s. 29. 6- Mazhar Müfit Kansu, Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber, C. 2, s. 500. 7- Kansu, age., s. 506, 507.

Atatürk ve Özgürlük

İnsan hak ve özgürlüklerini savunmak insanlık niteliklerini benliğinde taşıyan her kişinin en temel görevidir. Atatürk bu görevi verdiği bağımsızlık ve demokrasi mücadelesiyle eksiksiz yerine getirmiştir. Türkiye Cumhuriyeti bunun en canlı kanıtıdır. Türk ulusu bu konuda Ata'sına çok şey borçludur. Bu nedenle kadirşinas Türk halkının yüceliğinden yeterli feyzi alamamış sapkın ve tutucu düşünce sahiplerinin, Atatürk'e yönelik "diktatör" suçlaması Türk insanının gönlünü yaralamaktadır. Bağımsızlık, özgürlük, onur ve adaletin ne olduğunu ve ne olması gerektiğini verdiği mücadeleyle sembolleştiren Atatürk'e karşı en büyük günahı ona diktatör diyenler işledi ve işlemektedir. Onlara verilebilecek en güzel yanıt Atatürk'ün aşağıdaki sözlerini hatırlamak olacaktır:

"Özgürlük ve bağımsızlık benim karakterimdir. Ben milletin ve büyük atalarımın en kıymetli miraslarından olan bağımsızlık aşkı ile yaratılmış bir adamım."

"Özgürlük olmayan bir ülkede ölüm ve yok olma vardır. Her ilerlemenin ve kurtuluşun temeli özgürlüktür."

Said Terzioğlu; Yazılmayan Yönleriyle K. Atatürk, İstanbul, 1963, s. 43.

Mustafa Kemal Atatürk'ten

NUTUK

(15-20 Ekim 1927)

39

Heyeti Temsiliye'nin Hükümet'e Yanıtı!

Efendiler!

Bu telgrafta yazılanları yorumlayarak yüksek topluluğunuzu yorumlamayı gereksiz bulurum. Yalnız izin verirsiniz, buna verdiğim yanıtı, olduğu gibi sunmakla yetineceğim:

“Sivas, 11 Aralık 1919

Harbiye Nazırı Cemal Paşa
Hazretleri'ne,

Hükümetin düşüncesi olarak gönderilen 9 Aralık 1919 günlü telgraf, Kurulumuzca gözden geçirildi. Bu telgrafla bildirilenler, bunca açıklamalar yaptığımız ve bilgiler sunduğumuz halde, gene eskiden

Harbiye Nazırı Cemal Paşa

ileri sürülen görüşleri yineleme niteliğinde görülmüştür.

Heyeti Temsiliyemizin amacı, -Hükümet erkinin kırılmasını önlemek ve ulusal güveni

sağlamlaştırmaktır- diye birçok kez güvence verilmiştir.

Sunularımızın ne yazık ki, gereken önemle dikkate alınmadığı kanısı uyanmaktadır.

1) Anadolu'da dirlik, düzenlik ve güven kalmadığı doğru değildir. Belki düşük Damat Ferit Paşa Hükümeti zamanında yaratılan dirliksizlik ve güvensizlik, son zamanlardaki ulusal birliğin etkisi ile ortadan kalkmıştır.

2) Kişilerce, kimseye danışmadan görevli çıkarılmış ya da değiştirilmiş değildir. Yalnız, Dâhiliye Nazırlığı'nın, ulusal eylemlere karşı olmalarından dolayı düşük hükümet zamanında uluşça kovulan ve adları herkesçe bilinen görevlileri yeniden atamada direnmesiyle, pek anlamlı bir tutumu vardır. Dâhiliye Nazırlığının, ulusal isteklere büsbütün aykırı olan ve şimdi bile kamuoyuna eski Nazır Adil Bey ruhunun bu nazırlıkta yaşadığı duygusunu veren faaliyetlerine, elbette pek haklı ve yasal olarak, halk uymamaktadır.

Yine o müsteşarın, İçişleri Genel Yönetiminin ve Özlük İşleri Müdürü'nün işbaşında bulunmaları, gerçekten hem yüksek hükümetinizi hem de ulusa karşı söz vermiş olan Heyet-i Temsiliyemizi pek güç bir duruma sokmaktadır. Önceden bir telgrafla bilginize sunduğumuz Derşim Mutasarrıfı konusu da dikkat çekicidir.

Artık bu konuda Heyet-i Temsiliy'e yapılacak bir şey kalmamıştır. Bundan böyle de, Dâhiliye Nazırlığının bu gibi işleri yüzünden ortaya

çıkacak durumların düzeltilmesi için, iyi karşılanmadığından ve güven beslenmediğinden, ricada da bulunulmayacaktır.

Son bir kez daha şunu bildirelim ki; hükümetiniz, ulusun güvenini gerçekten kazanmak, bu ülkeye ve ulusa yararlı olmak dileğinde ise -ki buna Kurulumuzun hiç kuşkusunu yoktur- ulusun ruhuna ve durumuna ağırlığına göre bir yol seçmeli ve asıl sorunu kendi içinde çözmeli, dolayısıyla koşulları iyileştirmelidir. Yoksa iş başına gelindiğinden beri yapıldığı gibi, Heyet-i Temsiliyeyi hedef göstererek bu yolda sürekli yazılar yazmakla amaca ulaşamaz!

3) Düşük hükümetin ulusa düşman, düşmanlara dost olarak gütmüş olduğu haince siyasetin mirası olan Aydın Cephesi'nde para toplanırken, belki bazı uygunsuzluklar olmuştur. Ancak, Sivas Genel Kongresi ile oluşan ulusal birliğin ve Harbiye Nazırlığı'nın yaptığı yurtseverce çaba ve yardımların etkisiyle bu gibi olayların da önü alınmış demektir.

4) Ulus, ateşkes antlaşmasıyla bağlı bulunduğu düşman devletlerden hiçbirine gözdağı verici bir durum almış değildir. Yalnız, kutsal ve yasal haklarına el uzatılmasını, kesin zorunluk olursa, silahla da önlemeye kararlıdır.

5) Heyet-i Temsiliyey'nin, yabancılara devlet temsilcilerine telgraf çekmesi konusuna gelince; bu, ancak protestolarda bulunmak içindir ki, hükümetinizin onayından da

geçmiştir. Aslına bakılırsa, ulusal birliğin temsilcisi olarak Heyeti Temsiliye'nin, ulus adına bu denli yazışmalarda bulunması yasal bir haktır.

“**Ulusal birliğin temsilcisi olarak Heyeti Temsiliye'nin, ulus adına bu denli yazışmalarda bulunması yasal bir haktır.**”

Eğer hükümet de, böyle duyarlık gösterir ve ulusla bir düşüncede olduğunu bu gibi elverişli durumlarda açıklamaya ve belirtmeye koyulursa, siyasete zarar vermek şöyle dursun, bundan pek büyük yararlar elde edilebileceği oldukça açıktır. Oysa hükümetinizin, Adana'nın işgali gibi açık bir haksızlığı bile protesto etmediğini Fransızlar söylüyorlar. Demek ki, Fransız temsilcisinin açık konuşmasının nedenini bu noktada aramalıdır.

Kısaca şunu bildirelim ki, Heyeti Temsiliye, ne üzüntüye ve bezginliğe kapılmıştır ne de kutsal görevlerinde ulusun ve yurdun esenliği için gerekenleri anlayamayacak bir bilinçsizliğe düşmüştür.

Ulusun esenliği adına aldığı önlemlerde ve yaptığı bütün işlemlerde ağırbaşlılığı ve onuru, alçalmaya ve uyuşukluğa yeğlemeyi temel ilke olarak kabul etmiştir. Siyasetin de,

akıllılığın da, durumun gereklerine uymanın da ancak bu yolda olacağına inanmıştır.

Bunun için, ulusun çok acı gerçekler karşısında uyanık ve bilinçli olan ruhundan aldığı bu ilkelere tersini ulusa öğütleyemez ve yakında toplanmasını çok gerekli saydığı Meclis-i Mebusan'ın da bu ruh ve duygu ile dolu olacağına sağlam güven besler.

6) Heyeti Temsiliyemiz'in görüşü yukarda bilgimize sunuldu. Bu gibi işlerde, delegemiz olarak, sizin hükümet üyelerini aydınlatmanız ve aslı olmayan şeyleri kendilerine açıklamanız gerektiğini, yurdun esenliği adına, saygıyla bildiririz.

Heyeti Temsiliye adına Mustafa Kemal”

Çürüksulu Mahmut Paşa'nın Demeci!

Efendiler!

İstanbul'da yurdun kurtarılmasıyla ilgili en önemli görevlerde çalışan saygın ve akıllı olarak tanınan

ve bilinen kişilerin o zamanlar, İstanbul'un adeta zehirli havasını almaları yüzünden, anlayış ve görüşlerinde ne denli olumsuz sapmalar olduğuna bir örnek vermek için, daha Sivas'ta iken karşılaştığım küçük bir olayı, izin verirsiniz bilginize sunmak isterim:

Belki sayın üyeler arasında hatırlayanlar vardır.

Senato üyelerinden Çürüksulu Mahmut Paşa, Bosfor (Bosphore) gazetesi yazarlarından birisine, siyasi durumumuz üzerine demec vermişti.

Mahmut Paşa'nın o sıralarda Barış Hazırlıkları Komisyonu üyesi olduğunu da hatırlarsınız.

Paşa'nın, 31 Ekim 1919 günlü Tasviri Efkar Gazetesi'nde de yayımlanan demecini, 17 gün sonra Sivas'ta okudum. "Ermeniler'in pek çok olan isteklerine hak vermezsiniz, sınırlarda bazı düzeltmeler yapmayı kabul ederiz..." sözleri dikkatimi çekti.

Doğu Anadolu'da, Ermenistan yararına toprak bırakılacağına söz verme niteliğinde olan bu cümleyi, Barış Komisyonu üyelerinden bir devlet adamının söylemiş bulunması, gerçekten düşünölmeye ve şaşıl-maya değerd.

Bundan ötürü, 17 Kasım 1919 günü Çürüksulu Mahmut Paşa Hazretleri'ne göndermeyi yararlı saydığım bir telgrafta, demecindeki işaret ettiğim cümleden dolayı, "Doğu Anadolu halkının, pek haklı olarak, son derece üzgün ve kırgın

olduğunu..." belirttiikten sonra: "Erzurum ve Sivas Kongreleri'nin kararları uyarınca ulusun Ermenistan'a bir karış toprak bırakmayacağını, dahası, hükümet, bu denli acı bir zorunluluk karşısında boyun eğerse ulusun, kendi haklarını kendisi savunmaya karar verdiğini ve bunun bütün dünyaya ilan edilmiş olduğunu..." yazdım ve bu ulusal direnme kararının ve direncin herkesten önce Barış Hazırlıkları Komisyonu yüksek üyelerince bilinmesi ve benim-senmesi gerektiğini bildirdim.

Efendiler!

Sivas'ta kaldığımız sırada birçok sorunlar ve olaylarla karşılaşmış ve zorunlu olarak ulusal, idari, askeri ve siyasi girişim ve faaliyetlerde bulunulmuştur.

Bunların hepsini ayrıntılarıyla anlatmak uzun sürer.

Yalnız, izlediğimiz olaylar zincirinin birbirine bağlanmasına yaracak kimi noktalara dokunarak ve işaret ederek geçeceğim. •

cengizonalbd@gmail.com

Gelecek Ay: Ulusal Örgütler'in Düzene Sokulması!

Hürriyetten doğan buhranlar ne kadar büyük olursa olsun, hiçbir zaman fazla baskının temin ettiği sahte güvenlikten daha tehlikeli değildir.

M. Kemal Atatürk

Hâkimiyeti Milliye

Sanatta Yenilik

Bir yüzyıldan beri yeryüzünde her şey değişti. Giyinmeden düşünmeye kadar değişmeyen bir şey kalmadı.

Geçen çağa göre bugünkü yaşamın çehresi bambaşkadır.

Milletlerin kıyafetleri gibi, savaşım araçları da dünkünden farklıdır: Saban yerine traktör ve tüfek yerine de makineli silahlar geçti.

Değişmeyen sadece bizdeki edebiyat ve sanat malzemesi kaldı.

Köyden, köylüden ve çiftçiden bahsederken kullandığımız kelimeler, bin sene önce kullandıklarımızın aynısıdır.

Edebiyat ortaya çıktığı zaman insanlar kulübede oturur ve tarlalarını sürermiş.

Edebiyat ki, yaşamın yapısıdır, o zaman bunları olduğu gibi almış.

Bu malzeme bugün değişmiştir.

İnsanlar evde ve apartmanda oturuyorlar ve tarlalarını da artık traktörle işliyorlar.

Fakat sanatkâr gözünde

malzeme hâlâ eskisi gibidir: Saban ve kulübe.

At, eski bir ulaşım vasıtasıdır, edebiyata girmiştir.

Otomobil atın ve arabanın yerini aldı, fakat bir türlü edebiyata giremiyor.

Acaba sanatkâr, ilkel uygarlığın hasretini çeken ve gelişmeden uzak bir yaratık mıdır?

Saban, kulübe ve at neden şiir kelimeleri olsun da; değerli, asil bugünkü yaşamın ifadesi olan kelimeler, o sınırdan uzaklaştırılsın?

Yaşamın bir çeşit yansıması olması gereken edebiyat, ondan uzak kaldıkça ölü bulunmak zorundadır.

Ülkemizde canlı bir edebiyat var olabilmesi için bütün sanat malzemesinin yaşamsal bir niteliği büründürülmesi, yani baştan başa değiştirilmesi gerekir.

Yaşamın bir çeşit yansıması olması gereken edebiyat, ondan uzak kaldıkça ölü bulunmak zorundadır.

Hâkimiyeti Milliye Gazetesi

26 Kasım 1929

Hazırlayan:
YİĞİT EREN GÜNEY

İlk Dersimiz Türkçe

Bu ay köşemizi dilimizde yer etmiş yabancı sözcüklerin karşılıklarına ayırdık. Bilginizi sınavın.

1- Branş (Fr.)

- a-Boğumlanma
- b-Engel
- c-Dal, şube, kol
- d-Tırmanış

2- Dupleks (Fr.)

- a-İki katlı
- b-Basamak
- c-Mali
- d-Bellenim

3- Factoring (İng.)

- a-Biçimlenme
- b-Bitki varlığı
- c-Konak
- d-Aracı, aracılık

4- Jogging (Fr.)

- a-Uzman
- b-Doğa yürüyüşü
- c-Takım, donanım
- d-Kopuntu

5- Konkordato (Fr.)

- a-Teker atmak
- b-İsteklendirme
- c-Anlaşmalı iflas
- d-Yönleyici

6- Literatür (Fr.)

- a-Edebiyat
- b-İyimserlik
- c-Dönem
- d-Onurluk

7- Menajer (Fr.)

- a-Çardak
- b-Kışkırtıcı
- c-Karşılık
- d-Yönetici

8- Modül (Fr.)

- a-Kötümserlik
- b-Verimli
- c-Parça
- d-Yansıtıcı

9- Perküsyon (Fr.)

- a-Baltalama
- b-Vurmalı çalgı
- c-Fark
- d-Oturtulmuş

10- Pres (Fr.)

- a-Durgunluk
- b>Şişkinlik
- c-Arınık
- d-Baskı

11- Rezonans (Fr.)

- a-Zamanlama
- b-Titreşim
- c-Tedavi
- d-Denemek

12- Mikser (İng.)

- a-Saydam
- b-Ayırma
- c>Çırpıcı
- d>İçsiz

13- Ergonomi (Fr.)

- a>İş bilimi
- b>Yoğunluk
- c>Eğilim
- d>Sürelî

14- Depar (Fr.)

- a>Ayakça
- b>Ceza alanı
- c>Kaymalık
- d>Çıkış

15- Avangart (Fr.)

- a>Hissedar
- b>Tutulmak
- c>Fırsatçı
- d>Öncü

(Fr.) Fransızca, (İng.) İngilizce

Yanırdar:
151.
sayfada

CEMALETTİN TOPUZLU

Prof. Dr. Cemalettin Topuzlu, ülkemizde modern cerrahinin kurucusu olan Dr. Cemil Topuzlu'nun torunudur.

Türkiye'nin ilk modern genel cerrahi olan Dr. Cemil Topuzlu, tıp fakültesini bitirdikten sonra, Fransa'da genel cerrahi ihtisası yapmış ve ilk modern anlamda cerrahi ameliyathaneler kurmuş; Türkiye'ye asepsi, antisepsiyi tanıtmış ve uygulamıştır. Çok zor şartlarda bile ameliyatlar yapmıştır.

Enver Paşa'nın apandisit ameliyatını, gaz lambası ışığında evinde

Yazan: Prof. Dr. Cengiz KUDAY

yapmak mecburiyetinde kalmış ve ameliyatın başarısız olması halinde Silahşor Yakup Cemil tarafından ölümlle tehdit edilmiştir. (O zamanlar diğer ameliyatlara kıyasla apandisit ameliyatından ölenler fazlaydı.)

Dr. Cemil Topuzlu, İttihat ve Terakki iktidarında İstanbul Şehremini (belediye reisi, 1910-1916) olmuş, şehre birçok yenilikler getirmiştir. Gülhane

Parkı'nın yapılması, Sultanahmet Meydanı'nın düzenlenmesi ve çöp arabaları ile çöp kutularının şehre yerleştirilmesi gibi yenilikler onun döneminde gerçekleştirilmiştir.

Cemil Topuzlu

45

Belediye reisliği esnasında kole-
ra salgınıyla uğraşmış, Sultanahmet
ve Sirkeci otellerini, karantina yer-
leri olarak kullanmıştır. Hatta umu-
mi tuvaletlere sabun, havlu ve hatta
tırış sabunu koyduğu söylenir.

Anadolu yakasında bazı askeri
birliklerde kolera salgını çıkın-
ca, zamanın iktidarına başvurmuş,
bazı camileri hastaları izole etmek
için karantina merkezi olarak kul-
lanmak istemiştir. Bu teklifleri defa-
larca kez reddedilmiştir. Daha sonra
zamanın aydın şeyhlerine başvurup,
fetva almış ve Ayasofya, Sulta-
nahmet, Nur Osmaniye camilerini
karantina yeri olarak kullanmıştır.
1916'da istifa etmiştir.

Torunu meşhur bilim adamı
Prof. Dr. Cemalettin Topuzlu yurtçi
ve yurtdışında birçok tıp ödülleri
almıştır. Cemalettin Topuzlu'nun

kızı Prof. Dr. Gonca Topuzlu Tekant
da ailesinin tıp mirasını sürdüren
bir çocuk cerrahıdır ve hala görevi
başındadır.

Dr. Cemil Topuzlu'nun, Saray
Matbaası'nda kırmızı ciltli ve Fran-
sızca basılan kitabında, dünyada
ilk defa yapıldığı düşünülen ve dış
ülkelerde düzenlenen bir kongrede
sunulan (Axiller bölgede endtoend
yapılan bir damar anestomuzu) teb-
liği mevcuttur.

Torunu ve geçtiğimiz günlerde
kaybettiğimiz Prof. Dr. Cemalettin
Topuzlu; mezarı başında konuşma
yapan Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın
da belirttiği gibi birçok üniversitede
yetişen tıp doktorlarının rol modeli
olmuştur. Kendisinin kimseye ödün
vermeyen özel kişiliği hepimiz için
örnek olmuştur. Böyle bir hocamızı
zamansız kaybettik üzgünüz. Topra-
ğı bol olsun. •

"Dünyada herşey için, medeniyet için, hayat için, başarı için en
gerçek yol gösterici ilimdir, fendir. ilim ve fennin dışında yol gösterici
aramak gaflettir, cahilliktir, doğru yoldan sapmaktır. Yalnız ilmin ve
fenin yaşadığımız her dakikadaki safhalanın gelişimini anlamak ve iler-
lemeleri zamanında takip etmek şarttır. Bin, iki bin, binlerce yıl önceki
ilim ve fen lisanının koyduğu kuralları, şu kadar bin yıl sonra bugün
aynen uygulamaya kalkışmak elbette ilim ve fennin içinde bulunmak
değildir." (1924)

"Gözlerimizi kapayıp tek başımıza yaşadığımızı düşünemeyiz.
Memleketimizi bir çember içine alıp dünya ile alakasız yaşayamayız...
Aksine yükselmiş, ilerlemiş, medeni bir millet olarak medeniyet düze-
yinin üzerinde yaşayacağız. Bu hayat ancak ilim ve fen ile olur. ilim ve
fen nerede ise oradan olacağız ve her millet ferdinin kafasına koyaca-
ğız. ilim ve fen için kayıt ve şart yoktur." (1922)

Mustafa Kemal Atatürk

METE AKYOL'DAN YAZILAR

(Bir Başkadır Benim Mesleğim adlı kitabından)

Yapamadığım Röportajın Ödül Kazandıran Röportajı

Bugünler gibi, o gün de mayısın güzel günlerinden biriydi... Yayın Genel Yönetmenimiz Abdi İpekçi telefonla aradı beni.

“Koskoca Ankara büromuz atlamış ama, Allah’ tan Anadolu Ajansı bildirdi haberi” dedi. “Şimdi hemen Ankara Kız Lisesi’ ne git ve... Anneler Günü nedeniyle Ankara’ da ‘Yılın Anne Öğretmeni’ seçilen öğretmenle bir röportaj yap, fotoğrafları uçağın akşam kargosuna yetiştir.”

“Garcia’ya Mektup” yöntemiyle çalıştığım için başka soru sormadım Abdi Bey’e, yalnızca *“Tamam, Abdi Bey... Başüstüne...”* dedim.

Görev, telefonun bir ucundan verilmiş, öteki ucu tarafından

anlaşılmıştı. Konuşulacak başka bir şey yoktu. Tam telefonu kapatmaya hazırlandığım sırada, Abdi Bey’in konuşmayı sürdürdüğünü duydum.

“Tamam, Abdi Bey,” dedim.

“notumu aldım, şimdi gidiyorum...”

Abdi İpekçi, “maksatlı bir biçimde” gülümsediğini belli edercesine sordu:

“Gideceğin öğretmenin adını soyadını sormadın ama...” dedi.

Yine “Garcia’ya Mektup” yöntemiyle yanıt verdim:

“Nasıl olsa orada öğrenirim Abdi Bey.” dedim. *“Merak etmeyin, elim boş dönmem...”*

Abdi İpekçi bu kez daha da belli etti gülmesini:

“Adı, Mebrure Akyol.” dedi.

“Matematik öğretmeniymiş...”

Olduğum yerde dondum kaldım.

“Mebrure Akyol benim annemdir, Abdi Bey...”

Abdi Bey daha fazla tutamadı kendini, gülmesini frenlemeyi bıraktı:

“İyi ya işte...” dedi. “Ben de özelliikle senin gidip, annenle bir röportaj yapmanı istiyorum.”

O an öğrendim Anneler Günü nedeniyle annemin, Ankara’da “Yılın Anne Öğretmeni” seçildiğini.

Rahmetli annem, Darülfü-nun’un ilk kız öğrencilerindendir. Sınıf arkadaşlarıyla birlikte İsmet Paşa’yı Lozan’a uğurlarken çekilen toplu fotoğrafta İsmet Paşa’nın kolunun altında yer almasını, özel bir övünçle anımsar, özel bir övünçle anlatırdı.

Annemin en az bu olay denli övünçle anımsadığı ve övünçle anlattığı ikinci bir olay ise, ilk görevine Cumhuriyet’in ilan edildiği gün başlamış olmasıydı.

Ankara’da Cumhuriyet ilan edilirken annem de, İstanbul’dan hareket edip, Konya’dan geçerek ancak üç günde ulaşabildiği Adana’da, Kız Muallim (Öğretmen) Okulu’nda matematik öğretmeni olarak ilk görevine başlıyordu.

Yaşamının övünç verici bu ikinci olayı, tam kırk yıl sonra annemin yaşamında, yine övünç verici başka bir olaya neden olmuş meğer.

Ankara Millî Eğitim Müdürlüğü ilk kez, Anneler Günü nedeniyle 1963 yılında, “Yılın Anne Öğretme-

ni”ni seçmeye karar vermiş. “Yılın Anne Öğretmeni”, Ankara’daki tüm öğretmenler arasında yapılan bir “yarışma”yla değil, bir “araştırma”yla seçilmiş. Tüm okullardaki kadın öğretmenlere, mesleğe başlama tarihleriyle, kaç çocukları olduğu ve çocuklarının öğrenim durumları sorulmuş. “Seçim”, bu yanıtlar değerlendirilerek yapılmış.

Annem o yıl, Ankara Kız Lisesi’nde matematik öğretmeniydi. Tam kırk yıl önce başlamıştı mesleğine. Hem böyleleri uzun bir mesleksel geçmişiyle, hem de yetiştirdiği altı çocuğunun sayısıyla da, öğrenim durumlarıyla da Ankara’daki tüm kadın öğretmenlerin ön sırasına geçmiş ve... Bu özellikleriyle, Ankara’da “Yılın Anne Öğretmeni” seçilmiş.

O âna değin ne Ankara Millî Eğitim Müdürlüğü’nün böyle bir girişiminden haberim var, ne tüm okullara bu konuda yazı gönderildiğinden, ne de annemin “Yılın Anne Öğretmeni” seçildiğinden haberim var...

Bir solukta Ankara Kız Lisesi’ne koştum ve annemin dersten çıkması için beş-on dakika bekledikten sonra kendisine gittim, bir röportaj yapmak istediğimi söyledim.

“Koskoca Ankara’da röportaj yapacağın kimse kalmadı da, bana mı geldin?” diye sordu annem.

Bu soruyu bana bir Bakan sorsa, vereceğim yanıt ânında hazır ama... Karşımdaki kişi annem olunca, sesimi çıkaramadım, sustum.

“Önce kutlarım anne, ‘Yılın Anne Öğretmeni’ seçilmişsin...” dedim. “Ben de o nedenle bir röportaj...”

Sözümün yarısından fazlası ağızımda kaldı:

“Ben yalnızca bu yıl mı anne öğretmen oldum?” diye sordu ve sorusunun yanıtını da kendi verdi:

“Otuz altı yıldan beri anne öğretmenim ben... Mefkûre’nin doğumundan beri...”

O konunun üstüne fazla gitmeden, röportaj konusuna döndüm:

“Biraz önce öğrendim, bir de tören yapılacaktı ve Atatürk’ün annesi Zübeyde Hanım’ın, gümüş çerçeve içinde bir fotoğrafı armağan edilecekti sana...”

“Tören yapıldığında alırım, eve getirdiğimde görürsün...”

“Tamam, anne... Şimdi kızmazsan yine röportaj diyeceğim ama...”

Annem dediğime kızmadı ama saçlarıma çok kızdı:

“Hiç aynaya bakmıyor musun sen?” diye azarladı beni. “Saçların kulaklarını kapatıyor neredeyse... Bugün bir berbere git...”

Karşımdaki kişi annem ya... Yine susuyorum, yutkunuyorum.

“Akşama da erken gel eve... Kaç gecedir dışarlardasın hep...”

Darülfünun öğrencileri İsmet Paşa’yı Lozan’a uğurluyorlar. 1923 (Paşa’nın solunda Mete Akyol’un annesi Mebrure Akyol)

“Tamam, anne... Gelirim de, bu arada şu röportajı...”

Birden, Almanya’da okuyan kardeşime yazdığı ve göndermem için sabah bana verdiği mektup geldi aklına:

“Yılmaz’ın mektubunu postaya verdin mi?” dedi.

Mektup hâlâ cebimdeydi.

“Buradan büroya giderken postaneye uğrayacağım” dedim.

“Gitmeden şu röportajımızı da bir yaparız anne!”

Annemin akıllı fikri, Yılmaz’a gidecek mektuptaydı.

“Bu akşam Almanya’ya direkt uçak var” dedi. “Gecikmeden postaya ver mektubu, akşam uçağına yetişsin...”

“Tamam da anne, şu röportajı yapayım, büroya giderken ilk işim postaneye uğramak olacak...”

Annemin aklına bu kez, apartmanda sıcak su günü olduğu geldi:

“Akşam erken gel eve, banyo

Mete AKYOL, ANNENİ MEHREBE AKYOL İLE RÖPORTAJ YAPARKEN.

"SIRA ANNEME

Mete AKYOL

Özellik edubundan beri kiminle röportaj yapmak istediğime, evrimi bulduğuna kuruyun, istediğini vizi-
le-
Cumhurbaşkanıyla röportaj, da-
im. Yaptım. Başbakanla röportaj
İçin, yaptım. Yabancı devlet baş-
bakanlarıyla röportaj dedim. Yap-

GELİNCE..,"

"Hayatımda kiminle röportaj yaptım"

yapacaksın" dedi. "Bugün sıcak su gününü apartmanda..."

Karşımdaki kişi Cumhurbaşkanı da olsa, Başbakan da olsa, yabancı Devlet Başkanı da olsa, ne yapar yapar, konuşturur, sorumu sorar, yanıtımı alırdım ama... Annemin karşısında bir türlü sahip çıkamıyordum gazeteci kimliğime...

Büroya döndüm, Abdi İpekçi'yi aradım hemen:

"Konuşturmamış annemi, Abdi Bey" dedim. "Ben ağzımı açtıkça o, saçımın fazla uzamış olduğundan yakındı, akşam eve erken gelmemi söyledi, kardeşime gidecek mektubu postaya vermeme anımsattı ama beni bir türlü konuşturmadı..."

Abdi İpekçi güzel bir "taktik" verdi bana:

"Önce kardeşinin mektubunu postaya ver, akşam uçağına yetişti."

dedi. "Sonra bir berbere git, saçlarını kestir... Sonra da eve erken git, banyonu yap ve annenle konuşurken bir fotoğraf çektir..."

Bir kez daha anlatmaya çalıştım derdimi Abdi Bey'e:

"Sorularıma yanıt vermiyor, Abdi Bey" dedim. "Ben ağzımı açtıkça azarlıyor beni..."

Abdi İpekçi, bir önceki gibi bir "taktik" daha verdi:

"Bir kez de evde dene soru sormayı" dedi. "Yine

yanıt vermez ve seni yine azarlama-ya başlarsa... O zaman sen de, bu durumu yaz... 'Yapamadığın röportajın röportajı', kimbilir belki de daha ilginç bir röportaj olur..."

Evde o akşam Yayın Genel Yönetmenimin taktiğini uyguladım ve... Annemle yapamadığım röportajımın röportajını yaptım.

Annemle yapamadığım röportajımın röportajı iki gün sonra Milliyet'te yayımlandığında, benim de, gazetesinin yöneticilerinin de beklemedikleri düzeyde bir ilgi uyandırdı.

Anneme, Zübeyde Hanım'ın gümüş çerçeveli bir fotoğrafını ödül olarak kazandıran "Yılın Anne Öğretmeni" seçimi, aynı yıl bana ise Yılın Gazetecisi Yarışması'nda, röportaj dalında birincilik ödülü kazandırdı. •

Gözün Sözü
Cemal Tahsin

Organik Düşünceler Necef Uğurlu

Sınırlar ve Amelia'nın Sınırsız Ufku

İnsanlar arasındaki sınırlar mı yoksa bağlar mı güvencedir barışa? Yanıtlanması zor bir soru...

Hele kaçışların, göçlerin bu kadar hareketlendiği, “sınır” sözcüğünün günlük yaşamımızda durmadan defalarca kullanıldığı bir dönemde, ulusal çıkarların sınırlarla tartışıldığı ama ticaretin sınır tanımadığı bir dünyada çıkar ve aşkın sınırları aştığı bir zamandayız.

Amelia Earhart “Sınırsız ufuklar, sadece ufuklar ve özgürlük” diyerek uçtuğu ve çok sevdiği sınırsızlıkta yani

Amelia Earhart
çocukluk yıllarında

göklerde, ardında 2 kız çocuğu bırakarak kaybolduğunda yıl 1937 idi. Amerikalı havacı, pilot yazar Amelia'nın 1938'de öldüğü ilan edildi ama hâlâ uçağı bulunamadı.

Atlas Okyanusu'nu uçakla tek başına geçen ilk kadın pilot Amelia Earhart'tır.

ABD'nin Kansas eyaletinde doğan Earhart, Birinci Dünya Savaşı sırasında askerî hastanelerde hemşirelik yapıyor. Savaştan sonra havacılıkta kaydedilen teknolojik gelişmelerle yakından

ilgileniyor. 1928'de Atlas Okyanusu'nu yolcu olarak geçen ilk kadın olarak ün kazanıyor.

Bununla kalmıyor yolcu olmak ona yetmiyor ve 20-21 Mayıs 1932'de tek başına Newfoundland'dan İrlanda'ya uçarak Atlas Okyanusu'nu geçen ilk kadın pilot oluyor.

ABD'yi baştan başa geçtiği uçuşundan sonra, Ocak 1935'te, Newfoundland-İrlanda arasındaki mesafeden daha uzun olan Hawaii-California arasını yine tek başına uçuyor.

Hocalık yanı da var, 16 yaşındayken dünyanın en genç lisanslı

**1928 yılında
Atlas
Okyanusu'nu
yolcu olarak
geçen ilk
kadın pilot.**

Amelia Earhart

pilotu olan Elinor Smith'in hocalığını yapıyor. Ne kadın ama... Öyle oturduğu yerden konuşan bir kadın değil.

Amelia ve Fred Noonan

1937'de Amerikalı meslektaşları Fred Noonan ile Lockheed Electra modeli, çift motorlu bir uçakla dünya turuna çıkıyor bu yaman bir kadın. Her ikisinden uçuş gezginleri olarak bahsediliyor. Bu yolculuğa çıkmadan hemen önce gerçekleştirdikleri bir hazırlık uçuşunda uçak daha pistten kalkmadan kaza yapıyor. Daha sonra yolculuğunun üçte ikisini tamamladığı sırada, uçak Pasifik Okyanusu'nun ortalarında kayboluyor ve Earhart'ın izine bir daha rastlanmıyor.

Son sözleri *"Üzerinizdeyiz ama sizi göremiyoruz!"* mealinde.

Amerika Birleşik Devletleri, o zamana göre tarihin en büyük kurtarma operasyonunu gerçekleştiriyor.

Titanik gemisinin kalıntılarını bulan okyanus kaşifi Robert Ballard, Earhart'ın uçağının kesinlikle

Nikumaroro Adası'nın çevresine düştüğünü öne sürse de ortada bulunan bir kalıntı yok. Ballard, 2019 yılında enkazı bulmak için son

teknoloji ürünü ekipmanları kullanarak adayı ve yakındaki okyanusu destekleyen derin kayalıkları arıyor ama sonuç yok, bulamıyor.

Amelia ve Fred sanki yer yarılmış içine girmişler gibi. Frederick Joseph "Fred" Noonan (4 Nisan 1893- kayıp 2 Temmuz 1937),

Amerikalı bir uçuş gezgini, Amelia gibi.

İlk olarak 1930'lu yıllarda Pasifik Okyanusu üzerinde birçok ticari havayolu rotası çizmiş denizcilik ve havacılık alanında öncü bir adam.

Amelia ile Fred 2 Temmuz 1937 yılında birlikte göklerde kayboluyorlar.

1. Dünya Savaşı'nda mühimmat gemilerinde subaylık yapıyor. İçinde bulunduğu gemiler 3 defa batırılıyor; korkusuz... Los Angeles havacılık topluluğundaki arkadaşları aracılığıyla Amelia ile tanışıyor. Amelia ile 2 Temmuz 1937 yılında birlikte göklerde kayboluyorlar.

Amelia Earhart ile yaşadığı kaybolma olayı 1994 ve 2009 yıllarında filme uyarlanmış.

Darısı Bizim Vecihi Hürkuş'un başına, Vecihi Bey komedi filmlerinde nişanlısına evin üzerinden uçururken selam vereyim derken uçağı ile ipe asılı çamaşırları duman eden komik adam çağrışımından çok fazlasını hak ediyor. Sahi o pilotun adı Vecihi idi ama soyadı yoktu!

Biz göklerden limitleri belirleyen yere, sınırlara inelim.

Milli iddialı sinemamıza küçük bir sitemden sonra, eminim niyetleri iyidir ama akıl edememişlerdir!

Vecihi Bey milli mücadele ve sonrası büyük işler yapmış bir kahraman.

Kanatlarımız olsa belki göklerden hiç inmez veya arada bir konardık, kuşlar gibi. Malum kuşlar sınır tanımıyor ve bir de doktorlar. Sonuçta haritalardaki sınırlar doğal değil, zaten savaşlar hep bu yüzden ve onlar da doğal değil.

Durup dururken savaş çıkarmanın alemi yok artık bu çağda kimlerin savaştan hoşlandığını bilmeyen kalmadı. Masa başlarında insanlar tarafından kalemlerle çizilen haritalardan bazen bir çizik gibi kan fışkırıyor.

Belki de sınırları koruyan dostlukla birleşmiş insanların kalpleri.

İyiliğin sınır tanıması ve limitsiz olmasını

Belçika-Hollanda sınırındaki ev

zorlamakla, sınırsız yaşamının mümkün olduğunu düşünen bir aptal izlenimi vermek istemem sizlere. Niyet ve gerçekler ayrı şeyler. Sınırlarım önemli çünkü dışına çıkınca nerede durduracaklarımı tahmin etmek zor değil. "Dur bakalım buraya kadar." demenin bir formülü vizeler.

Kendi düşünsel sınırlarımı zorlamaya elbette çalışırım, ama sınırlar başka, onları korumak için vergiler, yurttaşlık görevi fedakârlıklar saymakla bitmez her ülke için. Bilgi çağında bilgi modern zamanların oksijeni ve sınır tanımıyor. Öte yandan kötülük, şeytan da sınır tanımıyor; kötülüğü tepelerde şeytan ayinlerinde aramak gücünü sınırlamak gibi bir şey. Kötülük asıl sınırlarda iş başında.

Şimdi sizlere sınır şehirlerinin birinde kaderi tuhaf bir evden bahsetmek isterim.

Sınırlar değiştiğe toprakların bir ülkeden başka bir ülkeye taşındığı görülmemiş bir şey değil, ama evinizin sokak kapınızın sınır

değiştirilmesi gerçekten çok tuhaf.

Belçika Hollanda sınırındaki bir evin ön kapısı bir ülkede salonu başka, arka odalar mesela Belçika, oturma odası Hollanda vatandaşı, mutfak Belçika, tuvalet Hollanda'da durumu!

Zamanla içinde yaşayanlara hangi belediye sınırlarında olmayı tercih fırsatı verilmiş, bu ev sakinleri alışveriş daha hesaplı diye Belçika'yı seçmişler. Sokak kapıları tam sınırdaki olduğu için bir Belçika bir Hollanda kapı numarası verilmiş.

Bu evin başına gelenler gerçekten ilginç, II.Dünya Savaşı'nda Hollandalı askerler bu evde kalmaya başlayınca Belçika orada yatabilir ama çalışamazsınız; çalışma müsaadesi yok demişler. Ev 17. yy'da yapılmış, De Swaen adlı bir taverna olarak kullanılmış! Şimdilerde kasabada en çok resmi çekilen ev olarak kayda geçmiş, ve özel ikametgâh olarak kullanılmakta imiş.

Evin kapısının yerini değiştirmekle ev ülkede değişmiş oluyor!

Bir de Alaska'da Hyder kasabasında tuhaf bir durum var. Şehir Alaska'nın en batısında ve aynı zamanda güneyinde. Araba ile gidilebiliyor lakin Alaska'nın başka yerlerinden buraya geliş yok. Bu şehir "ulaşılmaz bölge", bir başka deyişle pene-exclave. Bu, şu demekmiş; bir ülkenin topraklarına,

yalnızca bir başka ülkenin topraklarından kolayca -özellikle tekerlekli trafikle ulaşılabilen bir parçası.

Benzeri durum Avusturya Kleinwalsertal'da da varmış ulaşım Almanya üzerinden!

Os de Civİs İspanya'da ama heyhat; ancak Andorra'dan girilebiliyor.

Hyder kasabasına ise ulaşım - ki nüfus 87 kişi- Kanada Stewart İngiliz Kolombiyası'ndan mümkünmüş. Vatandaşları yiyecek, elektrik, acil durumlar için gereksinimlerini Kanada'dan karşılıyorlarmış saat ayarları da ona göre. Hyder'de yaşayanların hepsi silahlıymış. Giriş Kanada'dan. Kontrol filan yok lâkin Stewart'tan dönüşte gümrük kontrolü var.

Lafı uzatmayayım; benim güzel Cumhuriyetim, mavi gözlü Cumhuriyetim "Yurtta sulh, cihanda sulh" demiş Misakı Milli sınırlarını çizmiş.

Bu sınırların neresinden girip neresinden çıkacağımız belli,

İstikbal ise "göklerdedir" demiş.

Unutulmak insana mahsus, lakin unutturmamak yine insana mahsus.

Cumhuriyetimiz; önderimiz Atatürk, silah arkadaşları yani gerçek kahramanlarımızla elbet ilelebet payidar kalacak. Çünkü onları unutmayacağız ve unutturmayacağız .

Saygıyla Efendim. •

necefugurlu@gmail.com

Dünya; kötülük yapanlar değil, seyirci kalıp hiçbir şey yapmayanlar yüzünden tehlikeli bir yerdir. – Albert Einstein

Rusya Ukrayna Savaşı

Yazan: Prof. Dr. Cengiz KUDAY

Taşıdığım insani değerler ve özellikle uzun yılladır sürdürdüğüm hekimlik uğraşım gereği savaşa daima karşı olmakla beraber, tiranların acımasız baskı rejimlerine elbette karşıyım.

Ancak 21. yüzyılda çözüm yollarının artık masum kitlelerin çaresizliğinde aranmaması gerektiğini savunuyorum.

Ukrayna'da başlayan çatışma bugün itibari ile savaş etiketi aldı.

Uzun yıllardır beraber yaşamış iki topluluğun karşı karşıya savaş halinde oluşu üzücü ve bir o kadar da şaşırtıcı oldu.

Ukrayna ve Rusya'nın tarihsel geçmişine bakarsak; 9. yüzyılda bu bölgede olan olayları değerlendirmemiz gerekir.

Rus kimliği veya Kiev Dükalığı Varey Prensi Rurik tarafından kurulan Rurik hanedanı hükümdarlığı altında 9. yüzyıldan 13. yüzyıl ortalarına kadar varlığını sürdüren bir federasyondan. Bu federasyonun ortaları Belarus, Rusya ve Ukrayna'dır.

Ukraynalı tarihçiler ve akademisyenler bu Kiev Knezliği'ni taşıyor ve Kiev Dükalığı'nı Ukrayna devletinin ilk kurucu devleti olarak görürler. Rus tarihçiler ise Knezliği Rus tarihinin ilk dönemi olarak benimser. Dini olarak Katolik; Ortodoks olan bu halk Slav'dırlar.

Savaşın başlangıcında Alman istilacıları bazı yörelerde sıcak karşılayan Ukraynalılar, Almanların bu topluluklara düşük ırk muamelesi yapması karşısında Ruslarla beraber istilacılara karşı koymuşlar.

Uzun yıllar değişik şekillerde ve değişik devlet kuruluşları içinde beraber yaşamışlardır. Uzun uzun tarihçeye girmek istemiyorum.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) içinde yaşarken aralarında bazı problemler olmuştu.

Örneğin, 1935'te Stalin döneminde tarım ürünlerine devlet tarafından el konulmasıyla büyük bir

açlık dönemi yaşayan Ukrayna'da milyonlarca kişi açlıkta ölmüştür. Bu Ukraynalıların hafızasında acı bir hatıradır.

II. Dünya Savaşı'nın başında bazı Ukraynalı düşünür ve topluluk önderleri Stalin tarafından topla- ma kamplarına gönderilmiş veya öldürülmüştü.

Savaşın başlangıcında Alman istilacıları bazı yörelerde sıcak karşılayan Ukraynalılar, Almanların bu topluluklara düşük ırk muamelesi yapması karşısında Ruslarla beraber istilacılara karşı koymuşlar.

Sovyet ordusu yüz binlerce varan kaybını en çok Kiev'i savunurken

vermiştir. Savaş sonrası Stalin öldükten sonra asker Ukraynalı olan Khrushchev, Ukrayna'yı özerk bir cumhuriyet olarak tanımış ve daha sonra da Kırım'ı Ukrayna'ya bağlamıştır.

Sovyet Sosyalist Cumhuriyet'in dağılmasından

sonra Ukrayna özgür bir devlet statüsünü sağlamış sonra da Rusya'nın bu ülke üzerindeki etkileri bugüne kadar devam etmiştir.

Bugün yaşanan olaylar pek şaşırtıcı değildir. Uzun zamandır Batı dünyasının yakınlığı, ister ismine destek deyin isterseniz kışkırtma ismini verin, bu durumu doğurmuştur. Bugün Ukrayna'da olanlar katien

kabul edilemez. Her ülke davranışlarında özgür olmalıdır.

Fakat bir yandan da Ukrayna'da yaşanan olaylar pek şaşırtıcı değildir. Uzun zamandır Batı dünyasının kışkırtıcı tutumu bu durumu ortaya çıkartmıştır.

Olaylara başka bir açıdan bakarsak her düşüncenin sahibi olduklarını ifade eden Batılı güçler, Orta Doğu'da ve Balkanlar'da olan olaylara farklı değerlendirmelerle bakıp Ukrayna'ya gösterilen duyarlılığı bu ülkelere pek gösteremediler. Bu da bu olayların diğer bir yüzüdür.

Her şeye rağmen akliselimin galip geleceğini ümit ederek olayları yakından takip etmekte fayda var.

Bugün Putin'in ordusu Ukrayna'yı istila edebilir. Fakat uzun vadede bu sürdürülebilir mi tartışılır.

2. Dünya Savaşı'nın başında Kızıl Ordu'nun başarısızlığını ve daha evvel Fin savaşındaki durumlarını hatırlarsak; 1939 yılında Rusya Finlandiya'dan Baltık kıyılarında 3 adayı kapsayan toprak talebinde bulundu. Fin-Rus savaşı çıktı; 200 bin kişilik Finlandiya ordusunun Sovyet ordusuna 2 milyon askerlik kayıp

Bugün Putin'in ordusu Ukrayna'yı istila edebilir. Fakat uzun vadede bu sürdürülebilir mi tartışılır.

verdiğini tarihi bir bilgi olarak vermek isteriz.

Rus-Fin savaşında o zamanki dünya kamuoyu ve Milletler Cemiyeti'ni teşkil eden ülkeler saldırılar karşısında 3 maymunu oynamış ve Finlandiya'ya asker ve evrak yardımının İsveç ve Norveç kendi topraklarından geçirilmesine izin vermemiştir. Ve Finlandiya kendi kaderine bırakılmıştır.

Bugün Avrupa Parlamentosu'nun aşırı gösterişli duyarlılığı, o zaman 2. sınıf gördükleri Finlere gösterilmedi. Bugün yardım almanız ve destek olunmanız için mavi gözlü ve sarışın olmalısınız.

Ortadoğu'da halen çok kötü şartlarda yaşayan ve Ortadoğu savaşını televizyonlardan bir film gibi izleyip, Kosova'da aynı duyarsızlığı

Ortadoğu savaşını televizyonlardan bir film gibi izleyip, Kosova’da aynı duyarsızlığı gösteren Avrupa Birliği ve diğer Batı dünyasının halen Orta Çağ’dan kalan ayrılıkçı düşüncelere sahip olduğunu ibretle seyrediyoruz.

gösteren Avrupa Birliği ve diğer Batı dünyasının halen Orta Çağ’dan

İlerde olacak oluşumlar için şimdiden bir zemin hazırlıyorlar. •

Tam bağımsızlık denildiği zaman, elbette siyasi, malî, iktisadî, adlî, askerî, kültürel ve benzeri her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir. Bu saydıklarının herhangi birinde bağımsızlıktan mahrumiyet, millet ve memleketin gerçek mânasiyle bütün bağımsızlığından mahrumiyeti demektir.

Biz, bunu temin etmeden barış ve sükûna erişeceğimiz inancında değiliz. (Nutuk II, S. 623-624)

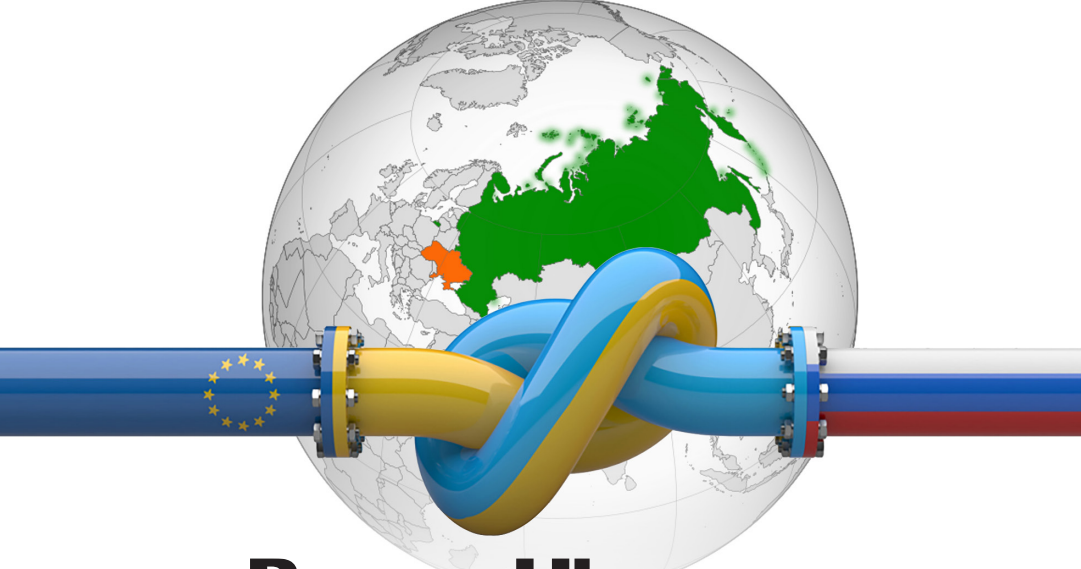
kalan ayrılıkçı düşüncelere sahip olduğunu ibretle seyrediyoruz.

Ayrıca Rus ordusunun Çeçenya ve Afganistan savaşlarındaki performansını Nobel ödüllü aslen Belaruslu Ukrayna doğumlu kadın yazar Svetlana Aleksiyeviç’in aktardığı olaylardan gördüğümüz gibi, Rus ordusunun da diğer birçok büyük ülke ordularında görülen zaafı taşıdığını hatırlamakta fayda var.

Bunun için bu işgalin uzun soluklu olamayacağını söylemek isterim ve bunun böyle olmasını arzu ederim.

Ayrıca Rus ordusunu teşkil eden askeri unsurların Rusya Federasyonu’na bağlı Orta-Asya ve Kafkas kökenli milletler olduğunu gözlemek gerekir. Slav kabul ettikleri Ukrayna’da yine Slav olan Rus askerleri ile savaşmalarını istemez gibi görünüyor.

Mustafa Kemal Atatürk

Rusya, Ukrayna, Enerji ve Jeopolitik Notları (2)

Rusya'nın AB'ye gaz ihracatında Ukrayna'nın rolü

1990'larda, Avrupa'ya ihraç edilen Rus gazının büyük bölümü Ukrayna'dan geçiyordu. Ancak Ukrayna'nın ABD ve AB yörüngesine girmesiyle, Rusya ihraç güzergahlarını çeşitlendirmeye başladı. İnşasına 1994'te başlanan (Belarus ve Polonya'dan geçip Almanya'ya)

Yamal-Avrupa Gaz Boru Hattı, 2006'da tam kapasite (33 milyar metreküp) devreye girdi. Rusya, 2003'te Türkiye'yi Karadeniz altından doğrudan besleyen Mavi Akım gaz boru hattını, 2011'de ise Almanya'ya denizden ve doğrudan ihraç sağlayan ve Ukrayna'yı devre dışı bırakan Kuzey Akım-1'i devreye soktu. Hattın inşasının temel nedeni, bir "renkli devrimle" Rusya'nın

etki alanından uzaklaşan ve AB ile ABD'ye eklenmeye çalışan Ukrayna yönetimini ekonomik yönden cezalandırmaktı.

2020'de ise gene Karadeniz'in tabanından geçerek Türkiye'ye doğrudan gaz sağlayan (15,75 milyar metreküp) Türk Akım Doğal Gaz Boru Hattı'nı işletmeye aldı. Bu hattın inşasının amacı da daha önce Rus gazını Ukrayna-Moldova-Romanya -Bulgaristan üzerinden geçerek Trakya ve İstanbul'u besleyen Batı Hattı'nı devre dışı bırakmak ve Ukrayna'yı cezalandırmaktı. Hattın aynı kapasitedeki ikinci branşı ise gene Türkiye üzerinden Avrupa'ya gaz ihracına başladı. Bu hatların inşası ile, Ukrayna üzerinden gerçekleşen Rus gazı ihracında %70 oranında düşüş (1998'de 140 milyar metreküpten, 2021'de 42 milyar m³'e) sağlanmış oldu.¹⁰

Rusya'nın Ukrayna'yı "by-pass" eden boru hatlarını devreye sokmasıyla birlikte, Rus gazı için Ukrayna'ya bağımlı ülkelerin sayısı da azaldı. 2021'de Ukrayna, daha çok Slovakya'ya ve onun üzerinden Avusturya ve İtalya'ya ulaşan Rus gazına transit sağladı. Daha önce-leri Ukrayna üzerinden ülkemize sevk edilen (Batı Hattı/TransBalkan Hattı) Rus gazı; Romanya, Moldova, Romanya, Bulgaristan, Türkiye ve Yunanistan'ı besliyordu. Türk Akım bu ülkelere gaz ihracatını da artık Ukrayna'yı "by-pass" ederek gerçekleştiriyor. Macaristan ise

Ukrayna üzerinde gaz alımlarını, Ekim 2021'de durdurdu.

Rusya, uzunca bir süredir doğal gaz ihracatında, Ukrayna'nın kilit geçiş ülkesi rolünü etkisiz hale getirme stratejisini adım adım gerçekleştirmektedir.

Görüüleceği gibi Rusya, uzunca bir süredir doğal gaz ihracatında, Ukrayna'nın kilit geçiş ülkesi rolünü sistemli bir biçimde azaltarak, ihracatındaki rolünü etkisiz hale getirme stratejisini adım adım gerçekleştirmektedir. Kuzey Akım 1 hattının ardından inşaatı tamamlanan aynı kapasitedeki Kuzey Akım 2'nin işletmeye alınmaması için ABD'nin AB liderliğine büyük baskı yapması ve bu hattın varlığına karşı adeta savaş açmış olmasının da hedefi, Rusya'nın bu stratejik adımlarının önünü kesme çabasından başka bir şey değildir. Eğer inşaatı ve testleri 2021'de tamamlanmış olan bu hat devreye girebilseydi, Avrupa spot gaz piyasasında fiyatların 2021 ve 2022'de bu kadar yüksek seviyelere yükselmesi söz konusu olmayacaktı. Nitekim Putin'in Donetsk ve Luhansk Cumhuriyetleri'ni tanımalarına tepki olarak, Almanya'nın yeni şansölyesi Scholz, Kuzey Akım 2'nin

sertifikasyon işlemlerini durdurduğunu açıklamış; buna karşılık olarak da Rusya Güvenlik Konseyi Başkanı Yardımcısı ve eski Devlet Başkanı Medvedev, “Avrupalıların doğalgaza 2 000 Euro ödeyeceği yeni dünyaya hoş geldiniz” demişti. Mart ayı başında Avrupa spot piyasasında fiyatlar 2500 dolar/1000 metreküp seviyesinin de üzerine çıkmıştı. AB'nin doğal gazda Rusya'nın yerine anlamlı bir miktarda gaz arzı sağlamasının zorluğu bir yana, fiziki olarak bulunabilecek doğal gazın fiyatının Avrupa'lı tüketiciler için yaratacağı sorunlar da bir diğer sorun olarak öne çıkmaktadır

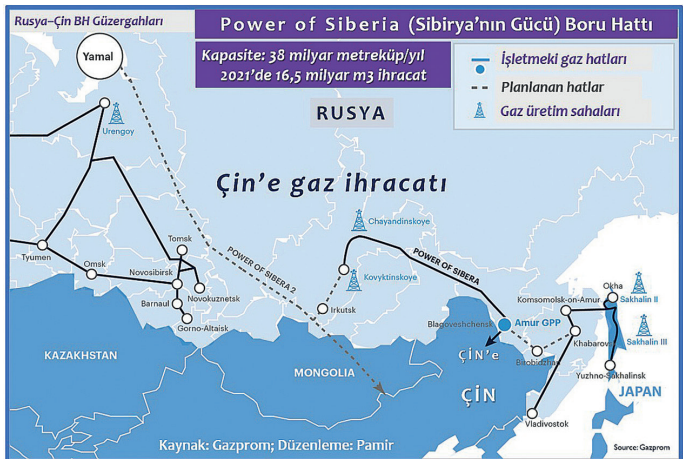
Rusya'nın Çin'e Doğal Gaz ve Petrol İhracatı

Rusya'nın son yıllarda doğal gaz ihracatındaki en önemli pazarlardan biri de Çin. Yıllardır petrol ve doğal gaz ihracatında en önemli ve ağırlıklı pazarı olan Avrupa kadar olmasa da ihracat seçeneklerini çeşitlendiren büyük bir Pazar olması açısından, Rusya'nın bu adımı, ekonomik açıdan olduğu kadar, stratejik açıdan da önemli ve başarılı bir hamle

olarak değerlendirilmelidir. Rusya, 3,968 km kat ederek Çin Halk Cumhuriyeti'ne uzanan Sibirya'nın Gücü (Altay) adlı boru hattından, 2021'de 16,5 milyar metreküp gaz ihraç etti. Yeni hatların eklenmesiyle hattın kapasitesinin, yıllık 38 milyar metreküpe yükselmesi hedefleniyor. Çin ile Rusya arasında imzalanan mutabakatın bir diğer önemli özelliği, tarafların ödemelerin avro olarak ödenmesi konusunda anlaşmış olmalarıdır. Kendine baş tehdit olarak Çin'i belirleyen ABD için, Rus-Çin iş birliğinin ötesinde, enerji kaynakları ticaretinde petrodoların egemenliğinin tehdit ediliyor olması algısı, bir diğer rahatsızlık konusudur.

2021 yılında Rusya petrol ve kondensat ihracatının günlük ortalama 1,4 milyon varillik bölümü (Rusya petrol ve kondensat ihracatının yaklaşık üçte biri), Çin'e yönlendi.¹¹

Petrol ve gaz ihracatında gelişmekte olan Rusya - Çin iş birliği,

Rusya açısından ekonomik ve politik darboğazlarında, çeşitlilik ve manevra alanı kazandıran açılımlar olmuştur.

AB'nin Rus Petrol ve Doğal Gazına Alternatif Yaratma Çabaları Gerçekçi mi?

AB, sadece bu son kriz (Rusya-Ukrayna savaşı olarak adlandırılan) nedeniyle değil, uzun yıllardır Rusya'ya petrol ve doğal gazdaki bağımlılığını azaltma niyetini dile getirmektedir. Ancak yıllardır bu konuda fazla bir gelişme sağlandığı söylenemez. Bunda özellikle AB içinde başta Almanya olmak üzere, büyük devletlerin Rusya ile iç içe geçmiş ekonomik çıkarları ve nispeten dengeli olarak tanımlanabilecek karşılıklı bağımlılıklarının rol oynadığı söylenebilir. Diğer yandan Rusya'nın güvenilir bir tedarikçi görüntüsü verme çabası, AB'nin petrol ve doğal gazda gerek toplamdaki ve gerekse Rusya'ya olan aşırı bağımlılığı da etkili olmuştur. Rusya'nın

tüm AB'yi kapsayan ve son yıllarda Kuzey Akım, Türk Akım gibi hatlarla daha da geliştirdiği ihracat alt

yapısı, diğer alternatif ihracatçılar karşısında bu ülkeye rekabette üstünlük sağlamaktadır. Diğer yandan, özellikle boru hatları ile yapılan Rus gazı ihracatı, genel olarak uzun vadeli kontratlarla yapıldığı için, uzun süreli bağlayıcılık söz konusudur. Diğer yandan, son yıllarda spot piyasada binlerce dolara fırlayan gaz fiyatları karşısında, uzun vadeli ve kısmen petrol ürünlerine endeksli formüller, bu dönemde alıcı ülkeler açısından avantaj sağlamakta ve Rusya'nın elini güçlendirmektedir. Bir diğer etken ise, Avrupa'ya yılda yaklaşık 200 milyar metreküp ihraç gerçekleştiren Rusya karşısında, diğer seçeneklerin, miktar olarak katkılarının yeterli ve anlamlı bir toplam oluşturamayacakları gerçeğidir. Ancak petrolde, kaynak çeşitlendirme çabalarının doğal gaza göre şansı, biraz daha yüksek sayılabilir.

Uzun vadede ise; son yıllarda artmayan ve artması beklenmeyen AB nüfusu, buna bağlı olarak artmak bir yana azalması

beklenen doğal gaz talebi, yenilenebilir kaynakların enerji karışımında artırılmasına (fosil yakıtların azaltılmasına) yönelik başarılı sayılabilecek gelişmeler, enerji verimliliğinde kayda değer artış gibi faktörlerle desteklenecek çeşitlendirme çabalarının başarı şansı yüksek olacaktır. Ancak bu süreçte, Rusya – AB siyasi ve ekonomik ilişkilerinin ya da özelde Rusya'nın bazı üye ülkelerle (Almanya, Fransa, İtalya gibi) nasıl gelişeceği de belirleyici olacaktır. Doğal gaz talebindeki azalmaya ilişkin tahminlere bakılacak olursa (Uluslararası Enerji Ajansı, WEO 2021), 2020 – 2030 döneminde Avrupa ve AB gaz talebinde 9 milyar metreküp azalma öngörülmektedir. 2020 – 2050 döneminde ise Avrupa için 99 milyar metreküp, AB için 104 milyar metreküp azalma tahmini yapılmaktadır.

Uluslararası Enerji Ajansı, “Avrupa, Rusya’dan gaz ithalatını nasıl ciddi miktarda azaltabilir?” bir rapor hazırlayarak, AB’ye bir dizi (10 maddelik) bir öneriler bütünü sunmuştur. Bu önerilerin gerçekleştirilebilmesi halinde, bir yıl içinde Rusya’ya gaz ithalatındaki bağımlılığın ciddi oranda düşeceği öne sürülmektedir. Bu önerileri şöyle özetlemek mümkündür:

1) RF ile yeni anlaşma imzalamaya, 2) Rus gazı yerine alternatif kaynaklara yönel [yıllık 30 milyar m³ potansiyel], 3) Minimum gaz depolama zorunluluğu getir [Önümüzdeki kış için dayanıklılığı artırır], 4) Yeni rüzgar ve güneş projelerini

hızlandır [Gaz tüketiminde yıllık 6 milyar m³ gaz azalma], 5) Biyoyakıt ve nükleerden elektrik üretimini artır [Yıllık gaz tüketimini 13 milyar m³ azaltır], 6) Kısa dönemli vergi indirimi uygulayarak, zorlanan tüketicilere kolaylık sağlar, 7) Gazla çalışan kazanları ısı pompalarıyla değiştir [2 milyar m³ gaz tüketimi tasarrufu], 8) Binalarda ve sanayide enerji verimliliğinde iyileştirmeyi hızlandır [Gaz tüketiminde yıllık 2 milyar m³ azalma], 9) Geçici süreyle, tüketicilerin termostatlarda 1°C azaltmasını iste [Gaz tüketiminde yıllık 10 milyar m³ tasarruf], 10) Elektrik sistemi esnekliği için, kaynaklarda çeşitlendirme ve karbon-suzlaştırma çalışmalarını hızlandır. [Avrupa enerji güvenliğinin gaza bağımlılığı ile mevcut güçlü bağımlıyı zayıflatır].

Kâğıt üzerine olumlu görünen bu önerilerin, bu kış, hatta gelecek kış için AB’nin Rusya’ya bağımlılığını, öngörülen oranlarda azaltması kanımca fazla gerçekçi değildir. Zaten yıllardır bu genel geçer “önlemleri” hedef olarak saptayan AB, yukarıda saydığımız engeller ya da çıkarlar nedeniyle, Rusya’ya bağımlılıkta, isteyerek ya da istemeyerek, fazla bir ilerleme sağlayabilmiş değildir. Rusya’ya alternatif olarak öne sürülen başlıca seçenekler, ABD “shale gazı”, Katar LNG’si, Azerbaycan (TANAP-TAP üzerinden), Cezayir, Doğu Akdeniz ve Norveç olarak sıralanmaktadır. Bir kez daha vurgulamak gerekirse,

bu seçeneklerin toplamı, yıllık 200 milyar metreküp civarındaki Rus gazının, kayda değer miktardaki ve uygun maliyetteki alternatifleri değıllerdır. AB üyesi ülkelerindeki mantıklı çevrelerin, ABD'nin ve onun kuyruğundaki kimi yöneticilerinin, Ukrayna halkı üzerinden sürdürdüğü bu kışkırtıcı politikalarına karşı akılcı politikalarla karşı çıkmaları sağduyunun gereğidir. Rusya'ya ya da herhangi bir ülkeye, enerjide ya da herhangi bir alanda aşırı bağımlılığa karşı çıkmak aklın ve yurtseverliğin olmazsa olmaz önkoşuludur. Bu ayrı ve yaşamsal bir konudur. Öte yandan, küresel iklim değışikliğine karşı, fosil yakıt ağırlıklı mevcut enerji karışımını, yenilenebilir kaynaklar, daha verimli enerji kullanımı ve talep tarafı yönetimi temelli sürdürülebilir politikalarla değıştirmek de bir diğere acil bir görevdir. Bunları ABD'nin ya da herhangi bir emperyal gücün ihtiraslı politikaları ve provokasyonları ile karıştırmak da benzer bir sorumluluktur.

Sonsöz Yerine: Türkiye'nin Durumu

Ülkemizin gerek enerjideki bağımlılığı ve gerekse mevcut savaş ortamından kaynaklanan olumsuz etkilenmesi, çok kapsamlı bir diğere analiz konusudur. Ancak özet bir değılendirme yapılmasında da yarar vardır.

Türkiye, tükettiğı enerjinin yaklaşık %29'unu petrol, %27'sini doğal gazla (toplamı %56)

karşulamaktadır. Dışa bağımlılığı-mız, ham petrol ve ürünler toplamında %92, doğal gazda ise %99'dur. İthal kömürde de %97'lik bağımlılık söz konusudur.

2021 yılı enerji ithalat faturamız yaklaşık 51 milyar dolardır (yılık ortalama Brent petrolü fiyatı: 71 dolar/varil). Enerji ithalat faturamız toplam ithalat faturamızın %18'i ile %24'ü arasında bir seyir izlemektedir. Bu durum, sürdürülebilir değıldir. 2021'deki 71 dolar/varillik petrol fiyatına karşılık, petrol fiyatı 100-110 dolar civarında dalgalanmaktadır. Bu değıerler yılık ortalamada belirleyici olursa, enerji ithalat faturamız, 65-70 milyar dolar bandında seyredecektir. Rusya ile mevcut Türk Akım kapsamındaki anlaşmamızın terimlerinin, ağırlıklı olarak spot piyasa fiyatlarına endekslediğı bilgisi doğru ise bu yıl bu anlaşma kapsamında daha yüksek fatura ödememiz de yüksek olasılıktır.

Tüm bu değılendirmeler çerçevesinde, ABD'nin Ukrayna'yı kışkırttığı uygulamalara benzer akla zarar "taktiklerinden" (s 400'leri Ukrayna'ya verin, sizi yeniden F 35 programına alalım, vb.) özenle uzak durulmasında ve savaşın bir an önce sonlandırılması için, sorumlu adımların atılmasında, ulusal çıkar ve kamu yararı bakımından büyük yarar vardır. •

necdetpamirbd@gmail.com

10- Can European Energy Cope with a Conflict in Ukraine?: Nikos Tsafos, CSIS, 21 Ocak 2022

11- <https://www.eia.gov/todayinenergy/detail.php?id=51618> (ABD Enerji Bakanlığı), 14 Mart 2022

Bilginizi Denetleyin

1-Ana yoldan ayrılan yolun başlangıç noktasına ne ad verilir?

- a-Tali yol
- b-Geçit
- c-Sapak
- d-Ara yol

2-Gümrüklere gelmiş ticari eşyaların korunduğu ardiyeye ne ad verilir?

- a-Antrepo
- b-Dok
- c-Depo
- d-Konteynır

3-Benzerleri arasında nitelikleri nedeniyle üstün tutulan, beğenilen şeylere ne ad verilir?

- a-Özel
- b-Kıymetli
- c-Gözde
- d-Değerli

4-Sapı kısa, küçük odun baltasına ne ad verilir?

- a-Palanga
- b-Keser
- c-Keski
- d-Nacak

5-Uçakların kanatlarında bulunan açılıp kapanarak uçağın kaldırma kuvvetini arttıran küçük kanatçıklara ne ad verilir?

- a-Kat
- b-Flap
- c-Klap
- d-Pervane

6-Motivasyonun eş anlamlısı aşağıdakilerden hangisidir?

- a-Bağlanma
- b-Strese girme
- c-Öğrenme
- d-Güdülenme

7-Kafatasını oluşturan kemiklerin birleşme köşelerinde bulunan ve yaş ilerledikçe kapanan küçük boşluklara ne ad verilir?

- a-Eklem
- b-İlik
- c-Bingıldak
- d-Adrenalin

8-Basketbolda bir oyuncunun top kendi takımındayken rakip oyuncuya faul yapmasına ne ad verilir?

- a-Steps
- b-Hücüm faulü
- c-Çift atış
- d-Bely up

9-Aşağıdakilerden hangisi uzunluk ölçüsü birimidir?

- a-İnç
- b-Dekar
- c-Galon
- d-Ons

10-Aşağıdakilerden hangisi "tasvip" kelimesinin eş anlamlısıdır?

- a-Değişme
- b-Eskime
- c-Yanıлма
- d-Onaylama

11-Dıştan gelen bir uyarı sonucunda doğan ve istence bağlı olmaksızın, kendiliğinden bir hareket ya da bir salgı tepkisine yol açan sinirsel etkinliğe ne denir?

- a-Otonom
- b-Refleks
- c-Parasempatı
- d-Lenfatik tepki

12-Özel soruşturmalarla bilgi edinen ve bunu ilgili yerlere ileten görevliye ne ad verilir?

- a-Hafız
- b-Zabıta
- c-Zaptıye
- d-Hafıye

**Ukrayna'daki
Savaşın
Öncesi ve
Perde
Arkası**

Evrensel Bakış Açısı

Gürbüz Evren

Rusya,
Ukrayna'ya
girerek, tam
da ABD'nin
hesabını yaptığı
yeni 'Soğuk
Savaşı' başlatmış
oldu.

Bu, Putin'in
bilinçli bir
seçimiydi.

Bu yazıyı okuduğunuzda Ukrayna'da 24 Şubat 2022 tarihinde başlayan savaşın seyrinde çok şey değişmiş olacak. İşte bu yüzden ve tekrara düşmemek için konuya ilişkin çok fazla öne çıkmayan ayrıntı-ları aktarmak daha doğru olur düşüncesindeyim. Bu yazıda okuyacağınız birçok önemli konunun zamanla ortaya çıktığına ve konuşulduğuna şahit olacaksınız.

Rusya'nın başlattığı savaşın uzaması, Ukrayna'yı öne sürüp sonra yüzüstü bırakan Amerika Birleşik Devletleri, NATO ve Avrupa Birliği'ni cesaretlendirdi. Batılılar, Ukrayna'ya artan oranda silah desteği vermeye, Rusya'yı cezalandırmaya yönelik kararlar açıklamaya başladılar. Mali yaptırımların Rus ekonomisini yıkacağını söyleyerek, Ukrayna'yı Avrupa Birliği'ne alacaklarını duyurarak, Ukraynalılara yönelik hatalarını telafi edebileceklerini düşündüler.

Ukraynalılara "savaş durumunda yanınızda duracağız" havasını

vermek amacıyla, ABD'nin, Yunanistan'ın Batı Trakya bölgesinde kurduğu üslerden 1750 asker, geçtiğimiz 2021 yılının Ağustos ve Aralık aylarında Ukrayna'nın başkenti Kiev ve Odessa kentine gönderildi.

Ukrayna ile uzunca bir sınırı olan NATO üyesi Romanya'da da benzeri hareketlilik yaşandı. Almanya'daki ABD üslerinden Romanya'ya getirilen 1600 Amerikan askeri, Ukrayna'nın Belarus sınırı yakınındaki Kovel ve Rivne kentlerine geçti.

Yunanistan ve Romanya'dan gelen Amerikan askerlerinin yanlarında önemli miktarda ağır silah, askeri araç ve malzeme de vardı. Daha sonra helikopter ve nakliye uçaklarıyla yaklaşık 15 gün boyunca önemli miktarda silah, ABD askerlerinin olduğu bölgeye taşındı. İşte Ukrayna yönetiminin kendini güvende hissetmesini sağlayan bu askerler 20-23 Ocak arasında Ukrayna'dan ayrıldı. İşin ilginç yanı, tamamı Bulgaristan ve Romanya üzerinden Yunanistan-Dedeağaç'taki ABD üssüne dönen askerler yanlarında tek bir silahı dahi geri getirmediler.

Bir başka ilginç ayrıntı da 2022 yılında Ocak ayının ortasında Polonya'dan Ukrayna'ya otobüslerle sivil kıyafetli yaklaşık 250 Amerikan askerinin geçmesiydi. Bunların hangi bölgeler dağıldığı ve Ukrayna'dan ayrılıp ayrılmadığına ilişkin ise herhangi bir bilgiye ulaşan olmadı.

Biraz geri dönerek devam edelim. İngiliz Kraliyet Donanması'n-

İngiliz Kraliyet Donanması'ndan Defender adlı savaş gemisi, 13-14 Haziran 2021'de Çanakkale ve İstanbul boğazlarını geçerek Karadeniz'e açıldı ve Rusların yakın takibinde Odesa ve Oçakov kıyılarında dolaştı.

dan Defender adlı savaş gemisi, 13-14 Haziran 2021'de Çanakkale ve İstanbul boğazlarını geçerek Karadeniz'e açıldı. Bu gemi, 13 gün boyunca Rus donanma ve hava kuvvetleri unsurlarının yakın takibinde Odesa ve Oçakov kıyılarında dolaştı. Aynı günlerde, İngiliz nakliye uçakları da Odesa ve yakındaki askeri havaalanlarına inmeye başladı.

Haziranın sonlarında da Polonya'daki NATO üssüne inen İngiliz

ABD Başkanı Biden (sağda) ve İngiltere Başbakanı Johnson, Beyaz Saray'daki görüşmelerde, Ukrayna'da Rusya'nın baskılarına karşı uygulamaya konulan gizli (!) planı ele almışlardı.iki ülke gizli ser-

Başbakanı Johnson, 10 Haziran 2021'de Cornwall'da, 21 Eylül 2021'de Beyaz Saray'daki görüşmelerde, Ukrayna'da Rusya'nın baskılarına karşı uygulamaya konulan gizli (!) planı ele almış, her vislerinin konuya

hava kuvvetlerine ait 2 nakliye uçağının getirdiği askeri uzman etiketli 200 asker Ukrayna'ya geçti.

İşte o günlerde İngiltere'nin hedefinin, Oçakov'da bir deniz üssü kurmak olduğu haberi, İngiliz yayın kuruluşu BBC tarafından dünyaya servis edilmeye başlandı. Bu tamamen bir dezenformasyondur ve İngiltere'nin Ukrayna'da, ABD ile uygulamaya koyduğu planı perdelemeye yönelikti.

Aslında İngilizlerin Karadeniz'de Odesa ve Oçakov'a yönelik planı daha önce işlemeye başlamıştı. Trent isimli İngiliz savaş gemisi 13 Mayıs 2021'de boğazlardan geçerek, Karadeniz'e çıkmış, Rusya donanması unsurlarının yakın takibinde Oçakov açıklarında bir süre demirlemişti. Gelişmeler üzerine Ukrayna Savunma Bakanlığı, İngilizlerin bir nezaket ziyaretinde bulduklarını açıklamak zorunda kaldı.

ABD Başkanı Biden ve İngiltere

ilişkin hazırladığı son durum raporlarını değerlendirmişlerdi.

ABD ve İngiltere askeri istihbarat servislerinin, Rusya'nın olası bir saldırısına karşı Ukrayna'da alınacak tedbirlere ilişkin plan konusundaki çalışmaları, Biden'ın başkanlık görevini devralmasının hemen ardından Mart 2021'de başlamıştı. Londra ve Washington'un planın son haline onay vermesi ise 3 Nisan 2021'de gerçekleşti.

Geçtiğimiz 2021 yılının Haziran ayının sonlarında askeri uzman etiketli 200 İngiliz askerinin ve bu yılın Ocak ayı ortalarında sivil giyimli 250 Amerikan askerinin Polonya'dan Ukrayna'ya geçmesinin ve her iki ülkenin bu özel güçlerinin Ukrayna'da ortadan kaybolmasının, sözünü ettiğimiz planın parçası olduğunu anlıyoruz.

ABD-İngiltere planının özü, uzun süredir Ukrayna'nın NATO'ya üye yapılacağı açıklamalarıyla,

savaş gemilerini Karadeniz'e göndererek sürdürülen gösterilerle, Oçakav'da askeri üs kurulacağı türünden BBC'ye yayımlatılan haberlerle, bu ülkeye sıklıkla asker ve uzman gönderilmesiyle Rusya'nın kıskırtılmasını da hedefliyordu.

Amaç, Rusya'nın Donetsk ve Luhansk'ın bağımsızlıklarını tanımakla yetinmeyip, Ukrayna'yı işgal hareketini başlatmasını sağlamaktı.

Böylelikle Rusya, belki de çok uzun sürecek sonuç alamayacağı bir savaşın içine girecekti.

Amaç, Rusya'nın sadece ayrılıkçı bölgeler Donetsk ve Luhansk'ın bağımsızlıklarını tanımakla yetinmeyip, Ukrayna'ya işgal hareketini başlatmasını sağlamaktı. Böylelikle Rusya, belki de çok uzun sürecek bir maceranın, kolay kolay sonuç alamayacağı savaşın içine girecekti. Bu tam da ABD-İngiltere birlikteliğinin olmasını istediği şeydi, çünkü Ukrayna ordusunun direnişini, Ruslarla mücadeleyi, ülkeye soktukları özel güçler yönetip, yönlendirecekti.

ABD-İngiltere planının bir parçasının da Ukrayna'da savaşmak

üzere yabancı gönüllüler adı altında paralı askerlerden oluşan grupları, zaman Rusya'nın aleyhine işlemeye başladığını düşündüklerinde devreye sokmayı içerdiğini anlıyoruz. ABD'nin Irak ve Afganistan'da kullandığı bazı özel güvenlik şirket-

lerinin, geçtiğimiz yıl Kasım ayının sonundan itibaren verdikleri ilanlarda bazı Doğu Avrupa ve Güney Amerika ülkelerinden sayıları binlerle ifade edilen iş başvuruları aldıkları ortaya çıkmıştı. Afganistan ve Irak'tan çekilen ABD'nin güvenlik şirketlerinin tüm bu yeni paralı askerleri nerede kullanacağını sormaya gerek var mı?

Şimdi de Zelenski-Biden ilişkisindeki önemli bir ayrıntıya dikkati çekelim. Ukrayna Devlet Başkanı Volodimir Zelinski, 2 Eylül 2021'deki Washington ziyaretinde, Beyaz Saray'daki görüşmede, ABD askerlerinin ülkesindeki varlığı nedeniyle Başkan Biden'a teşekkür etti. Biden ise Zelinski'ye özel bir önem verdiğinin altını çizerek, "Rusya'nın saldırganlığına karşı Ukrayna'yı koruyacağımızdan emin olun, askerlerimiz orada ve yenileri de gidecek" dedi.

Soru şu: "Biden, Zelinski'ye

neden bu kadar çok önem veriyor?” ABD Başkanı'nın oğlu Hunter Biden, Ukrayna'nın dev enerji şirketiyle büyük işler yapmış bir iş adamıdır. Ancak oğul

Hunter Biden

Volodimir Zelenski

Biden'in Ukrayna'da birçok yolsuzluk ve şaibeli işlere karıştığına ilişkin iddialar, hatta kanıtlar vardır. Eski ABD Başkanı Donald Trump ise Hunter Biden'in Ukrayna'daki şaibeli işlerini bir dosyada toplamış, bunu seçimlerde kullanmak istemişti. Öyle ki, Trump, 25 Eylül 2019'da Beyaz Saray'da kabul ettiği Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski'ye, Biden'ın oğlu hakkındaki dosyayı vermiş ve soruşturma açtırmasını istemişti. Bu duruma çok bozulan Zelenski de Trump'ın hoşuna gitmeyecek yanıtlar vermişti.

Zelenski, oğlunu Trump'a karşı koruduğu Biden'ın kendisine sonuna kadar sahip çıkacağına yürekten inanmıştı. Bu nedenle Başkan Biden'ın, Rusları caydırmak için daha çok ABD askerini Ukrayna'ya göndermesini bekliyordu.

İşte Zelenski'nin en büyük yanılgısı bu oldu. Çünkü ABD'nin Rusya'ya karşı hesaplarında, duygusallığa, Zelenski'nin yaptığı iyiliği dikkate almaya yer yoktu.

Nitekim ABD'nin Rusya'nın harekâta başlayacağını öngörüp, askerlerini 20-23 Ocak'ta Ukrayna'dan çekmeye başlaması üzerine telaşlanıp Biden'ı birçok kez arayan Zelenski, tatmin edici yanıtlar alamadı. Öyle ki Zelenski'nin Ukrayna'nın uçuşa yasak bölge ilan edilmesi taleplerine de Washington'dan *“Bu, Rusya ile doğrudan bir çatışma olur. Biz bu savaşın bir parçası olmayı planlamıyoruz.”* türünden yanıtlar geldi.

Trump, Beyaz Saray'da Ukrayna Devlet Başkanı Zelenski'ye, Biden'ın oğlu hakkındaki dosyayı vermiş ve soruşturma açtırmasını istemişti.

Ukrayna'ya her fırsatta üyelik sözü veren NATO da benzer tavır aldı. Genel Sekreter Stoltenberg, Ukrayna'da çatışmanın tarafı olmayacaklarını, asker

göndermeyeceklerini ve Ukrayna hava sahasında uçaklarını uçurmayacaklarını birçok kez dile getirdi.

Rusya, Ukrayna'ya girerek, tam da ABD'nin hesabını yaptığı yeni 'Soğuk Savaşı' başlatmış oldu. Ama bu, Putin'in bilinçli bir seçimiydi. Hatırlatmakta yarar var ABD, daha önce de Soğuk Savaş sürecinde Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği'ni her alanda rekabete iterek, zayıflatıp dağılma sürecine sokmuştu. Belli ki Putin bu örnekten dersler çıkararak, kararını vermiş.

Ukrayna'daki savaşta, Avrupa Birliği tarihinde hiç görülmemiş kararlar aldı. Brüksel'deki yetkililer, Ukrayna'ya savaş uçağı, silah, askeri malzeme, para göndereceklerini duyurdular. Rusya'ya karşı savaşa dolaylı yollardan girdiklerini gösteren yaptırım, ambargo kararları açıkladılar. Ayrıca Ukrayna'nın AB üyeliğine hak kazandığını söylediler. Ama üyeliğin garantisini vermekten kaçındılar.

Ne garip bir çelişkidir ki 1945'ten sonra Avrupa'da bir daha savaş olmasın diye silah üretiminin ham maddeleri demir, çelik, kömürü kontrol altına almak için kurulmuş Avrupa Birliği, Rusya'ya karşı kendi yöntemleriyle savaşa girdi.

Avrupa Birliği'nin bu tavrı bizi, 17. yüzyıla götürdü ve Fransa Kralı 4. Henri'nin danışmanı ve bakanı Duc de Sully'nin Avrupa'nın Büyük Haritası adlı eserini hatırlattı. Bu kitapta önerilenlerin Türklere

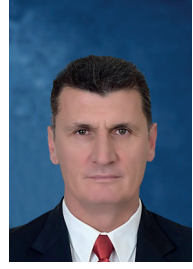

Duc de Sully: Gelecekte hiçbir zaman Avrupada olamayacak ve barınamayacak iki millet Türkler ve Ruslardır

Avrupa'yı kapatmayı amaçlayan ilk proje olduğu söylenir. Bu eksik bir değerlendirmedir. Sully o yıllardan itibaren başlayarak günümüze dek uzanan ve her fırsatta da uygulanan bir politikayı, "Gelecekte ve hiçbir zaman Avrupalı olamayacak ve Avrupa'da barınamayacak iki millet vardır. Bunlar Türkler ve Ruslardır. Bunlar Avrupa'dan uzak tutulmalıdır." sözleriyle anlatmaktadır.

Bu öğretinin yansımalarını Avrupa Birliği'nin çeşitli kurumlarında ve yöneticilerinde rahatlıkla görebilirsiniz. Avrupa Birliği'nin Rusya'ya tepkisinin arka planında Ukrayna'yı Avrupa toprağı olarak kabul etmesinin de önemli bir payı vardır. •

gurbuzevrenbd@gmail.com

Amerika'nın Berberi Savaşları

(1801-1805 ve 1815-1816)

Geçmişte Fas, Cezayir, Tunus ve Trablus ülkeleri Berberi Devletleri olarak adlandırılıyordu. Bunların birçoğu Avrupalılara göre daha zayıf olan Atlantik devletlerinden haraç almak için devlet destekli korsanlık faaliyetleri yürütüyordu. Fas bağımsız bir krallıktı. Cezayir,

Tunus ve Trablus ise Osmanlı İmparatorluğu'na gevşek bir biçimde bağlıydı. Bu şartlar altında Amerika Birleşik Devletleri (ABD) bölgedeki çıkarlarını korumak için Trablus (1801-1805) ve Cezayir (1815-1816) ile iki ayrı savaş yaptı. Ancak diğer zaman dilimlerinde Berberi »

Akdeniz'in Berberi Kıyıları

Devletleri tarafından tutulan esirlerin serbest bırakılmasını sağlamak için haraç ödemeyi tercih etti.

Devlet destekli korsanlık faaliyetlerinin yürütülmesi ve esirlerin kurtarılması için fidye ödenmesi esasen o dönemde tamamen sıra dışı uygulamalar değildi. Birçok Avrupa devleti, o bölgedeki denizlerde faaliyet gösteren korsanları birbirlerinin gemilerine saldırması için kışkırtıyordu. Ayrıca söz konusu Avrupa devletleri Atlantik ötesine yapılan köle ticaretine de fiilen katılıyordu. Dönemin iki büyük Avrupa gücü olan Büyük Britanya ve Fransa, Berberi Devletleri'nin yürüttükleri korsanlık politikasını teşvik ederek

onlara haraç ödemeyi uygun buldu. Böylelikle kendi gemilerinin Akdeniz ticaretinden daha fazla pay alması mümkün olacaktı. Diğer taraftan Berberi liderleri de çok güçlü olan İngiliz ve Fransız donanmalarıyla karşı karşıya gelmemeyi seçmişti. Kısacası bölgede bir şekilde her iki tarafın da memnun olduğu bir düzen kurulmuştu.

Amerikan kolonizcileri bağımsızlıklarını kazanmadan önce,

Akdeniz'de yürüttükleri faaliyetler sırasında İngiliz Donanması tarafından sağlanan güvenli ortamdan istifade etmişlerdi. Ancak ABD'nin bağımsızlığını ilan etmesinin ardından İngiliz diplomatlar derhal Berberi Devletleri

Cezayir Dayısı
Muhammed

nezinde girişimlerde bulunarak ABD gemilerinin artık kendi korumaları altında olmadığını bildirdiler. Bunun anlamı, Amerikan gemilerinin saldırıya açık olmasıydı. Nitekim Cezayir Dayısı Muhammed 1785 yılında ABD'ye savaş ilan ederek birkaç Amerikan gemisini

Fas Sultanı Sidi Muhammed

ele geçirdi. O dönem mali açıdan sıkıntılar yaşayan ABD Hükûmeti, bir donanma oluşturamadığı gibi gemilerini koruyacak haracı vermek için yeterli parayı da toplayamadı.

Öte yandan Cezayir ile yaşanan anlaşmazlığın aksine, Fas ile ABD arasında yürütülen müzakereler iyi gitti. Daha önce Fas tarafından yapılan diplomatik girişimlerin ABD tarafından reddedilmesi üzerine Fas Sultanı Sidi Muhammed, ABD'ye ait bir ticaret gemisine 1784 yılında el koymuştu. Bununla birlikte, Muhammed nihayetinde barışçıl bir ticaret politikası izliyordu. Sonuç olarak ABD 1786 yılında Fas ile bir anlaşma imzaladı. Ancak Kongre, Cezayir Dayısı'nın istediği parayı hâlâ toplayamamıştı.

O dönemde ABD'nin Fransa Elçisi olan Thomas Jefferson, Cezayir Dayısı'nın sergilediği davranışa karşılık olarak bu ülkeyi

yenmek amacıyla zayıf bir koalisyon kurmaya çalıştıysa da başarısız oldu. Ancak Jefferson'un girişimleri sonucunda Cezayir ile savaş halinde olan Portekiz Krallığı, Cezayir gemilerinin Cebelitarık Boğazı'nı kullanmasını engelledi. Bu hamle sayesinde Atlantik Okyanusu'ndaki ABD

ticaret gemileri bir süreliğine rahat bir nefes aldı ve ABD Hükûmeti Berberi Devletleri'nin yarattığı sıkıntılardan geçici de olsa kurtuldu.

Portekiz ve Cezayir arasında 1793 yılında sağlanan kısa süreli bir ateşkesin ardından Amerikan ticaret gemileri yeniden Cezayir'in saldırılarına açık hale geldi. Bu gelişme, o zamana kadar sadece Fas'la bir anlaşma yapmayı başaran ABD'yi diğer Berberi Devletleri ile müzakere etmeye zorladı. Bu kapsamda, ABD Hükûmeti diplomat Joel Barlow, Joseph Donaldson ve Richard O'Brien'i

Thomas Jefferson

1795 yılında Kuzey Afrika'ya gönderdi. Adı geçen kişiler Cezayir, Tunus ve Trablus ile dönemin şartlarına göre oldukça başarılı anlaşmalar imzaladılar. Anlaşmalara göre, ABD bu devletlere haraç ödemeyi kabul etti. Cezayir ile yapılan anlaşma sayesinde bir süredir rehin tutulan 83 Amerikalı denizci serbest bırakıldı.

Karamanlı Yusuf Paşa

ABD Anayasası'nın 1789 yılında kabul edilmesiyle birlikte ABD Hükümeti önceden kendisinde olmayan bazı vergileri koyma yetkisini elde etti. Anayasa ayrıca ABD Hükümeti'ne ülkenin silahlı kuvvetlerini büyütme ve askerî faaliyetleri sürdürme yetkisini de verdi. Bu gelişmeler üzerine ABD Kongresi 1794 yılında Cezayir'in Amerikan gemilerine el koymasına yanıt olarak ABD Donanması'nın ilk altı gemisinin yapımına müsaade etti. Bu sırada Trablus'u yöneten Karamanlı Yusuf Paşa, 1801 yılında ABD'nin haraçları geç ödenmesini gerekçe göstererek ek haraç talebinde bulundu ve ABD'ye savaş ilan etti. ABD güçleri bunun ardından yapılan muharebelerde savaş gemileri ve deniz piyadelerinin başarılı bir şekilde müştereken gerçekleştirdikleri

taarruzlar neticesinde Karamanlı Yusuf Paşa'nın birliklerini mağlup etti. ABD'nin Trablus ile 1805 yılında imzaladığı anlaşma, Trablus'taki Amerikalı mahkumlar için bir fidye ödenmesini içeriyordu ancak anlaşmada haraç için herhangi bir hüküm yoktu.

1812 yılında yeni Cezayir Dayısı olan Hacı Ali, 1795 tarihli anlaşmada

tespit edilen haraç miktarını yetersiz bularak anlaşmanın uygulanmasını durdurdu ve ABD'ye savaş ilan etti. Cezayirli korsanlar birkaç hafta sonra bir Amerikan gemisini ele geçirdi. İşin ilginç yanı, Dayı Hacı Ali ve İngiliz diplomatlar arasında varılan bir anlaşma neticesinde gerçekleşen savaş ilanı, tam da Britanya ile ABD arasında 1812 yılında patlak veren savaşın ilk günlerine denk gelmişti. İngiltere ile Amerika anakarasında devam eden savaş, ABD Hükümeti'nin Cezayir'e askerî olarak yanıt vermesini ve Cezayir'deki ABD tutsakları için fidye ödemesini engelledi. Ghent Antlaşması'nın İngiltere ile ABD arasındaki savaşına sona erdirmesinin ardından ABD Başkanı James Madison, Kongre'den Cezayir'e savaş ilan etme yetkisi istedi. Bunun üzerine Kongre 3 Mart 1815 tarihinde

askerî gücün kullanılmasına izin verdi. ABD Donanması, 1812 yılında İngiltere'yle yapılan savaşın ardından büyük ölçüde güçlenmişti. Nihayet Komodor Stephen Decatur'un komuta ettiği bir filo Akdeniz'e gönderildi.

ABD filosu Cezayir'e vardığında, burayı yeni Dayı Ömer idare ediyordu. Kendisi birkaç yıldır devam eden siyasi istikrarsızlıktan sonra ülkede düzeni yeniden sağlamak istiyor ve artık İngilizlerin Amerikalılara karşı kendisine verecekleri desteğe

güvenemeyeceğini çok iyi biliyordu. Zaten Komodor Decatur iki Cezayir savaş gemisini daha önce yenmiş ve yüzlerce savaş esiri ele geçirmişti. Dolayısıyla ABD açısından müzakerelere başlamak için elverişli bir ortam vardı. Dayı Ömer bu şartlar altında Komodor Decatur'un önerdiği anlaşma şartlarını istemeye istemeye kabul etti. Buna göre, ABD ve Cezayirli mahkumlar takas edilecek, haraç ve fidye uygulamalarına son verilecekti. Berberi Devletlerin en güçlüsü olan Cezayir'i yenen Komodor Decatur, ardından Tunus ve Trablus'a giderek benzer anlaşmalar imzaladı. Decatur, Trablus'ta imzaladığı anlaşma ile Karamanlı Yusuf Paşa'nın

tüm Avrupalı esirleri serbest bırakmasını da sağladı. ABD Senatosu, 5 Aralık 1815 tarihinde Decatur'un Cezayir'le yaptığı anlaşmayı onayladı ancak Dayı Ömer anlaşmayı tanımadı. Bunun üzerine başka bir

Komodor Stephen Decatur

ABD filosu, Cezayir'e geldi. Söz konusu filo Cezayir'e varmadan bir süre önce İngiliz ve Hollanda gemileri Cezayir'i bombaladı. Bu gelişmelerin ardından ABD Komiseri William Shaler, bir süre önce imzalanan anlaşmanın şartlarını yeniden hazırlayarak Cezayir'e dikte etti. Shaler'in yürü-

rüttüğü müzakereler 23 Aralık 1815 tarihinde tamamlandı. Ancak ABD Senatosu dikkatsizlik sonucunda oluşan bir hata nedeniyle anlaşmayı 11 Şubat 1822 tarihine kadar onaylamadı.

Berberi Devletleri daha sonraki yıllarda bölgede herhangi bir ABD gemisini ele geçirmediler. Buna rağmen bahse konu devletlerin Akdeniz'deki saldırıları devam etti. İngilizlerin ceza mahiyetinde gerçekleştirdiği bombardımanlar da bir işe yaramadı. Berberi Devletleri'nin korsanlık uygulamaları Fransa'nın 1830 yılında Cezayir'i ele geçirmesine kadar sürdü. •

erhankanyilmazbd@gmail.com

The image features a stylized, red-tinted depiction of the Statue of Liberty. The statue is shown from the waist up, holding the torch in its right hand and the tablet in its left. The entire image has a shattering or exploding effect, with numerous small, dark and red particles scattered across the scene, particularly concentrated around the statue's head and the tablet. The background is a dark, cloudy sky. Overlaid on the center of the image is the text "Yıkılan Hegemonya" in a large, bold, white font with a black outline.

Yıkılan Hegemonya

Satır Arasında

Ömer Dedeoğlu

Ukrayna müdahalesi ardından Batı tarafından ambargolarla terbiye edilmeye çalışılan Rusya, ABD dolarının en azından enerji ticaretindeki küresel hegemonyasını kırmak için geçtiğimiz Mart ayında önemli bir adım attı. Önemli çünkü ilk defa Rusya kalibresinde bir güç böyle bir adım atıyor.

Altına endeksli olduğu için 1944 yılından beri dünyada rezerv para birimi olarak kabul edilen doların altına çevrilebilme özelliğini

1971 yılında ortadan kaldıran ABD, Fiat para birimine geçti. Suudi Arabistan ve OPEC ülkeleriyle 1974 yılında petrolün küresel ticarete dolar üzerinden satılması için Başkan Nixon tarafından yapılan anlaşmayla “PetroDolar” döngüsü ortaya

çıkı. Bunun kuzeni “NarcoDolar” ise küresel uyuşturucu ticaretinin de para birimi olan dolarları temsil ediyor ama bu

başka bir yazının konusu.

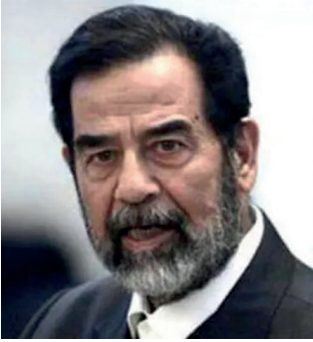
Özellikle Vietnam Savaşı ve Soğuk Savaş’ın maliyeti yüzünden altın standardını terk edip karşılıksız para basmaya başlamak zorunda kalan ABD, komünizme karşı verdiği mücadelede iyi ve müreffeh taraf olarak gözükebilmek için Amerikan orta sınıfını kaldırmak zorundaydı. Bunu da SSCB yıkılana kadar kısmen başardı. Arkasında ABD savunma sanayinin namluları, küresel petrol-emtia piyasası ve Atlantik Bloğu’nun ticareti ile kara parası da olan “dolar hegemonyası” ilan edilmişti.

PetroDolar döngüsünü kırmak için ilk gerçek hamle 2000 yılında Irak lideri

**Batı
2014
yılından
beri
Rusya’ya
çeşitli
alanlarda
ambargolar
uyguluyor.**

Saddam Hüseyin'den geldi. Irak, diğer devletlerle yaptığı, yapacağı ticari anlaşmalarda avroyu kullanacağını duyurdu. Gerisi malum...

Irak 2003 yılında yalanlar üzerine kurulu uyduruk sebeplerle işgal edildi, milyonlar öldü, karmaşaya ve belirsizliğe sürüklendi. Saddam ortadan kaldırıldı.

Saddam Hüseyin / Muammer Kaddafi

İkinci hamle Muammer Kaddafi önderliğinde Libya, Mısır ve Sudan'dan geldi. Mübarek ve Beşir ile birlikte IMF ve Dünya Bankası'na alternatif, Afrika ülkelerinin kalkınmaları ve nihayetinde Anglo-Amerikan sömürüsünden kurtulup, kendi kaderlerini tayin edebilmeleri için kullanılacak altın destekli bir finans sistemi kurmak için yola çıkan Kaddafi'nin başına gelenler de malum...

Libya NATO tarafından yok edildi, Sudan parçalandı, Mısır'da ise rejim

değişikliği oldu.

Avrupa ve özellikle ABD, SSCB'nin çözülmesinden sonra Rusya'nın güvenlik kaygılarını ve yapılan anlaşmaları hiçe sayarak, komşularını teker teker NATO'ya aldı ve tepeden tırnağa silahlandırdı. İktidara gelen Biden bir önceki demokrat Başkan Obama'nın kaldığı

yerden ve aynı şımarıklıkla, Rus Lider Putin'in tüm uyarılarına rağmen, Ukrayna'yı da Batı bloğunun içine almak, NATO silahlarıyla donatmak için, artık tüm dünyanın alışık olup gördüğü,

bildiği Batı'ya özgün taktiklerle ortalığı karıştırdı. Rusya'nın askeri harekâtından sonra da ABD ve ortakları bu ülkeye ağır ambargolar, maddi ve hatta kültürel yaptırımlar dayatmaya başladı.

Rus merkez bankasının 640

Avrupa ve özellikle ABD, Rusya'nın güvenlik kaygılarını ve yapılan anlaşmaları hiçe sayarak, komşularını teker teker NATO'ya aldı ve tepeden tırnağa silahlandırdı.

milyar dolarlık altın ve döviz rezervinin neredeyse yarısı donduruldu, ardından üst düzey Rus yetkililer ve iş adamlarına yönelik yaptırımlar yürürlüğe girdi. Büyük Rus bankaları uluslararası SWIFT (Rusya ve Çin zaten Batı tarafından takip edilemeyen alternatif sistemler geliştirmişti) ödeme sisteminden çıkarıldı. Ne hikmetse doğalgaz ödemelerini alan Gazprombank'a dokunulmadı. İleri teknoloji ürünlerin bu ülkeye ihracatı yasaklandı, Rus uçaklarına ve gemilerine hava sahaları ve limanlar kapatıldı. Putin'in kızlarına bile yaptırımlar getirildi. Hızını almayan Batı neoliberal emperyalizmi Rus kültürünü boykot çağrısı bile yaptı.

Ruble hızlı bir şekilde neredeyse yarı yarıya değer kaybetti. Dolar cinsi rezervleri de dondurulmuş olan Rusya bunun üzerine, AB ve ABD'yi yükümlülüklerini yerine getirmemekle itham ederek "dost olmayan" ülkelere doğalgaz satışının 1 Nisan'dan itibaren, yaptırımlar yüzünden artık kullanamadığı dolar üzerinden değil, ruble veya altın üzerinden yapılacağını ilan etti. 48 ülkelik bu listede ABD, Ukrayna, İngiltere, Norveç, İsviçre, Güney Kore, Japonya ve Kanada gibi ülkeler de var. Dost olarak gördüğü ülkelere ise satışın ya ulusal para birimleri ya da bitcoin üzerinden yapılacağını ayrıca petrol, buğday, yağ, değerli maden, değerli metal, kereste, kömür gibi diğer ihracat

Rusya parasal bağımsızlık yolunda belki de kendi kendine atamayacağı adımları ambargolar ve yaptırımlar sayesinde atmış oldu.

ürünlerinin ödemelerinde de gerekirse "dost olmayan" ülkelerden sadece ruble ve altın kabul edeceğini duyurdu. Buna ek olarak Türkiye, Çin ve Hindistan'a kendi para birimleriyle petrol satışı yapmayı kabul etti. Ayrıca ABD ve Avrupa finans sisteminden bağımsız olarak yeni teknoloji blokzincir temelli, katılımcı ülkelerin para birimlerine endeksli, dijital bir ortak para birimi geliştirmek için uluslararası anlaşmalar üzerinde çalışıldığını duyurdu.

Dimitriy Peskov

Kremlin Sözcüsü Dimitriy Peskov, Rusya'nın, Batı'nın para birimi egemenliğine ve neoliberal piyasa ideolojisine son vermek için

1944'te kurulan Bretton Woods sistemini değiştirecek bir sistem istediğini belirtti. Bu sistemin prototipini de kendi para birimi olan rubleyi kendi doğal kaynaklarına ve ihracatına endeksleme yoluyla belirlemiş oldu. Nisan başı itibarıyla da hem Ruble hem de Rus borsaları artışa geçti. Böylelikle Rusya parasal bağımsızlık yolunda belki de kendi kendine atamayacağı adımları ambargolar ve yaptırımlar sayesinde atmış oldu. Kremlin ayrıca bu durumu ithal ürünlere olan bağımlılıktan kurtulmak, söz konusu sektörlerde kendi sanayi ve altyapısını kurmak için bir fırsata çevirdi. Rusya'nın artık kendi para birimini ayakta tutabilmek için ABD dolar rezervine ihtiyacı yok.

Batı 2014 yılından beri Rusya'ya çeşitli alanlarda ambargolar uyguluyor. Bu sürede ülke birçok alanda, özellikle de sanayi ve tarım üretiminde, serbest piyasa dayatmasından kurtularak, kendi kendine yetebilen bir ülkeye dönüştü. Daha önceden Baltık ülkelerinden ithal edilen süt ve süt ürünleri için Rusya hızlıca kendi sektörünü kurdu ve ayrıca dünyanın en büyük buğday ihracatçısı oldu.

Bu arada başta doğalgaz, petrol ve kömür olmak üzere Rus enerji

kaynaklarına bağımlı olan ve Ukrayna müdahalesi başladığından beri Rusya'ya enerji için 35 milyar dolar ödeme yapan Avrupa, Rusya'dan ihraç ettiği kömüre bile nasıl ambargo koyacağını kararlaştıramıyor.

Bütün bu gelişmelerin ışığında net olan bir şey var ki o da dünyanın bir değişimin, yeni bir dönemin eşiğinde olduğu. Rusya, Libya veya Irak, Putin ise Kaddafi veya Saddam değil. Batı'nın konuyu kültür boykotu boyutunu kadar taşıması boşuna değil çünkü bu değişimi durduracak kudreti artık yok. Neoliberal emperyalizmin hayal ürünü demokrasi, özgürlük ve eşitlik anlayışı kayırmacı bir sömürge ve zorbalık düzeninden öteye gidemediği ve tüm insanlığı zehirlediği için de yüksek perdeden vaaz ettiği ahlâk ve erdem propagandası Batı toplumlarında bile artık eskisi kadar zemin bulamıyor.

Ebedi ışık Atatürk'ün kurduğu Türkiye Cumhuriyeti'nin, Atlantik veya Avrasya yerine Anadolu'yu seçerek ve ATA'sının değerlerine sahip çıkarak, onun çizdiği barış yolunda, yeni kurulan bu dünyada tam bağımsız olarak, onuruyla yerini alabilmesi dileğiyle.

Sağlıcakla kalın...•

merdedeoglubd@gmail.com

“Bizim telâkkimize göre, siyasî kuvvet, millî irade ve egemenlik, milletin bütün halinde müşterek şahsiyetine aittir, birdir. Taksim edilemez, ayrılamaz ve başkasına bırakılamaz.”

Mustafa Kemal Atatürk

Hazırlayan: Murat Molu

		6		8	1		7	
4	8	7			5			
	1		4	6	7			3
	2	9	1	7	3			
	5					7	2	6
8	7			5		3		
3		5			4	9	1	
		8	5		9		3	7
7	9			3	6			4

Sudoku Yapamayanlar İçin

		7				6		2
2					5		1	
			8		1	4		
	1			9	3			8
7	3						4	9
			1		6			
8		1		3				
			7				3	6

Sudokusuz Yapamayanlar İçin

Siyasalın Görünümleri

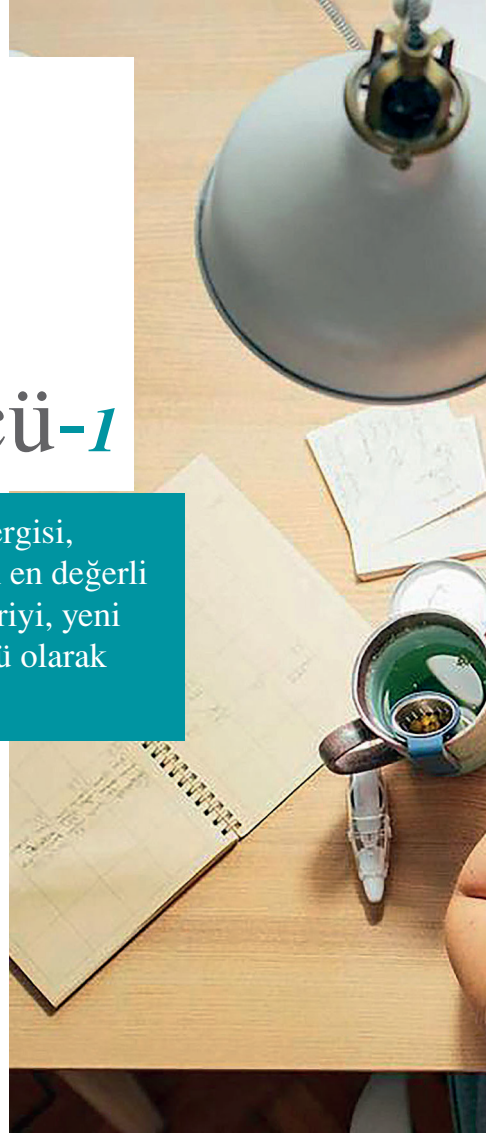
Barbaros Eneç

Teknoloji ve Pandemi Etkisinde Emek-İş Gücü-1

Günümüzde, dijitalleşme ile ilgili hem iyimser hem de kötümser yaklaşımları görüyoruz. İyimserler, teknolojinin dünyayı kökten dönüştürdüğünü, yeni topluluk biçimleri, alternatif bilme ve algılama yolları, yaratıcı yenilik, katılımcı kültür, ağ bağlantılı eylemcilik ve demokrasi vaat ettiğini iddia ediyorlar. Kötümserler ise, teknolojinin olumlu bir değişim yaratmadığını, aksine yeni denetim biçimleriyle tahakkümü derinleştirip, genişlettiğini iddia ediyorlar.

86

The Economist dergisi, 2017’de dünyanın en değerli kaynağı büyük veriyi, yeni zamanların petrolü olarak tanımladı.

Onlara göre, ağ bağlantılı otoriterlik, dijital insanlıktan çıkarma, yabancılaştırma 2.0, ağ bağlantılı sömürü ve gözetim toplumunun yükselişi söz konusu. Çalışma- emek konusunda gerçekleşen, 2010 tarihli uluslararası bir kampanya sırasında Hong Kong ve İsviçre'deki emek

eylemcileri tarafından "i-kölelik" sloganı yaratıldı.

Bill Gates, Darvinci bir yaklaşımla, çağımızda ayakta kalacak olan sektör ve firmaların adapte olanlar değil hızlı olanların olacağını dile getirmişti (survival of the fastest). Özellikle teknolojik

gelişmelerdeki baş döndüren hız, 1990'lardan sonra değişim ve dönüşümün itici gücü haline gelmiştir. Teknolojinin kendini yenileme sıklığının bir takvim yılından daha az bir süreye inmesi, sosyo ekonomik birçok faktörü değiştirirken, endüstri ilişkilerini de kaçınılmaz olarak dönüşüme sokmuştur. Bu zor ve karmaşık süreçte, Covid 19 pandemisi

kayıplarını beraberinde getirmiştir.

Kapitalizmin dijitalleşmesi kümülatif olarak gerçekleşen bir sürecin sonucudur. Bu süreç hem teknolojik hem de ekonomik politikaların birikimidir. Sadece teknolojik olarak açıklamak yeterli değildir. Neoliberal politikalar, dijital kapitalizmin yol haritasını oluşturmuştur. Dolayısı ile dijital

kapitalizmin endüstri ilişkilerine olan etkisi ancak neoliberal politikalar çerçevesinde değerlendirilebilir.

Çalışma alanları sanayi sektörlerinden hizmet sektörlerine hızlı bir dönüşüm yaşadı. Bunun sonuçlarından bir tanesi de, çalışma yaşamının geçmiş dönemlere göre daha az kalıcı ve sürekli-

liği olan işlerden oluşmasıdır. İş ya da görev üzerinden şekillendirilen esnek çalışma modelleri bireylerin istihdamı konusunda güvencesizlik yaratmaktadır. Şirketler açısından bakıldığında ise, evden ve uzaktan çalışma modelleri geliştirilmektedir. Esnek çalışma, çalışma aidiyetinin kurulmadığı, örgüt kültürünün olmadığı işler ve bağımsız çalışanlardan oluşan bir işgücü piyasası ortaya çıkartır.

Uzaktan çalışma kavramı yeni bir olgu değildir, 1970'lerdeki petrol krizi ile moda bir kavram haline

Kapitalizmin dijitalleşmesi hem de ekonomik politikaların birikimiyle, kümülatif olarak gerçekleşen bir sürecin sonucudur.

sosyal ve ekonomik hayatı durdurma noktasına getirmiş, birçok dengenin yeniden değişmesine neden olmuştur. Pandemi nedeni ile uzaktan çalışmanın yaygınlaşması, teknolojinin rolünü daha da artırmıştır. Ancak bu etkinlik çalışma koşullarında emek lehine bir dönüşüm ortaya çıkarmamıştır. Aksine, Türkiye örneğinde, işten çıkarmaların arttığı, ücretlerin düştüğü, çalışma koşullarının ağırlaştığı, yoksulluğun yaygınlaştığı ve sendikal hakların adeta askıya alındığı bir dönemle karşı karşıya kalınmıştır. Covid 19 ciddi hak

gelmiştir. Bu dönemdeki yaygın düşünce, işe gidip gelen 7 kişiden 1'i evden çalışsa, Amerika'nın petrol ithal etmeye ihtiyacı olmayacaktı. Covid pandemisi öncesine kadar işgücünün ancak çok kısıtlı bir bölümü o da ara sıra evden çalışmaktaydı. Türkiye'de pandemi öncesi yapılan araştırmaya katılan şirketlerin %24'ü uzaktan çalışma uygulamasına sahip iken bu oran %48'lere çıkmıştır. Uzaktan çalışma, tele çalışma, evde çalışma ve ev temelli çalışma olarak da adlandırılıyor. Uluslararası Çalışma Örgütü ILO, işverenin tesislerinin dışından akıllı telefonlar, tabletler, dizüstü bilgisayarlar gibi bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımı ile gerçekleştirilen işler için kullanılan bir kavram olarak tanımlamaktadır. Sektörel dağılımlara baktığımızda uzaktan istihdamın, finansal hizmetlerde %93, bilgi ve iletişimde %79, eğitimde %68, profesyonel (hukuk, danışmanlık) ve bilimsel teknik faaliyetlerde %66 olduğunu görüyoruz.

Uzaktan çalışma farklı biçimlerde gerçekleştirilmektedir. Genel olarak uygulamalar, evde büro, uydu büro, komşu büro ve mobil büro olarak dört tür altında toplanmıştır. Evde büro, ev ile bağlı olunan işletme merkezleri arasında bilgi iletişim teknolojileri aracılığıyla bağlantı kurularak gerçekleştirilen biçimdir. Bu çalışma biçiminde, kendi hesabına çalışan (freelance) veya merkezi bir işyeriyle bir bağlantısı olmayan ev eksenli çalışanlar değerlendirilmezler. Uydu büro şeklinde ise, merkez

işyerinden ayrı olarak kurulan uydu (şube) ofisi yalnızca tek bir firmanın çalışanlarından oluşmaktadır. Komşu büroda ise, birden fazla firma tarafından kiralanan bir binada farklı işverenlerin çalışanları kendilerine ait ofis alanlarında çalışmaktadır. Mobil büro, çalışanların sıkça yolda olan ve ev, araba, otel, uçak gibi yerlerden çalışmak zorunda olanların tercihidir.

Özellikle, ülkemizde, belki de eğitim sistemi ve askerlik hizmetleri sırasındaki kayıtlarındaki artış için, uzaktan çalışmanın verimliliği düşüreceği kaygısı vardır. Ancak yapılan araştırmalar ve pandemi sürecinin gösterdiği verimliliği artırdığıdır.

Farklı dönemlerde yapılan araştırmalarda verimlilikte %25 ile %13 arasında artış gözlemlenmiştir. Bunun yanında, sosyal ilişkilerden kopma, işyeri ve meslektaşları üzerinde daha az etki, iş güvenliği ile ilgili belirsizlik, daha az kariyer gelişim fırsatları, düşük görünürlük dolayısı ile terfi fırsatlarında düşüş, özel alan ve kaynakların işle ilgili kullanımı, iş-aile yönetimi ve dengesi ile ilgili sorunlar, takım çalışması faydalarından yararlanamama gibi olumsuz etkileri de vardır.

Bir sonraki yazımızda, i-kölelik, esnek çalışma, gig ekonomisi üzerinde duracağız. •

barbarosenebcd@gmail.com

*Araştırmalar
uzaktan
çalışmanın
verimliliği
%25 ile %13
arasında
artırdığını
göstermiştir.*

Bir Halk Düşmanı (!)

Eleştirel gerçekçi edebiyat akımının tiyatrodaki öncüsü, çağdaş tiyatronun kurucularından Norveçli şair ve tiyatro oyunu yazarı; ülkemiz tiyatro sevenlerinin Nora, Bir Bebek Evi, Hedda Gabler, Yaban Ördeği, Peer Gynt, Hortlaklar, Yapı Ustası Solness adlı oyunlarından tanıdığı Henrik Ibsen'in 1882 yılında yazdığı oyununun adı Bir Halk Düşmanı.

Kültür ve Sanat Dünyasından

Tekin Özertem

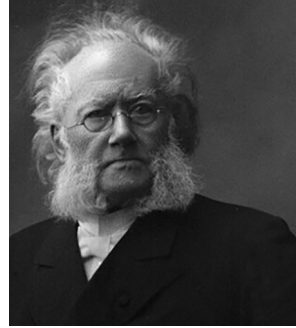
Eleştirel gerçekçi edebiyat akımı, Batı Marksizminin ünlü isimlerinden Marksist Macar filozof, edebiyat bilimcisi ve sanat kuramcısı György Lukács'ın sosyalist gerçekçi sanat anlayışı içerisinde yer almayan, gerçekçi sanat türlerini içeren eserler için kullandığı bir tanım.

Doğruya, sadece akıl ve deney ile ulaşılacağını savunan katı gerçekçi anlayışa karşı, dini inançlar dahil tüm yerleşik ve doğruluğu kanıtlanamayan inançların eleştirel bir yaklaşımla incelebileceğini savunan bu akım; izleyicilerin romantik oyunlara alışkın olduğu dönemde, eleştirel gerçekçi oyunların öncü yazarı Henrik Ibsen'i de etkilemiş...

Kadınların toplum içindeki yerlerini ve yaşamdan dışlanmışlıklarını eserlerinde ilk kez ele alan öncülerden biri Henrik Ibsen. Modernleşmenin dönüştürdüğü yaşamı ve insanları eleştirdiği; bireyselliğin önemini savunduğu, yaşamının bir noktasında her bireyin topluma başkaldırması gerektiğini vurguladığı oyunları hep tepkiyle karşılaşmış.

Bir Halk Düşmanı'da Henrik Ibsen'in, diğer oyunları gibi ilk oynandığında toplumun ve ülkesinin önde gelenlerinin pek hoşuna gitmemiş; gitmemiş ama yazılışından bu yana 140 yıl geçmesine karşın güncelliğini hiç yitirmemiş. Yalnız kendi çıkarını gözeten burjuva yalancılığına, yozlaşmış 'liberaller'in demokrasi

The Chichester Festival Theatre'da Bir Halk Düşmanı oyununda Dr. Stockmann rolünde aktör Hugh Bonneville.

Henrik Ibsen kadınların yaşamdan dışlanmışlıklarını eserlerinde ilk kez ele alan öncülerden biri.

aldatmacasına karşı çıktığı, çürümüş toplum düzenini, devlet yöneticilerinin vurdumduymazlığını acımasızca eleştirdiği günümüze de ışık tutan bu oyunu dünyanın dört bucağında defalarca sahnelenmiş ve sahnelenmekte...

Liberaller...

Bireyin özgür olmasını ve ekonomik güçler arasında özgür yarışmayı, devletin bireyler, sınıflar ve uluslar arasındaki ekonomik ilişkilere karışmamasını; herkese vicdan, inanç, düşünce özgürlüğü tanınmasının gerekli olduğunu savunan, özgür düşünceye bağlı bir dünya görüşü olarak 18. yüzyılda ortaya çıkmış liberalizm. Fakat giderek yaman bir demokrasi aldatmacasına dönüşmüş.

Henrik Ibsen gibi çağdaşı ve kendisi gibi kadın hakları savunucusu olan Alman filolog, filozof, kültür eleştirmeni, şair ve besteci Friedrich Nietzsche de karşı çıkmış, liberalizmin çıkarıcı burjuvalar tarafından yozlaştırılmış olmasına. Demokrasiyi kendi çıkarları için kullandıklarını; soylu idealleri yozlaştırarak toplumların çürümesine; paranın egemen olduğu politik anlayış ve tutumlarıyla eşitlikçi, etik yaşamın temelini aşınmasına, beğeni yoksunluğuyla kültürün yerle bir

edilmesine neden olduklarını öne sürmüş.

Bir Halk Düşmanı, Norveç'in bir kaplıca kentinde yaşayan ve kaplıcaların insan sağlığına zararlı kimyasallar içerdiğini öne süren;

bu nedenle önce Belediye Başkanı olan ağabeyi ile yakın çevresinin, sonra da bütün kentin halk düşmanı ilan ederek taşıdığı; çocukları okuldan atılan kendisini destekleyen arkadaşları işsiz kalan; fakat insanların yararından yana olmaktan

vazgeçmeyen, halka rağmen halk için mücadele eden Dr. Tomas Stocmann'ın, bireysel bir direnişin öyküsü.

1883

yılında Oslo'da, Christiania Theater'da oynanan, 1950 yılında Arthur Miller tarafından uyarlanan hali ile 1978 yılında George Schaefer

Friedrich Nietzsche de liberalizmin çıkarıcı burjuvalar tarafından yozlaştırılmış olmasına karşı çıkmış.

18. yüzyılda özgür düşünceye bağlı bir dünya görüşü olarak ortaya çıkan liberalizm, giderek yaman bir demokrasi aldatmacasına dönüşmüş.

tarafından beyaz perdeye aktarılan oyun, ülkemizde ilk kez 1985 yılında, Ankara'nın yüz akı Ankara Sanat Tiyatrosu'nda sevgili dostum Yılmaz Onay'ın eşsiz çevirisi ile Rutkay Aziz tarafından sahneye kondu. Sonraki yıllarda da Ankara'da Devlet Tiyatrosu'da Nurşim Demir yönetimi ile sahnelendi.

Henrik Ibsen'in bu oyunun adının peşine parantez içine aldığı ünlem işareti bana ait. Bilindiği üzere parantez içinde kullanılan ünlem işareti alay etme, hafife alma, küçümseme, inanmama, kinaye anlamları katar. Bu eki yapmamın nedeni: yazarın bu adı verdiği oyunu ile döneminin ve de geleceğin, kendi yararlarına olan karşı çıkışların nedeninin ayırdında olmayan, kendi yararları için çaba gösterenlere sırt çeviren, dahası dış bileyen şuarsuz halklarına küçümseyen, alaycı bir gönderme yapmış olması.

Ne yazık ki halktan yana olanların, halkların haklarını savunanların önce işlerine gelmeyen yönetenler ve çıkar çevrelerince halk düşmanı olarak suçlanıp itham edilerek hedef gösterilmeleri; halkların da genellikle çoğunluğunun onların peşine takılıyor olması günümüzde de sürüp gitmekte. Geçmişte din adamları ve tek adamlar ile yakın çıkar çevrelerinin kışkırttığı halklar, her türlü eza ve cefayı göze alarak kendilerinden yana oldukları için halk düşmanı olarak suçlananların değil de kendilerini sömürenlerden yana olmaktan bir türlü vazgeçmiyorlar.

Bir Halk Düşmanı oyunu ülkemizde ilk kez 1985 yılında, **Yılmaz Onay**'ın çevirisi ile **Rutkay Aziz** tarafından sahneye kondu.

Halktan yana olanları, halk düşmanı olarak suçlayanların, kişisel menfaat ve çıkarları için gerçek halk düşmanları ile işbirliği yaptıklarını ve yapmakta olduklarını görüp algılayamıyorlar.

Kökene Arapça olan halk kelimesinin anlamı yaratılan, yaratılmış demek ve insanların bir araya gelerek oluşturdukları topluluklar/ topluluklar için kullanılmakta. Dünyamızda var olmuş ve var olan bütün yaratılmış olanlar içinde doğaya uyum sağlama yerine kendini dönüştürerek varlığını sürdürebilmeyi başaran tek canlı türü insan olmuş. Bunu da sadece türlerini sürdürebilen diğer canlılarda olmayan aklı ve düşünme yeteneği ile üreterek ve geleceğe aktardığı bilgi sayesinde

başarmış. Böyle keşfetmiş var olanla var olması gereken arasındaki kendisi için gerekli ve yararlı olanı.

Bu çıkarım elbette hakları oluşturan tüm insanlar için geçerli değil. Toplumların dönüşümleri gerçek anlamda düşünebilen, sorgulayan, merak edip araştıran, deneyen insanlar sayesinde başarılmış. Halklar da önce direnseler de onlar sayesinde dönüştürüp erişmişler daha gönencilik / müreffeh yarınlara.

İnsan var, insan var... Ama insan olmak, olabilmek, halk düşmanı olarak itham edilme pahasına, korkmadan, sadece kendi çıkarını değil halkın çıkarını gözetmekle; insanı sevmek, insana değer vermekle mümkün!

tekinozertembd@gmail.com

Henrik Ibsen (1828 -1906)
György Lukács (1885 – 1971)
Friedrich Nietzsche (1844 -1900)

Henrik İbsen'den Ünlü Sözler

- *En kısa yol, sarp yollardır.*
- *Hayatta en kuvvetli insan, en uzun süre yalnız kalabilir.*
- *Binlerce sözcük yapamaz bir tek gerçeğin bırakacağı şeyi.*
- *Görüyorsun, konu şu ki; dünyadaki en güçlü insan en yalnız duran o kişidir.*
- *Gücün büyük gizemi başarabileceğinden fazlasını asla istememektir.*
- *Herhangi bir kişinin kalbine bir bak lütfen ve daima göreceğin şey en azından bir siyah nokta olacaktır o kişinin gizlemeye çalıştığı.*
- *Hiçbir şey uğruna hiçbir şey kazanamazsın bu hayatta.*

- *Yaşamak kalpteki şeytanlarla olduğu gibi beyindekilerle de savaşmaktır.*
- *Yazmak bir kişinin kendi yargılama gününe başkanlık etmesidir.*
- *Gerçeğin ruhu ve özgürlüğün ruhu bunlar toplumun direkleridir.*
- *Ben ilk ve en çok olarak bir birey olduğuma inanıyorum, aynı senin olduğun gibi.*
- *Dövdüler, yıkılmadık. Sövdüler, yıkılmadık. İşkence ettiler, yıkılmadık. Alkışladılar, övdüler, yıkıldık.*
- *Günahsız insan kaygısız yaşar.*
- *Azınlık bazen yanılabilir, çoğunluk her zaman yanılır.*

Yoğun Bakımda Kitap Okumak

Kendisi iyi bir at binicisi ve sigara tiryakisi idi. Mülkiye mezunu bir bibliyofildi. Tarih konularında çok okur ve arkadaşları ile paylaşmayı severdi.

Yaklaşık beş yıl kadar önce, benim ısrarlı baskılarım sonucu inatçı kişiliğine rağmen sigarayı artık içmez olmuştu, nadiren yaksa bile derhal söndürüyordu. Bırakabilmesine bizler kadar kendisi de sevinmişti. At biniciliğinden çok

daha keyif almaya başladığı kesindi, sigara dumanının yokluğunda ise sohbetlerine doyum olmuyordu.

Sık sık attan düşmeler sonrası ağrı ve sızıları olurdu. Fakat son ağrısı farklı idi. Sağ kalçasında yürümesini engelleyecek ölçüde, aniden ortaya çıkan bir rahatsızlık vardı. Ayrıca yakınlarda bir düşme olayı da yaşamamıştı.

Pazar günü eşlerimizle birlikte balık çiftliğine giderken arabaya

geliş ve binişindeki zorluğu, beni kaygıya sevk etti. Canı tatlı biri değildi. Belli ki, canı yanıyordu. Serde inatlık var ya; üç beş gün gecikmeli de olsa kalça filmleri çekildi.

Kalça eklemde tümöral bir kitle tespit edildi. Başka bir organdan yayılma şansızlığı ve dördüncü evre bir vaka olması büyük olasılıktı. » İlk muayenesini yapan ve tetkikleri isteyen, ortak arkadaşımız ortopedi uzmanı Dr. Kazım çok üzölmüş, raporu bana göndererek gerisini bana havale etmişti.

Ertesi gün ileri tetkiklere derhal başladık. Hastalığın primer odağı akciğerdi ve oradan hızla yayılmış cerrahi şansı kalmamaştı bile!

Değerli arkadaşımız Fikret'i zor günler bekliyordu.

Sevgili eşi Hatice ve çocukları başta olmak üzere, akrabaları ve dostları, yapılan tüm tıbbi tedavilerin yanısıra, moral motivasyon tak-

viyesi yapmayı aralıksız sürdürdü.

Kendisi hep iyi olacağını umut etti, bizler de umudunu hep yeşerttik. Son anına kadar.

Yoğun bakımda yatağında son günlerini, saatlerini yaşarken, bana gönderdiği son kısa mesajda, Başkent Durağı'nı izleyemediğine çok üzöldüğünü yazıyordu.

Bu program için beni arayıp tebrik etmeyen / edemeyen dışarıda

Yazarımızı tanıyalım: Opr. Dr. **Murat Molu**, 1981 yılında Tarsus Amerikan Koleji'ni bitirdi. Tıp eğitimini Erciyes Üniversitesi'nde tamamladıktan sonra, uzmanlığını Ankara Numune Hastanesi Genel Cerrahi Bölümü'nden aldı. Çalışma hayatında, genel cerrahinin yanısıra sağlık idareciliği ve hastane yöneticiliği tecrübeleri bulunmaktadır. 2022 yılı itibarıyla, KanalB'de "BaşkentDurağı" adlı kültür programını hazırlayıp, sunmaktadır.

bir o kadar çok insan varken!

Ki onlar, yoğun bakımdaki Fikret kadar sağlıklı ve ince düşünemiyorlardı, ironi de çelişki de maalesef burada yatıyordu

Sağlık ekibi için en zor görev, hasta yakınlarına vefat haberi vermektir.

Son sayfa okunmuş muydu

bilemiyoruz, ama acı olan son haber gelmişti!

Yoğun bakım ekibinden, dışarı çıkıp haberi veren kişinin elinde tuttuğu şey ise, Sevgili Fikret'in son ana kadar önemseydiği cümlelerin altını çizerek okuduğu başucundaki kitabı idi. •

muratmolu@gmail.com

Merhaba Diyebilmek

Eskiden telefon rehberleri, fihristler olur insanların telefonları ve adresleri oraya kaydedilirdi.

Hâlâ kullanılan kartvizitlikler var, modası geçmiş değil.

Kartvizitleri biriktirmek benim hoşuma gidiyor.

Farklı tasarımlardaki kartlar kişinin ya da firmanın imajını belirliyor!

Günümüzde ise cep telefonları, dizüstü bilgisayarlar, “notebook” ve “minipad”ler ile dijital ortamda sanal olarak çok hızlı olarak görüntülü bile görüşülür oldu.

Rahmetli büyüklerimiz bunları görseler / görebiliyorlarsa çok şaşarlardı sanırım!

Buraya kadar güzel.

Telefon rehberindeki kişi ara-

yrıca cevap verirsin, konuşursun; istersen yanıt vermeyebilirsin.

Bilinmeyen numaralara cevap vermediğin gibi!

Kişisel, mahremiyet sınırını sen belirlersin.

Ancak, bilgisayar ya da telefonda dahil olduğun gruba cevap vermemek, sessiz kalmak bana tuhaf geliyor!

Benim kabullenemediğim ve anlayamadığım ise, bu önemli detay!•

AFORİZMALAR

“Mutluluk kendi kendine yetenlerindir.” • **Aristoteles**

“Ne diye yakınıyorsun düşmanlarından?”

Seni sen olduğun için,
her daim sessizce kınayan
Dostlar gibi mi olsalardı?”

• **Goethe**

“Onur dış vicdandır ve vicdan iç onurdur.”

• **Arthur Schopenhauer**

“Timeo Hominem Unius Libre.”
(Tek Kitaplı İnsandan Sakınırım.)

• **Thomas Aquinas**

■ Murat Molu'nun sesinden Turgut Uyar'ın "Göge Bakma Duracağı" adlı şiiri

Büyük Yapıtlarımız

Konur Ertop

Yeni Türkiye’de Yeni İnsanı Arayış

Yeni Türkiye’nin kuruluş serüvenini Atatürk, “*Uçurumun kenarında yıkık bir ülke... Türü düşmanlarla kanlı boğuşmalar... Yıllarca süren savaş... Ondan sonra, içerde ve dışarda saygı ile tanınan yeni vatan, yeni sosyete, yeni devlet... Ve bunları başarmak için aralıksız devrimler... İşte Türk genel devriminin kısa deyimi...*” sözleriyle özetlemişti. Türkiye Cumhuriyeti’ni tanımlarken de “*Cumhuriyetin temeli kültürdür,*” demişti.

Ancak okur-yazarı sayıca az, öğretim olanakları sınırlı, yaşama koşulları savaşta yendiği dünyanın

kıskacında sıkışmış yoksul ülke, kültürel gelişmesini nasıl sağlayacaktı?

Saldırgan Batı dünyasına karşı var gücüyle direnmiş, çöken imparatorluğun külleri arasından yeni bir devlet kurmuş Cumhuriyet kadrosunun hedefi artık, eski düşmanı Batı’yla barış içinde birlikte yaşamak,

tarih boyunca Batı’da izlenmiş uygarlık yolunda ilerlemektir.

Bu hedef “Avrupalılaştırma, Batılılaştırma, çağdaştırma, modernleşme...” diye adlandırılıyordu.

Ancak çağdaş uygarlığın verilerini olup bitmiş bir sonuç gibi aktarma değil onu oluşturan köklere yönelme istemi de gündemdedi. Bu kökler ise 1930’larda “milli Rönesans, Türk rönesansı” diye tanımlanıyordu.

Prof. Fuat Köprülü, 1. Türk Dili Kurultayında şöyle konuşmuştu:

Atatürk, Türkiye Cumhuriyeti'ni tanımlarken "*Cumhuriyetin temeli kültürdür,*" demişti.

“Kurultayımızın ilk toplandığı 26 Eylül tarihini, milli rönesansımızın bu başlangıcını, o küçük zayıf girişimlerin daha büyük oranda bir devamı saymak çok yanlış bir anlayıştır; 26 Eylül, o zayıf akımların bir devamı değil, birbiriyle uyumlu ve büyük bir bütün oluşturan Türk devriminin en doğal ve belki en büyük sonucudur.”

Türk Tarih Kurumu başkanı Hasan Cemil Çambel’in “ulusal reform” tanımlaması da şudur:

“Batılılaşmak demek, içimizdeki o her şeyi kötürüm eden ‘olumsuz köhne Doğu’yu öldürmek ve Orta Çağ’a özgü dünya görüşünü ve o Orta Çağ’a özgü hayat sistemini yıkmak, bilimde ve sanatta bütün eski ve yeni önyargılardan, düne ve bugüne ait her türlü fikir ve ruh esirliğinden kurtulmak, doğanın, hayatın bilimlerin ve sanatların kafaları ve vicdanları ihtilale veren kutsal ateşini tutuşturmak demektir: Yani ulusal rönesansın doğması...”

Cumhuriyet’i kuran düşünce daha ilk adımlarında, çağdaş uygarlığa yaratıcı bir biçimde sahip çıkmanın ancak Batı dünyasının ana kaynağından beslenmeyle gerçekleşeceğini dile getirmişti:

“Eskil başyapıtlarla tanışmadan çağdaşlaşmamız gevezelikler.” (Mustafa Şekip Tunç, 1923);

“Eğer biz, Tanzimat’tan beri kafamızı Avrupa kültürüne bir türlü uyduramadıksa, bunun tek nedeni Avrupa’yı Avrupa yapan hümanizm düzenlemesine zerre kadar değer

ve önem vermemiş olmamızdır.” (Yakup Kadri Karaosmanoğlu, 1924);

“Ruhumuzdaki eski izleri eritip götüreceğiz güçlü ve etkili araçlara gitmeliyiz. Avrupa’nın esinlendiği kaynaklardan biz de doğrudan doğruya içmeğe başlamalıyız. Yani eski Yunan-Latin yataklarına varmalıyız.” (Ahmet Ağaoğlu, 1935).

İlerki yıllarda “insancılık” diye adlandırılacak olan hümanizma, Rönesans’ta “insan gerçeğini arayan, insanın özü ile bu dünyadaki yerinin ne olduğunu ele alan araştırmaların adıydı. Bu çalışmalar, eski Yunan ve Latin yapıtlarında besleniyordu. Rönesans aydınlarının derinden derine inceleyip her ülkede kendi dillerine çevirdikleri “klasik” yapıtlar, o yapıtlarla ilgili yorumlar, onlardan beslenen yeni ürünler insanlığa Ortaçağ karanlığından kurtulma, insan değerlerini bütün başka değerlerden üstün sayma yetisini kazandırdı. Dinsel dogmalar (sınanmadan, usavurulmadan benimsenen görüşler) aklın ışığında ele alındı. İnsan, kendisini kuşatan doğayı yakından tanıdıkça ona egemen olmayı başardı; evreni dinin öğrettiklerine göre değil aklın, gözlemin ışığında açıklayabildi.

Batılılaşma sürecinin kaynağını “hümanizma”da bulan anlayış 1940’ların eşiğinde güçlendi; devlet desteğinde genişleyen uygulamalara konu oldu:

“Hümanizma düşüncesinin anlaşılması, yayılması, bu kültür içindeki ulusların yürüdüğüleri

yoldan olabilecektir. Bunun da aracı Latince ve Yunanca öğretimidir. Bu kaynağa bu iki klasik ölü dilden gidilir.” Cevat Dursunoğlu, 1. Maarif Şûrası, 1939)

Bu anlayışla bazı liselerde Latince dersi okutuldu. Kurulan “Tercüme Bürosu”, “Dünya Klasikleri” arasında Eski Yunan, Latin klasiklerine geniş yer verdi.

“Yücel” dergisinin 1940 Mart’ında “hümanizma” konusunu gündeme getiren geniş ölçekli çalışması buna benzer başka yayınlara da öncülük etti.

61 sayısıyla 6. yılına giren derginin başlığının altında, “Hümanizma arayıcılığıyla kendimizi bulmak” sözüne yer verilmişti. Derginin yenilikçi yazarları konuyla ilgili görüşlerini ortak imzalı bir yazıyla açıklamışlar, düzenledikleri bir toplantıda da savlarını konuklarıyla tartışmışlardı.

Ortak yazının konusu, “Türk Hümanizması”ydı:

“Dünya içinde kendine has bir sanat ve düşünce sistemi kurabilen uluslar, hümanizmanın aracılığı ile kendini bulan, kendini yeniden doğuran uluslardır.

Biz hümanizmayı yeni görüş ve duyularını mutlak ve tek bir eskiye döndürmek şeklinde değil, yüzyılların yüklediği

dogmalardan silkinerek köke, insana gitmek şeklinde anlıyoruz.”

Yücelciler düzenledikleri toplantıda Hüseyin Cahit Yalçın, Celalettin Ezine, Mustafa Şekip Tuğç, Orhan Seyfi Orhon gibi yazarlarla görüş alışverişinde bulunurlar:

“Aklına güvenen ve ondan sonra araştırma aşkıyla ve hiçbir dogma tanımadan köklere gitmek üzere toplumsal, siyasal vb. kurumları arayan anlamda hümanist olalım. (...) Hümanistler nasıl her konuyu Yunan’ın aklına güvenen sistemi ile araştırdılarsa biz de aynı şeyi yapmak istiyoruz.” (Orhan Burian)

“Hümanizmle dile getirilecek anlam; nesnel inceleme ve aklın yeteneğini kabul edıştır. Bu elde oldukça her ulus, her birey istediği gibi çalışır. Atatürk devrimi ile açılan yol da budur.” (Hüseyin Cahit Yalçın)

Hüseyin

Cahit Yalçın:

“Hümanizmle dile getirilecek anlam; nesnel inceleme

ve aklın yeteneğini kabul edıştır. Bu elde oldukça her ulus, her birey istediği gibi çalışır. Atatürk devrimi ile açılan yol da budur.”

Yücel’in bir başka sayısında da Bahice Boran “Sosyoloji Bakımından Hümanizma” yazısında

konuya o günlerin yöneliş biçimini sorgulamıştır:

“(a) Hümanizm yalnızca okullarda Yunanca ve Latince öğrenmek, klasikleri bilmek değildir. Bütün bir dünya görüşünün ifadesidir. Bu anlayışı benimsemek istiyor muyuz sorusuna yanıt aranmalıdır. (b) Hümanizmanın başlıca önemi benimsemekte olduğumuz Batı kültürünün köklerini öğrenmek değildir; yani yalnız tarihi bir değeri ifade etmez. Bir dünya görüşü olarak şimdiki toplum yaşamında bir işlev görürse hümanizma kökleşebilir. (c) Bugünkü toplumsal yapımızın koşullarına hümanist anlayış uygun mudur? Bu da araştırılmalıdır.”

Hümanizma konusu Hüyücel’in ardından “Hamle” (1940), “Adımlar” (1943) gibi dergilerde de ele alınmıştır.

Daha sonraları

Prof. Louis Bazin:
Yunus Emre, (...) hümanizmin hiç de yaygın olmadığı bir çağda yaşamış büyük bir hümanist ve hattâ dünya edebiyatının en büyük hümanistlerindedir.”

Sabahattin Eyüboğlu, Abdülbaki Gölpınarlı gibi araştırmacılarla onların Batılı meslektaşları Mevlana, Yunus Emre gibi Türk-İslam dünyası sanatçılarının da hümanist yazarların yapıtlarındaki temel değerlere bağlı olduklarını ileri sürdüler:

“Yunus’a göre bütün din kitaplarının bir tek anlamı olabilir olsa olsa, olmalıdır, ya da: insanları insanla barıştırmak, insanı insan etmek gerçekten, kendini bilmek ve başkalarından ayırmamak. Hümanizmanın özü de budur işte; hümanistlerin özlemi de insanın bütün insanlığı kendinde bulması, bir insanda bütün insanlarla, bütün insanlıkla kaynaşması, halleşmesi değil mi?”

“(Yunus Emre) çevresindeki Anadolu insanının güçlü gözlemcisi, din baskısından, bencilikten, yobazlıktan, taassuptan uzak bir kişi; hümanizmin hiç de yaygın olmadığı bir çağda yaşamış büyük bir hümanist ve hattâ dünya edebiyatının en büyük hümanistlerindedir.” (Prof. Dr. Louis Bazin)

Hümanizmayı yaratan toplarlarda değişik kuşaklarda bu düşünce hareketi yeni anlayışlarla yorumlanıyordu. Varoluşçuluğa ya da sosyalizme hümanist bakış açısı birbirinden beslenen değerler kazandıırıyordu.

Türkiye’de ise hümanizmanın yeşerdiği dönem kapanmıştı. “Ataç” dergisinde Gide, Malraux, Montherlant, Lukacs gibi yazarların çağdaş insançılık anlayışını geliştiren yazılarıyla bu yazıları değerlendiren Gaeton Picon’un açıklamalarını çeviren Doç. Dr. **Adnan Benk**, derginin yönetmeni olan öğrencisi **Afşar Timuçin** (sonradan Prof. Dr.) ile birlikte kelepçelenip adliyeye götürülerek yargılandı.

Daha sonraları ise **Attila İlhan** hümanizmanın ülkemizdeki gelişimini şöyle yargıladı:

“İnönü’nün kültür ve sanat dönemi, tıpkı Tanzimat gibi Batı kültürününün at koşturduğu bir etkilenme alanı. (...) Çağdaşlaşıyor muyuz, yoksa kültür emperyalizminin tasmaını elimizle boynumuza geçirip kişiliğimizi yitirip yozlaşıyor muyuz? Bana sorarsanız, gerçekleştirilen bu ikincisidir, üstelik Kemal Paşa’nın istediğine karşıdır; çünkü ‘asıl temeli kendi içimizden çıkarılmıyor’, Yunan-Latin klasiklerinden çıkarmaya çalışıyoruz.” (1993)

Cumhuriyetin insançı aydınları ise böyle bir ortamda da geleceğe yönelik tasarılar üretebilmiş ve hümanizma değerlerini savunmaktan uzak durmamışlardır:

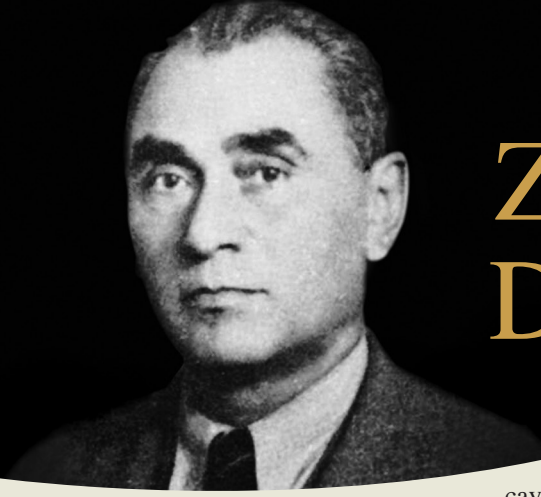
“Eğitim sistemimiz kapsamında Edebiyat Liseleri (buna Klasik ya da Hümanist Lise de diyebiliriz) kurmaya mutlaka gereksinim duyulacaktır. Bu liselerde klasik Batı ve klasik Doğu dillerinde eğitim yapılacaktır. Buradan mezun olan yetenekli gençlerimiz üniversitemizde öncelikli olarak filoloji, tarih, felsefe, arkeoloji, ilahiyat, siyasal bilimler, güzel sanatlar ve benzeri sahelerde uzmanlaşacaklar ve toplumun zihinsel dinamiklerini yaratacaklardır. Geleceğin bilim, devlet ve din adamları, politikacıları, yöneticileri, diplomatları, sanatkârları hattâ tüccar ve işadamları zihinsel formasyonlarını bu liselerde alacaklardır. İşte bu, dünü bilerek bugünü ve geleceği gören, yaşadığı toplumun tarihine, kültürüne ve geleneklerine vâkıf, bilgi-bilim ilişkisini doğru kuran, sorgulayan, irdeleyen, özgür düşünen ve fikir üreten aydınlar Türkiye’yi hattâ tüm Ortadoğuyu klasik anlamda Batı zihniyetiyle biçimleyeceklerdir.”

(Prof. Dr. **Sencer Şahin**, Akdeniz Üniversitesi Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri bölümü, 2005). •

konurertopbd@gmail.com

“Bölünerek yok oluruz, bölüşerek tok oluruz.”

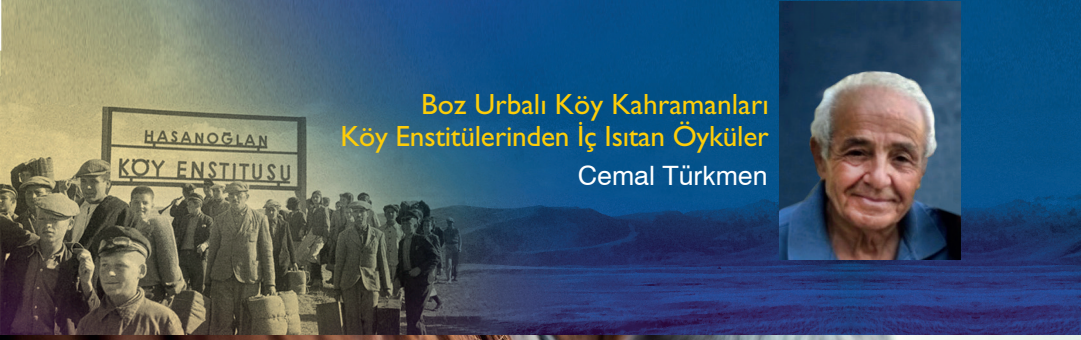
Yunus Emre

Zihni Derin

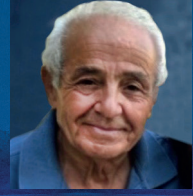
1880 yılında Muğla'da dünyaya geldi. Muğla İdadisi'ni, Selanik Ziraat Ameliyat Mektebi'ni, Halkalı Ziraat Mektebi Âlisi'ni bitirdi. Aydın İli Orman ve Maden Muameleat Kâtipliğinde bulundu. Rodos'ta Akdeniz Adaları ilinde Orman Müfettiş Kâtibi, Bursa Milli Eğitim Müdür Vekilliği görevinde bulundu. Yunan işgalinden önce Bursa'dan ayrılıp, Ankara'ya geçti; Milli Mücadele Hükümetinin kurduğu İktisat Bakanlığı'nda ilk Tarım Genel Müdürü oldu ve 1924'e kadar bu görevde kaldı. Rus Devrimi'nden sonra Batum sınırının kapatılması nedeniyle işsizlik sorunlarının arttığı Doğu Karadeniz'de halka yeni iş imkânları yaratmak için inceleme yapmakla görevlendirildi. 1923 yılında çay ve narenciye fidanlığı kurmak üzere Rize'ye gönderildi. Batum'da Ruslar tarafından kurulan

çay bahçelerini, çay fabrikasını ve Astropikal Bitkiler Araştırma İstasyonu'nu inceleyip kendi getirdiği çay tohumu, fidanları ve narenciye çeşitleri ile bir fidanlık oluşturdu. Bölgenin ikliminin uygun olduğunu görünce Batum'dan çay fidanları getirip halka dağıttı. Bölge halkının duyarsızlığı nedeniyle hazırladığı yasa teklifi, dönemin Rize milletvekillerinin desteği ile kanunlaşarak, Rize Vilayeti ile Borçka Kazasında; Fındık, Portakal, Limon, Mandalina, Çay Yetiştirilmesi Hakkındaki Kanun adıyla yürürlüğe girdi. 1938 yılından başlayarak Rize ve çevresinde çay üretiminin yaygınlaşması için çalıştı. 1964 yılında Rize'de yapılan "Çayın 40. Yılı" törenlerine onur konuğu olarak devet edildi. 1969 yılında da çalışmaları TÜBİTAK tarafından Hizmet Ödülü ile onurlandırılan Zihni Derin, 1965 yılında Ankara'da hayata veda etti. •

Boz Urbalı Köy Kahramanları Köy Enstitülerinden İç Isıtan Öyküler

Cemal Türkmen

Atlar ve İnsanlar

Gelişmeler öyle gösteriyordu ki eğitimcilerin aracılığı ile köylerin canlandırılması sorunu Tarım Bakanlığı'nın desteği olmadan yürütülemeyecekti. Hem kursların açılacağı yerler hem kurstaki tarımsal giderler hem de eğitimcilerin köylerdeki örnek tarım çalışmaları sırasında

Olay,
1937 Yılı
Haziran
ayında
yaşanmıştır.

gerekecek tarımsal gereksinimler için Tarım Bakanlığı'nı bu işin içine etkin olarak katmak gerekiyordu. Yaşanmış onca aksaklıklara karşın Tarım Bakanı Muhlis Erkmen'in

işbirliğine yatkın yapıcı tavırları nedeniyle bu destek büyük ölçüde sağlanmıştır. Ama Haziran'ın ilk

Tarım Bakanı
Reşat Muhlis Erkmen

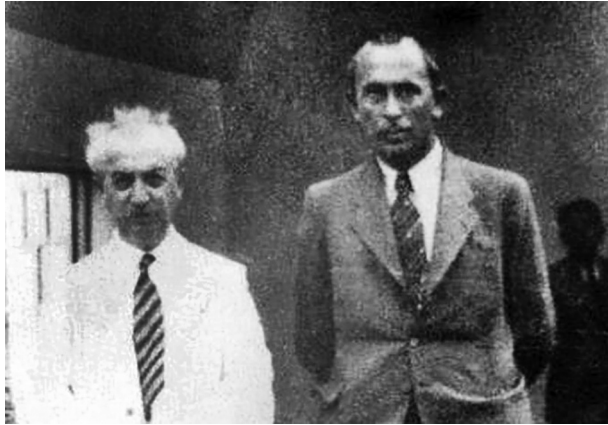

Tarım Bakanı
Mehmet Şakir Kesebir

gününde Erkmen'in görevden ayrılışı, Eğitim Bakanlığı'nda üzüntüyle karşılandı. Muhlis Erkmen köy çocuklarının eğitimi ve köylülerin tarımsal açıdan kalkınması çalışmalarına yoğun destek vermişti. Hatta Bakanlığında görülen umursamaz tavırlarla da mücadele etmiş, bürokratlarını Millî Eğitimle işbirliği yapmaları konusunda zorlamıştı. Ama şimdi o görevde değildi. Yerine gelen Şakir Kesebir bu konuda gerekli duyarlılığı gösterecek miydi?

Bakan Arıkan, Kesebir'i telefonla arayarak bir görüşme yaptı. Bu görüşme sırasında yeni Bakan'a sorunları öz olarak anlattı:

Milli Eğitim Bakanı
Saffet Arıkan
(solda) ve İsmail
Hakkı Tonguç

"Vekâletinizce eğitmenlere yapılacak yardımın genişletilmesi arzumuzdur. Şimdi sadece pulluk ve fidan veriliyor, ama bunlar kâfi değil, daha geniş mahiyette bir vasıta takviyesi yapılmasında fayda görüyorum." dedi.

"Elbette Saffet Bey." dedi Kesebir.

"Vekâletimin imkânlarından eğitmenler de faydalanacaktır. Mesele köy kalkınmasına hizmet olduktan sonra biz elimizden gelecek hiçbir yardımı esirgemeyiz."

"O hâlde bu mevzuları teferuatlıca görüşmek için münasip bir gün kararlaştırsak nasıl olur beyefendi?"

"Hay hay efendim? Ne zaman zahmet buyurursunuz?"

"Estağfurullah efendim, siz ne zaman müsaitseniz?"

"Sizin için her gün müsaidim Saffet Bey."

“O hâlde perşembe günü saat ikiye ne dersiniz?”

“Münasiptir efendim, münasiptir.”

Arıkan görüşmek için üç gün sonrasında önermişti. O güne kadar yeni Bakan’a zaman tanıyarak bürokratlarıyla görüşsün, konu hakkında bilgilensin istemişti.

Günlerden perşembeydi ve saat ikiye yirmi dakika vardı. Saffet Arıkan’la Tonguç, birlikte Tarım Bakanlığı’na gittiler. Saat ikiye beş kala Özel Kalem Müdürü ile görüşüyorlardı. Müdür çok sıkıntılı görünüyordu. Sanki konuşmamak, odadan çıkıp gitmek ister gibiydi. Ağzından doğru dürüst bir tümce çıkmıyor, konuyla ilgisiz sözler ediyor, asıl konuya girmiyordu. Arıkan, işkillenmişti.

“Bakan Bey odasında mı?” diye sordu, sertçe.

“Sayın Vekilim yerinde yok efendim.” dedi, Özel Kalem Müdürü.

“Nereye gitti?”

“Bilmiyorum efendim.”

“Ne zaman gelir?”

“Onu da bilmiyorum.”

“Ama biz önceden konuşup anlaşmış, bugün, bu saat için randevulaştığımız.”

Özel Kalem Müdürü öne eğik başını kaldırıp da Arıkan’ın yüzüne bakamıyordu. Soruya verilecek bir yanıtının olmadığı belliydi.

Milli Eğitim Bakanı
Saffet Arıkan

Arıkan anlayacağını anlamıştı. Çiçeği burnunda Tarım Bakanı görüşmeden kaçmıştı düpedüz. Saffet Arıkan çok bozulmuştu, ama bunu hiç belli etmedi.

“Gidelim, İsmail Bey.” dedi.

İkisinin de yüzünden düşen bin parça olarak ayrıldılar Tarım Bakanlığı’ndan. Böyle bir olay akıl alır gibi değildi. Cumhuriyetin

bir bakanı, diğer bakanından kaçıyor. Niçin? Ülke eğitimi için yırtınan insanlara destek vermemek için. Sanki daha önemli işlerden zaman ayıramıyormuş gibi. Olacak iş değildi, ama olmuştu işte. Üstelik adam bir gerekçe bile göstermemiş, bir özür notu bile bırakmamıştı.

Arıkan anlayacağını anlamıştı. Çiçeği burnunda Tarım Bakanı görüşmeden kaçmıştı düpedüz.

Arıkan, şoföre:

“Hipodroma çek evladım.” dedi.

Şoför, arabayı Bakanlık binası ile Gazi Terbiye arasında kalan hipodroma sürdü.

“Benim ata bir bakalım İsmail Bey.” dedi Arıkan.

Tonguç, o güne değin Arıkan’ın atlara meraklı olduğunu,

Eski Ankara Hipodromu

hipodromda bir yarış atı beslediğini duymamıştı. Kendisi de atları severdi, ama bir atı hele bir yarış atı hiç olmamıştı. Arada bir gelip geçerken at kişnemelerini duyduğu hipodroma da ilk girişi olacaktı.

Arıkan, atının bulunduğu ahıra gitti. Atını sevdi, okşadı, kutudan bir parça şeker alarak eliyle yedirdi. Atını severken gözlerinin nemlendiğini ne atı görebildi ne de Tonguç.

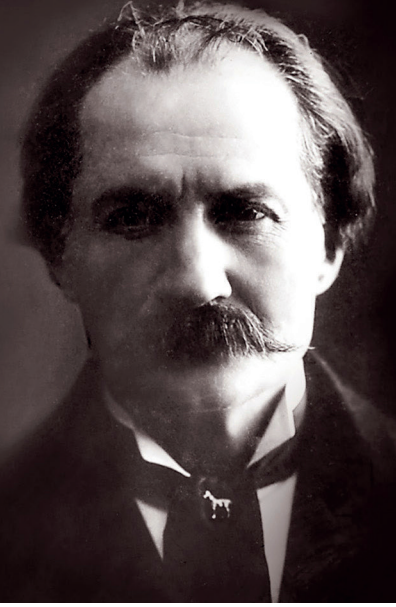
Ankara hipodromu ahırlar bölgesi

Tonguç, derin bir saygı ve sevgi ile bağlandığı sert görünümlü bu duygusal askerin duygulu bir anına daha tanık olmuştu. •

(Engin Tonguç, Bir Eğitim Devrimcisi: İsmail Hakkı Tonguç, 2001, s. 318, 319)
(Ferit Oğuz Bayır, Köyün Gücü, 1971, s. 214, 215)

“Politika ve ahlâkı farklı ele alanlar, her ikisini de asla anlayamazlar.”

-Jean-Jacques Rousseau

Rıza Tevfik ve Uçun Kuşlar *Fikret'in Necîb Ruhuna*

Rıza Tevfik'e göre “*Şair, insanlı-
ğın ve kendi nefsinin en mühim
yanlarını gösteren, ağlamanın ve
gülmenin biçimini öğreten adam-
dır; alim, bilmek istediği şeyi bir
oyuncak gibi kırar parçalarken, şair
bütün varlığın ahenk
ve manasını sezen bir
ruh olmalıdır.*”

İnsan ruhu ne söylemek istiyorsa onu en içten ve en güzel ifade edebilen şairlerimiz başında Rıza Tevfik gelir. Kanımca Rıza Tevfik'in ince ruhu ve duyarlılığı

**İnsan ruhu
ne söylemek
istiyorsa onu en
içten ve en güzel
ifade edebilen
şairlerimiz
başında
Rıza Tevfik gelir.**

edebiyatımızda pek az şairde görülmektedir. Filozofluğu, doktorluğu, Bektaşî inancı yanında Rıza Tevfik en büyük başarısını şiirde göstermiştir. Şairimiz, aruz ölçüsünün şiirde uyumu sağlayan unsur olduğuna

kesin gözle bakıldığı bir dönemde, hece ölçüsüyle de harikalar yaratılabileceğini bizlere göstermiştir. Rıza Tevfik şiire aruzla başlamış ancak en güzel yapıtlarını heceyle bizlere sunmuştur.

İster doğa deyin,

ister sevgiliye duyulan duygular deyin, isterseniz vatan özlemine bakın, şairimiz için şiir yazmak tümüyle külfetsiz ve zahmetsiz, âdeta bir çeşmenin musluğunu açmak denli kolay, kendi iç dünyasını ve gönlündeki fırtınayı yansıtmak, gündelik bir yazı yazmak denli akıcıdır. »

Hiç kuşkusuz ki doğa manzaraları içerisinde bireyi etkileyen tablolardan en etkileyici olanı güneşin batışıdır. Dünyanın neresinde olursam olayım, her güneş batışında aklıma Rıza Tevfik'in Şam-ı Gariban şiirindeki unutulmaz kıtası aklıma gelir:

*Nuşettim güneşin
akan rengini,
Ruhumu haz ile
yakan rengini,*

*Ufukta görünce o kan rengini
Felekler ben gibi dilhundur
sandım...*

(Nuş etmek; İçmek, Dilhun: İçi kan ağlayan)

Rıza Tevfik döneminde, aruza karşın hece ölçüsüyle yazılmış şiirler Milli Edebiyat taraftarlarının şiirde âdeta duyurmak istedikleri bir ses, başarabilmek için üzerinde çok uğraş verdikleri bir konuydu. İlk denemelerinde bu çok yerinde görünen akım ne yazık ki heceyi sevdirebilecek örnekler sunmaktan çok uzaktaydı. İşte hece ölçüsüyle, anladığımız anlamda, ilk güzel yapıtlar sunabilen ve hece ölçüsünü

hak ettiği yere taşıyan, sevdiren şair Rıza Tevfik'tir.

Şiirlerinde temiz bir İstanbul Türkçesi kullanan ve başta Faruk Nafiz olmak üzere kendinden sonrakı kuşağın üzerinde büyük etkisi olan şairimiz için Kenan Akyüz, "... bu bakımdan, şiirimizde, İstanbul Türkçesinin ilk güzel örneklerinin Rıza Tevfik ile başladığını kabul etmek bir zaruret olur." demiştir.

Ahmet Haşım ise şairin hece konusundaki başarısını şöyle özetler:

*"Hece ölçüsüyle
benim anladığım
milli şiiri yalnız
iki kişi yazmıştır:
Filozof Rıza Tevfik
Bey ve İhsan Raif
Hanımefendi."*

Rıza Tevfik, Tanzimatçılardan Abdülhak Hâmid'in, Serveti Fünuncularından Tevfik Fikret'in ve halk edebiyatından da Yunus Emre'nin etkisindedir. Birçok edebiyatçımız, Rıza Tevfik'i Serveti Fünuncular arasında konumlandır-mazken kimileri de şairimizi "Fikret edebiyatının parlak bir sayfası" olarak kabul etmektedirler. Fikret ve Cenap yollu çalışmaları göz önünde tutulursa bu ikinci görüşe hak vermek daha doğru olur.

Rıza Tevfik fırtınalı bir yaşam geçirmiştir. Çok iyi bir eğitim görmesine karşın, defalarca kayıt olduğu okullardan kovulmuş, birden fazla yabancı dili çok iyi bilmesi ona konudan konuya atlama olanağı

**Hece ölçüsüyle,
anladığımız
anlamda, ilk güzel
yapıtlar sunabilen
ve hece ölçüsünü
hak ettiği yere
taşıyan, sevdiren
şair Rıza Tevfik'tir.**

sağlamış, felsefeyle çok yakından ilgilenmesi onun Filozof Rıza olarak ün yapmasına neden olmuş, sonunda tıp eğitimini tamamlamış ve doktor olmuş ancak yaşamının en mutlu limanı şiir ve doğa olmuştur.

Satırlarımı tamamlamadan önce sizlerle bir gerçeği daha paylaşma gereğini hissediyorum. Milli Mücadele döneminde, Türk'ün var olma savaşımına karşı tavır takınan ve yurtdışına sürülen 150 kişinin arasında sanatına çok büyük hayranlık beslediğim Rıza Tevfik'in olmasından ve bu yanlış tutumundan (büyük bir imparatorluk çökerken herkes ileri görüşlü olamayabilir gibi bir öze sığınmaya çalışmama karşı) her zaman çok büyük üzüntü duymuşumdur.

Rıza Tevfik'in yirmi bir yıllık sürgün yaşamının büyük bir bölümü Ürdün ve Lübnan'da geçmiştir. Af kanunu üzerine yurda dönmüş, yaşamının son yıllarını çok sevdiği ülkesinde geçirebilmiştir. Sürgün yılları Rıza Tevfik'i daha büyük bir şair yapmıştır.

*Benim öksüz ruhum yasa
bürünür*

*Hamzabey koinunda gezer,
sürünür*

*Safvetinde yalnız vatan görünüür
Gözümde titreyen bir damla
yaşın*

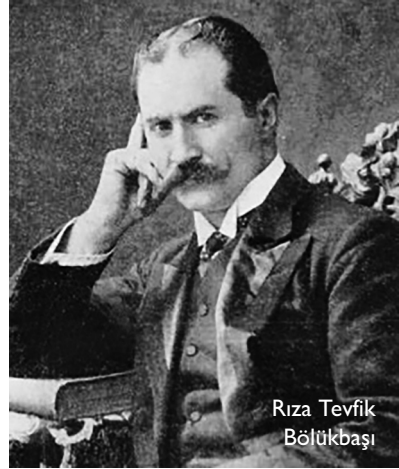
diyen Rıza Tevfik, vatandayken de sürgündeyken de bu ülkeyi çok sevmiştir. Vatan için şair sürgünde olduğu yıllarda, "bütün o yerlerin müdafası uğrunda ömrünü telef

eden ecdadım ve anam babam, kardeşlerim onun sinesinde yatıyorlar, ben o yerlere çocukluğumdan beri âşık olmasaydım şair olmazdım" demiştir.

Rıza Tevfik, "Bir An-ı Meyusiyet" adlı şiirini 1930 Eylül'ünde Amman'da yazmıştır. Son yazdığı şiirlerinden olan bu koşmada, Rıza Tevfik samimiyetinin zirvesindedir.

*Ömrümün neşesiz geçti baharı
Neyleyim baharı gülsüz olunca.
Bir tutsam gerektir yar-u ağıyarı
Gurbet ellerinde öksüz olunca...*

"Bir An-ı Meyusiyet" şiiri, bestekârimız Saadettin Kaynak tarafından bestelenmiş ve Türk sanat müziğinin klasikleri arasında yerini almıştır.

Rıza Tevfik
Bölükbaşı

Şairin kimi şiirlerinde tek satır benzetme sanatı bile bulamazsınız. O kadar yalın, o kadar sadedir. Sevgilinin gözlerinin etkisinde yazılmış "Gözlerin" şiirinde bile, "koyu menekşeye çalan" ifadesinden

başka tek satır benzetme sanatı bulamazsınız.

İlerleyen sayfalarda sizlere Rıza Tevfik'in çok önemli, tanınmasını, yeni kuşakların öğrenmesini istediğim iki şiirini sunuyorum. Bunlardan birisi Uçun Kuşlar'dır ve şairin çok sevdiğim şiirlerinin başında gelir. Sanatın gücüne bakın ki, sürgünde olduğu yıllarda bile, Uçun Kuşlar edebiyat kitaplarına girebilmiş, cumhuriyetin ilk yıllarında okuma kitaplarında yer almış, şiir defterlerine yazılmış ve Türkçe öğretmenlerimiz tarafından sınıflarında ısrarla okunmuş ve okutulmuştur. Ne acıdır ki Uçun Kuşlar bugün, tam bir metin olarak ders kitaplarımızda yer almamakta ve yeni kuşaklar tarafından bilinmemektedir. İkinci şiirse bir şairin meslektaşına sunabileceği en güzel armağan olarak adlandıracağım, Tevfik Fikret'in mezarını ziyaret ettiği gün duyumsadıklarını bizlerle paylaştığı şiiridir.

Bu şiirleri okurken insanı insan yapan sanatın edebiyat olduğunu bir kez daha duyacağınıza ve benimle birlikte Rıza Tevfik'i saygıyla ve sevgiyle anacağımıza inanıyorum. •

Uçun Kuşlar

Uçun kuşlar uçun doğduğum

yere

Şimdi dağlarında mor sümbül vardır.

Ormanlar koynunda bir serin dere

Dikenler içinde sarı gül vardır.

O çay ağır akar, yorgun mu bilmem

Mehtâbı hasta mı, solgun mu bilmem

Yaslı gelin gibi mahzûn mu bilmem

Yüce dağ başında siyah tül vardır.

Orda geçti benim güzel günlerim

O demleri anıp bugün inlerim

Destân-ı ömrümü okur dinlerim

İçimde oralı bir bülbül vardır.

Uçun kuşlar uçun, burda vefâ yok,

Öyle akar sular, öyle hava yok,

Feryadıma karşı aksisedâ yok,

Bu yangın yerinde siyah küll vardır.

Hey Rıza! kederin başından aşkın

Bitip tükenmiyor elem-i aşkın

Sende, deryâ gibi, daima taşkın

Daima çalkanır bir gönül vardır.

Rıza Tevfik

Fikret'in Necib Ruhuna

(Mezarına özel bir ziyaret)

Dediler ki, ıssız kalan türbende

Vahşi güller açmış; görmeye geldim.

O cennet bağının hakine ben de, Hasretle yüzümü sürmeğe

geldim...

Dediler ki, sana emel bağlayan,

Kabrinde diz çöküp bir dem ağlayan,

Bermurâd olurmuş!.. Ben de bir zaman

Ağlayıp murâda ermeğe geldim!

Şu hicran yılının son baharında

Jâleler titrerken çemenzârında,

Gün doğmadan evvel, ben

mezarında

*Mâtem çiçekleri dermeğe
geldim!*

*Seni andım bütün gam
çekenlerle*

*Aşk-ı hak uğruna yaş dökenerle,
Sarı gonce veren şu dikenlerle
Taşına bir çelenk örmeğe
geldim!*

*Yâdın ölüm gibi bir sırrı
mübhem*

*Neşe-i sevdâ mı bu hissi elem?!
Rûhumda ne füsûn eyledin
bilmem?..*

*Bugün sana gönül vermeğe
geldim!*

Rıza Tevfik

Rıza Tevfik'in Yaşamından Notlar ve Yapıtları

• 1869 yılında Edirne'de doğdu. • İlk öğrenimini İstanbul'da bir Musevi okulunda tamamladı. • Galatasaray Lisesi ve Mülkiye Mektebi'nde okudu. • Tıbbiye Mektebi'ni bitirdi.

• Doktorluk yaptı. • İttihat ve Terakki Cemiyeti'ne katıldı. • Edirne'den milletvekili seçildi. • İttihatçılarla anlaşamadı, partiden ayrıldı. • Bakanlık ve meclis başkanlığı yaptı. • Sevr Anlaşması'nı imzalayan delegeler arasında yer aldığı için "yüz ellilikler" ile birlikte yurtdışına sürgün edildi. • 1939'da yurda döndü. • Önce aruz, sonra heceyle yazdı. • Âşık ve tekke şiiiri geleneğinden yararlandı. • Felsefeye ilgisi eğitim sistemimizde felsefenin yer alması çabaları, Darülfünûn'da felsefe hocalığı yapması nedeniyle Feylesof Rıza Tevfik olarak anılmıştır. • 31 Aralık 1949 yılında yaşama veda etti.

Rıza Tevfik'in çok az sayıda basılmış yapıtı vardır. Şiir Kitabı: "Serâb-ı Ömrüm", (1. basım 1934, Lefkoşe; 2. basım 1949 İstanbul). Felsefe ve estetik üzerine yazdığı yapıtları bulunmaktadır.

demiraytacbd@gmail.com

NFT'nin Türkçe karşılığı belirlendi:

Türk Dil Kurumu ve Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi ortaklığında yapılan çalışma sonucu, NFT'nin (Non-fungible token) Türkçe karşılığı belirlendi. Buna göre NFT'nin Türkçe karşılığı kısaltma değiştirilmeden "Nitelikli Fikri Tapu" olarak açıklandı.

Kripto paraların hayatımıza girmesiyle birçok yeni kelime de günlük dilimizin bir parçası haline geldi. Bunlardan en önemlilerinden biri de popüler yatırım aracı NFT'ler. Cumhurbaşkanlığı Dijital Dönüşüm Ofisi Başkanı Ali Taha Koç, İngilizce Non-fungible Token anlamına gelen NFT'nin Türkçe karşılığının "Nitelikli Fikri Tapu" olarak belirlendiğini açıkladı. Kısaltmanın değiştirilmeden Türkçe karşılığının belirlenmesi de dikkat çeken bir ayrıntı oldu.

Uzun, ince bir kasaba: Miltenberg

A lmanya'daki Miltenberg kasabası, Main Nehri'nin Odenwald dağlarının eteğine yaklaştığı, dar bir arazi şeridinde kurulmuş. İlk kez 1237 tarihli bir belgede bahsedilen

kasaba, Nürnberg-Frankfurt yolu üzerindeki konumu nedeniyle önemli bir ticaret merkezi haline gelmiş. Bağcılık, şarap ticareti, gemicilik, ağaç ve taş endüstrisi ve çeşitli zanaatlar sayesinde

Gezdikçe Gördükçe

İzlen Şen Toker

büyümüş. 16. ve 17.yüzyılın başlarında birbirinden güzel evler ve "Schnatterloch" denilen pazar meydanı inşa edilmiş, tepedeki Mildenburg Kalesi bugünkü görünümünü almış. 17. yüzyıldaki Otuz Yıl Savaşları sırasında kasaba, yağma, kundaklama ve salgın hastalıklar nedeniyle nüfusunun yarısından fazlasını kaybetmiş. 1816da Bavjera

Krallığı'na katıldıktan sonra gümrük ve ticaret haklarının kaldırılmasıyla ticari önemini kaybedince fazla değişmeden Ortaçağ'daki tarihi dokusunu korumuş.

150 metreden biraz fazla eni olan ince, uzun bir alanda yer alan kasabanın tarihi merkezine, Würzburg Kapısı'nın altından geçerek giriyorum. »

Würzburg Kapısı

32 metre yüksekliğindeki bu kapı ile tarihi bölgenin diğer ucundaki Mainz Kapısı arasında uzanan ana caddede yürüyorum. Yeni Belediye Binası'nın olduğu meydanı geçtikten biraz sonra Almanya'nın en eski hanlarından biri olan Gasthaus zum Riesen'e geliyorum. Çeşitli renklerdeki yarı ahşap yapıların sıralandığı cadde üzerindeki bu güzel binada yüzyıllar boyunca krallar, prensler, idari ve dini yöneticiler konaklamış. 1514

yılında bölgenin ilk eczanesinin açıldığı bina da bu caddede yer alıyor. 18. yüzyılda Barok tarzında yeniden inşa edilen yapıda 500 yıldan fazla bir süre hizmet veren eczane, 2016 yılında kapandıktan sonra özel bir eczacılık müzesine dönüştürülmüş.

20. yüzyılın başlarında nehrin karşı kıyısındaki bölgeden arazi satın alarak genişleyen Miltenberg'in tarihi bölümü, 21. yüzyılda alınan önlemler sel riskini önemli ölçüde azaltana dek sık sık sel sularına teslim olmuş. Tarihi Belediye Binası'nın üzerindeki işaretler farklı yıllardaki sel felaketlerine ait su seviyelerini gösteriyor. Biraz daha yürüyünce yarı ahşap yapılarla çevrili pazar meydanına geliyorum. Bu şirin meydan Almanya'nın en çok fotoğraflanan meydanlarından biriymiş. Ortasında 1583 yılında heykeltıraş Michael Juncker

Gasthaus zum Riesen

Pazar meydanı

tarafından yapılan Rönesans çeşmesinin bulunduğu meydanın etrafındaki güzel binalardan birinde Miltenberg Şehir Müzesi yer alıyor. Bavyera Müze Ödülü'ne layık görülen müzedeki kalıcı ve özel sergiler, kasabadaki 400 yıldan daha eski evlerin ve bölgenin tarihini modern bir sunumla anlatıyor. Meydanın diğer köşesindeki St. James Kilisesi'nin

önünden devam eden ana cadde beni "Kara Mahalle" anlamına gelen Schwarzviertel bölgesine getiriyor. Hemen ardındaki Greinberg adlı dağ yamacının gölgesi nedeniyle kış aylarında neredeyse hiç güneş almayan mahalleye bu nedenle "Kara Mahalle" adı verilmiş.

Tarihi merkezin ortasındaki ana cadde Mainz Kapısı'na ulaşıp bit-

Şehir Müzesi

tiğinde nehir kıyısındaki yoldan geri yürüyorum. Gezi teknelerinin kalktığı iskeleyi geçince tarihi bölümü kasabanın sonradan gelişen bölümüne bağlayan Main Köprüsü'ne geliyorum. Köprü girişindeki kırmızı kiremitten yapılmış kapı oldukça

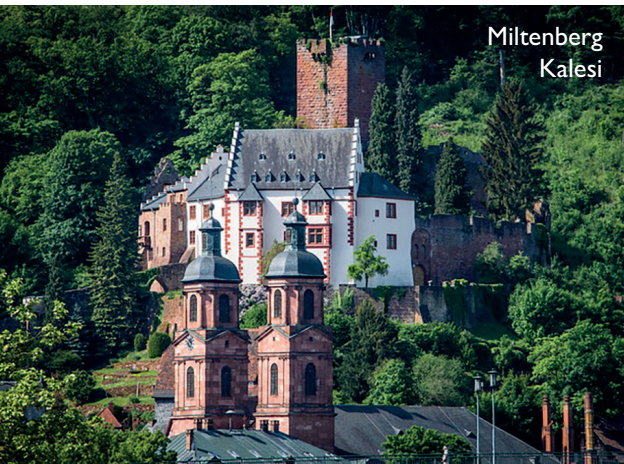

Schwarzwiertel (Kara Mahalle)

heybetli duruyor. Daha sonra tekrar tarihi meydana dönerek yanındaki yoldan tepedeki Mildenburg Kalesi'ne çıkıyorum. 1979'da Miltenberg yönetiminin satın aldığı kale, yenilenerek 2011'de halka açılmış. Buradaki Miltenberg Kale Müzesi'nde, 17. ve 19. yüzyıllara ait ikonlar ve 20. ve 21. yüzyıla ait çağdaş sanat

eserleri birlikte sergileniyor.

Kaleden çıkınca Miltenberger Parkı'na giriyorum. 19. yüzyılın sonunda zengin bir kasabalı olan Gustav Jakob tarafından İngiliz parkı tarzında bir arboretum olarak yaptırılan parkta 150 farklı ağaç ve çalı türü bulunuyor. Parkın karşısında, Kale Yolu ile kasaba surları arasındaki ağaçların altında

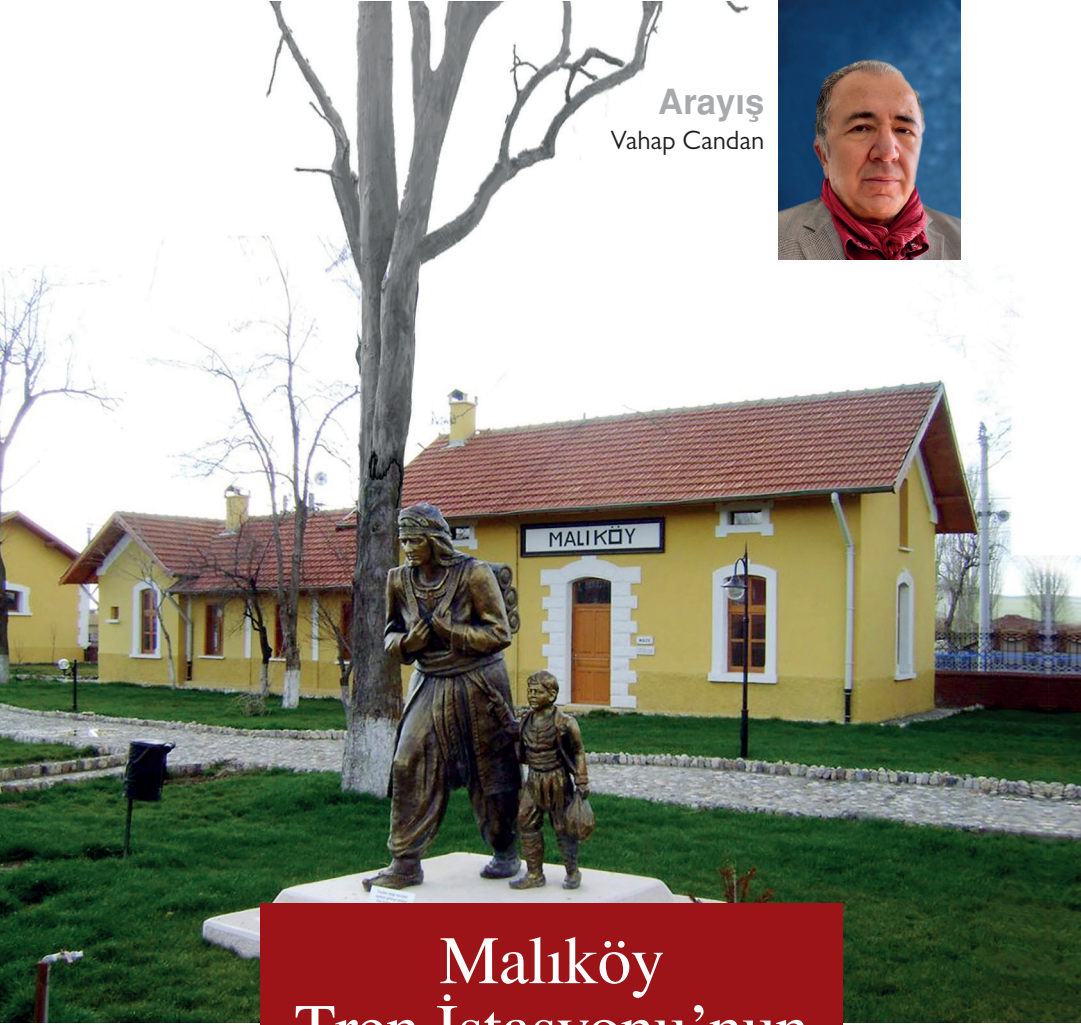
Miltenberg Kalesi

eski Yahudi Mezarlığı'nı görüyorum. Bir zamanlar kasabadaki canlı kültürel ve ekonomik yaşamı geliştiren insanların mezarlarına bakmak bana Âşık Veysel'in dizelerini hatırlatıyor:

“Uzun ince bir yoldayım, gidiyorum gündüz gece... İki kapılı bir handa, gidiyorum gündüz gece...”

izlensentokerbd@gmail.com

Arayış
Vahap Candan

Malıköy Tren İstasyonu'nun Hatırlattıkları

Ankara-Polatlı tren yolu üzerindeki Malıköy Tren İstasyonuna ilk kez 1990 yılı Mayıs ayında gitmiştim; Merhum Turgut Özakman'ın etkisiyle. Turgut Özakman Hoca derslerde, Anadolu'yu; özellikle Kurtuluş ve Çanakkale

savaşlarının yaşandığı yerleri gezmemizi salık verirdi. Hatta, yanımda konuyla ilgili kitap ve harita bulundurmamızı da tembihlerdi. İkinci ziyaretimi 2008 yılı Ekim ayında yapmıştım. Aslında Alagöz Karargâh binası ve Türk savunma

Malıköy İstasyonu Müzesi'nin bahçesinde sergilenen Sakarya Meydan Savaşı'nda kullanılan tren ve uçak

hattını ve siperleri gezmeyi düşünüyordum. Haziran ayında tren istasyonunun ciddi bir restorasyondan geçirilerek, bahçesiyle birlikte müze olarak hizmete açıldığını duyunca fikrimi değiştirmiştim.

Açık ve kapalı alanlarıyla etkileyici bir müzeydi. 5 bin 713 şehit adına dikilen şehitlik anıtı, Mustafa Kemal Atatürk'ün kalpaklı-sivil giysili anıtı, TCDD tarafından onarılan ve Sakarya Meydan Savaşı sırasında kullanılan 1897 tarihli Alman yapımı lokomotif ile 1909 tarihli Alman

yapımı vagon dış mekana (bahçeye) yerleştirilmişti. Ve Sakarya Meydan Savaşı'nda kullanılan uçakların (zaten iki uçak vardı) aslına ve ölçeğine uygun maketleri, istasyon binası yanında düzenlenen bahçedeydi. Tren ve uçakların bulunduğu

bölmeler, tren ve uçak sesleri eşliğinde gezilebildiği için daha da etkili oluyordu.

Malıköy, Kurtuluş Savaşı yıllarında Ankara'nın Polatlı ilçesine bağlı bir köydü.

Her ne kadar top ve hatta kurşun seslerini duymuş olsa da savaş görmemişti. 1990 yılı ziyaretimde, Kurtuluş Savaşı ve özellikle Sakarya Meydan Savaşı yıllarında tren istasyonunun önemli olaylara tanık olduğuna dair bilgi kırlarını vardı dağarcığımda. Önce Sevr haritası ve Yunanistan'ın Sakarya Savaşı öncesine dek işgal ettiği yerleri gözümde canlandırdım. Batı cephesinde, Kemal Atatürk komutasındaki milli ordunun kontrolünde bulunan son istasyondur Malıköy. Hat, Sultan 2. Abdülhamit döneminde Almanlar tarafından inşa edilmişti. Demir çubuklar Ankara'da son buluyordu.

Sonra Ankara'dan Kırıkkale yönüne ise Yahşihan'da son bulan dar hat inşa edilmişti.¹

Yani Malıköy ile Yahşihan istasyonları arasında trenle taşımacılık mümkündü. Yahşihan Tren istasyonu, Kurtuluş Savaşı'nın tüm aşamalarında önemli bir lojistik merkez durumundaydı. Kırıkkale yakınlarındaki Yahşihan istasyonuna; Orta ve Doğu Karadeniz'den, Erzurum'dan, Diyarbakır'dan, Antep'ten, Samsun'dan, Sinop'tan, İnebolu'dan Batı cephesi için lojistik malzeme taşınırdı. Bu yolların en önemlisi ve en düzgün olanı İnebolu-Kastamonu-Yahşihan hattıydı. Kurtuluş Savaşı'nın ilk döneminde söz konusu hat esaslı bir şekilde onarılmış ve 1921 yılı bahar aylarında motorlu taşıtlar işleyebilir duruma gelmişti.

1921-22 yılları arasında İnebolu-Kastamonu-Yahşihan yolu, Batı Cephesi'nin lojistik desteğini sağlayan çok önemli bir hat idi. İnebolulu Mavnacılar, İnebolu açıklarında demirleyen gemilerden, küçük balıkçı kayıklarına yükledikleri mühimmat ve diğer lojistik malzemeleri büyük bir fedakarlıkla kıyıya getiriyorlardı. Kıyıda bekleyenler ise malzemeleri kağınlara yüklüyor ve Kastamonu'ya götürmek

üzere yola koyuluyorlardı. Her kağını kolu 40 civarında kağından oluşuyordu. Yol güzergâhları ve konaklama yerleri belirli bir sisteme bağlanmıştı. Belirli noktalara menzil komutanlıkları kurulmuştu. Kağınlara İnebolu'dan, Kastamonu'ya altı günde geliyordu. "Gözüm cephede, kulağım İnebolu'da" sözünü bu hat için söylemişti Başkomutan Mustafa Kemal.

Taşınan malzemeler Kastamonu'da; hazır bekleyen diğer kağını katarına yüklenirdi. Yorgun öküzlere ve kağıncıların uzun süreli mola vermesi, erzak ve mühimmatın gecikmesi demektir. Kastamonu'dan yola çıkan kağını kolları, Çankırı ve Kalecik'i geçtikten sonra, Yahşihan istasyonuna geliyordu. Yahşihan istasyonu daima mahşerî bir kalabalığı misafir etti Kurtuluş Savaşı boyunca. Sadece İnebolu-Kastamonu karayolu hattı değildi istasyonun müdavimleri. Sinop'tan başlayıp, Boyabat'ı geçerek Kastamonu'ya ulaşan kağını yolu da İnebolu

katarlarıyla buluştuktan sonra bu-
raya gelirdi. Ayrıca, Erzurum'dan
başlayıp Erzincan, Sivas, Yozgat
üzerinden uzun bir kağını yolu daha
ulaşırdı. Üstelik bu uzun kağını yo-
luna Sivas'ta; Diyarbakır, Ergani,
Harpüt ve Malatya'dan gelen yük
katarları dahil olurdu. Antep, Maraş,
Kayseri, Kırşehir katarlarının da son
durağı Yahşihan'dı. Samsun-Ço-
rum-Sungurlu yoluyla da aynı
menzile silah, cephane, giyecek ve
yiyecek taşıyıcıydı.

Nelere tanıklık etti Yahşihan
tren istasyonu? Eğer konuşa-
bilseydi; Türk milletinin azmini ve
azizliğini anlatırdı önce. Ve büyük
fedakârlıklar gösteren kağıncıları.
Ve yorgun düşen öküzün bulunduğu
tarafındaki tekerleği elleriyle iteleyen,
molalarda öküzlerinin gözlerini
öpen ve kendinden önce onların
karınlarını doyuran, menzilde sıra
beklerken hemen yanı başına serdiği
şiltenin üzerinde öküzüyle birlikte
dinlenen kadınlarımızı anlata anlata
bitiremezdi.

Temin edilen erzağın hepsi
Yahşihan-Malıklar hattıyla taşını-
yordu. Anadolu'nun işgal altında
olmayan her yerinden katır, deve gi-
bi yük hayvanlarıyla; çoğunluğu ise
kağınılarla taşıyıcıydı. At arabasının
gidebildiği yollarda at arabası tercih
ediliyordu ve kağınıya göre daha
hızlı ulaşıyordu menzillere. “

Orduda er başına günlük ekmek
600 gram undan yapılmaktaydı. Er
başına günlük et ise 250-300 gram
olarak belirlenmişti. Cephe birlikleri

öncelikliydi, cephe gerisindeki bir-
liklere ekmek yerine keşkeklik bul-
gur (kırama buğday) verilmekteydi.²

Sakarya ve bir yıl sonraki Bü-
yük Taarruz'da cepheye ekmek
göndermek üzere belirli noktalarda
değirmen ve fırınlar kurulmuştu.
Sakarya Meydan Savaşı başlama-
dan önce cephe hattı ve gerisinde
yaklaşık 100 bin kişinin günlük gıda
ihtiyaçları karşılanıyordu. Ayrıca 50
bin hayvan için yem hazırlanması
gerekliyordu. Söz konusu ihtiyaçlar
tek merkezden karşılanılmıyordu.
İhtiyaçlar, Menzil Bölge Komutan-
lıklarınca ayrı ayrı temin ediliyordu.
Kurulan değirmen ve fırınlardan biri
de Yahşihan'daydı. Sakarya Mey-
dan Savaşı'ndan önce Yahşihan'da
günde 40 bin, hemen yakınındaki
Keskin'de günde 60 bin, Kırşe-
hir-Köprükösü'de ise günde 60 bin
ekmek üretilmesi için alt yapı oluş-
turulmuş; fırınlar inşa edilmişti.

Yahşihan'dan hareket eden iki-
üç vagonluk katar, 80 km'lik yolu
4 saatte alırdı. Yani ortalama hızı
saatte 20 km idi. Kömür yoktu,
lokomotiflerde genellikle odun ya-
kılırdı. Ankara'da, dar ray aralıklı
vagonlardaki yük, geniş ray aralığı
olan vagonlara aktarılır ve diğ-
erinden daha güçlü olan lokomotif
Polatlı'ya doğru yola çıkardı. Sakar-
ya Zaferi kazanılincaya değin son
durak Malıklar Tren İstasyonu'ydü.
Ankara-Malıklar arası yaklaşık 50
km idi. Ancak bir sorun daha vardı.
Bu günkü şartlarda inanılmaz gibi
görünebilir; trenleri işletecek ma-
kinist, teknisyen, tamirci, hareket

memuru, makasçı bulmak zordu. Osmanlı demiryollarının tüm teknik personeli gayrimüslim ya da yabancı uyrukluysa ve çoğunluğu işgal altındaki bölgelere gitmişlerdi.

2. ziyaretimde, müze görevlilerinin ikram ettiği çayı tahta kanepeye yudumlarken çocukluğumun tren istasyonu aklıma geldi. 1974'ün sıcak Temmuz'unda Ayrancı tren istasyonunda; Adana-Mersin yönüne doğru askeri malzeme ve kimi zaman da Mehmetçiklerimizi taşıyan trenlere yaşlılarımla beraber asker selamı verirdik. 10-11 yaşlarındaydık. Hiç ihmal etmezdik; çelik-çomak ya da misket oynarken tren sesini duyar duymaz yaklaşık 100 metre yakınıımızdaki istasyona koşar ve asker gibi dizilirdik. Selamımıza, asker abiler ve komutanları mutlaka selamla karşılık verirdi. Tren gittikten sonra tekrar oyunumuza döner ve bıraktığımız yerden devam ederdik.

Lokomotif kornasıyla çocukluk

Çocukluğumuzdaki "trene selam" geleneğini günümüzde Malıköy İstasyonu'nu ziyaret eden çocuklar sürdürüyor.

anılarımdan, olduğum yere döndüm. Bir yük treni geçiyordu. Az kalsın ayağa kalkıp selam verecektim. El salladım makiniste. Adı neredeyse unutulmuş kahramanlarımızdan Behiç Erkin'i düşündüm; rahmet ve minnetle anımdı. Onun, İstiklal Savaşı yıllarında demiryollarını tamir ettirmek ve trenleri işletmek için ciddi sıkıntılar yaşadığını kendi yazdıklarından okumuştum. En çok da tren işletmeciliğinde deneyim kazanmış fakat işgali bahane ederek kaçmamış ve gönüllü olarak çalışan gayrimüslim demiryolculara yapılan bilinçsiz saldırılara hayıflandığını hatırlıyorum. Aşağı yukarı dokuz asır süren; bir arada, barış içinde yaşama kültürümüz de doymak bilmeyen emperyalizmin vahşi işgalleri ile hasar görmüştü.

Ulukışla, Ereğli, Ayrancı, Karaman, Konya demiryolu üzerinden yapılan taşıma ise daha kolaydı diye düşündüm. Yine Sultan 2. Abdülhamit devrinde Almanlarca inşa edilen hat, geniş ray aralığına sa-

hipti ve çeşitli noktalardan toplanan mühimmat ve besin maddeleri aktarmasız bir şekilde Konya'ya ve Akşehir'e ulaştırılırdı. Akşehir'den sonra ise kağı ve yük hayvanlarına

Ayrancı'nın Güneyinde yer alan Tocakdere bölgesinden temin edilen sedir tomrukları, lokomotiflere yakıt olmak üzere bu istasyona taşınırdı.

aktarma yapıldı. Şairin dediği gibi; kağnılar giderdi Akşehir üzerinden Afyon'a doğru...

Ankara'ya dönüş vakti yaklaşıırken, aklımdan geçenlerin hepsi soru niteliğindedeydi: “Kimbilir kaç yaralı Mehmetçik’e tıbbi müdahale yapıldı bu istasyonda. Ve kaç yaralı gazi, hastaneye gönderilmek için tren beklerken şehit oldu? İstasyonun yakınında kurulan toprak pistten havalanan uçakların yakıtı nasıl temin ediliyordu? Kaçan düşmanı yıldırım gibi takip eden Türk süvarisi birliklerinin atları nasıl besleniyordu, Konya Ovası’ndan kaç ton tahıl geliyordu? Erzurum’dan, Erzincan’dan Sivas’tan Yahşihan’a ve Malıköy’e gelen malzemele-
rin içinde Doğu Anadolu’muzun meşhur kurutulmuş çayırıları da var mıydı? Ve lokomotifler niçin kömür yerine odunla çalıştırılıyordu. Yani niçin kömür yoktu? Trenleri işletecek Türk makinist, makasçı, hareket

memuru, teknisyen de yoktu. Ama sebep neydi? Yunanlıların on sekiz; bizim uçabilir durumda iki uçacağımız vardı. Ama niçin öyleydi?”

22 gün 22 gece süren ve 13 Eylül 1921’de Yunan ordusunun geri çekilmesiyle sona eren

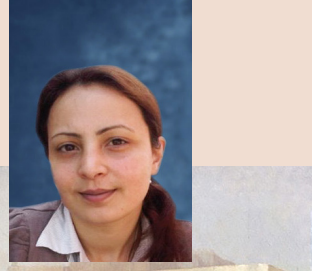
Sakarya Meydan Savaşı öncesi ve esnasında, ordunun tüm ihtiyaçları Milli Savunma Bakanı Refet (Bele) Paşa’nın ve cephe gerisindeki Türk halkının muazzam gayretleriyle; aksamaksızın karşılandı. Savaş esnasında Polatlı’da Alagöz Karargahı’nda bulunan Halide Edip, Genel Kurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa’nın “Zaferi, mühimmat ve lojistik anlamında Refet Paşa’ya borçluyuz” dediğini yazar “Türk’ün Ateşle İmtihanı”nda. Refet Paşa’nın ise zaferin “köylü kadınların başarısı olduğunu, yaya yürüyerek orduya destek oldukları”nı ısrarla belirttiğini anlatır.(2)

İstiklal Savaşımızın cephe gerisi de destansıdır! •

vahapcandanbd@gmail.com

1) “Ray açıklığına göre demiryolu hatları; standart hat(1435 mm), geniş hat(1435 mm üstü), dar hat (1435 mm altı) ve dekolvi hat (600 mm) şeklinde adlandırılır. Düşük maliyetli oluşu nedeniyle kısa mesafelerde dar hatlar, üretim işletmelerinde dekolvi hatları tercih edilmiştir.” İbrahim KEKEÇ; <https://rayhaber.com/2016/03/sakarya-zaferini-ankara-yahshihan-dar-hatli-demiryolu-ile-kazandik/>

2)“Türk İstiklal Harbi Batı Cephesi Sakarya Meydan Muharebesi Ve Sonraki Harekat, 2.Cilt-5. Kısım-2. Kitap, Genelkurmay Basımevi, 1995.Ankara. 2)Halide Edip ADIVAR; “Türk’ün Ateşle İmtihanı”.

Kinizm ve Diyojen

Kinik Okul, toplumun insan ruhunu bastırıldığına, bozduğuna ve kararttığına inanan eski bir Yunan okuluydu. Ünlü Kinik Sinoplu Diyojen, insanların içinde buldukları toplumsal uyusuklukların ayırdına varmaları için ilginç yöntemlere başvurmuştu. Her şeyin bizi boğduğu ve bunalttığı günümüz dünyasında Kinizm'den öğreneceğimiz bazı şeyler var...

Telefonunuzla uğraşarak bir saatinizi harcadığınız ve ardından

boşlukta hissettiğiniz oldu mu? Etrafınızdaki herkesi ve her şeyi görmezden geldiğinizi hissedecek denli çok çalıştığınız günler? Herhangi bir şeyi elde etmek ya da herhangi bir şeyi yapmak için yaşadığınız sıkıntı ve kaygının, kendinizden uzaklaştığınızı hissedeceğiniz bir boyuta ulaştığı oldu mu?

Öyle bir dünya inşa ettik ki, yapılacak tonla şey, çok fazla dikkat dağıtıcı ve meşgul edicilerle kuşatıldık. Haddinden fazla görevimiz

ve işimiz var. Yaşamlarımız oldukça karmaşık bir hal aldı. İşlerimizi yapmamız, ilişkilerimizi yürütmemiz, evimizi geçindirmemiz, faturalarımızı ödememiz ve ailemizle ilgilenmemiz gerekiyor. Teknolojinin tüm bunları kolaylaştırması gerekiyordu. Fakat öyle görünüyor ki yalnızca yükümüzü ve yaşadığımız karmaşayı artırdı. Bunca şeye boğulmuşken, acaba bir şeylerin kaybolup kaybolmadığını merak ettiğiniz oldu mu hiç? İnsan olmaya dair temel bir şeyden uzaklaşıyor muyuz?

Kinikler, sahip olduğumuz şeyleri ve alışkanlıklarımızı terk edip, yalnızca temel biyolojik gereksinimleri önceleyerek, daha çok hayvanlara benzer bir yaşamı benimsememiz gerektiğini savundular.

Kinizm çoğunlukla Sinoplu Diyojen’le ilişkilendirilir. Fakat bu, Platon ve Aristoteles’in aktarımıyla

bize ulaşır çünkü Diyojen’in kendi eseri büyük ölçüde kaybolmuştur. Kinikler, uygarlığın getirdiği yapay tuzakların insan ruhunu bastırıldığını, köleleştirdiğini ve alçalttığını savundular. Platon ve onun okulu Akademi’nin öğretilerinin, gösterişçi ve anlamsız olduğuna inandılar. Kiniklere göre, yalnızca temel gereksinimlerimizi karşılayarak mümkün olduğunca doğaya dönmeliydik. Diyojen’in, yalnızca temel yaşam koşullarına bağlı ve yersiz yurtsuz yaşayışı nedeniyle “köpek” diye adlandırılması bundandı.

Kinikler, sahip olduğumuz şeyleri ve alışkanlıklarımızı terk edip, yalnızca temel biyolojik gereksinimleri önceleyerek, daha çok hayvanlara benzer bir yaşamı benimsememiz gerektiğini savundular. Onlara göre, böyle tasarlanmışık ve bunu değiştirmemiz için bir neden yoktu. Acı, hastalık ve ölüm gibi kötü şeylerin de yaşamlarımızda bir rolü vardı ve doğanın bize getirdiklerine göre yaşamalıydık. Çünkü acı çekmek de, ölüm de doğanın bir parçasıydı.

Kinizm, Pazar günlerini telefonsuz geçirmek ya da akşam yemeğinde yalnızca çorba içmek gibi kendimizi terbiye etme girişimlerimizden çok daha fazlasıydı. Aslında “gerçek kinizm” kolay değildi; tamamen

“kendine hâkim olmakla” ilgiliydi ve bunu gerçekleştirmek ciddi bir pratik, emek ve zaman işiydi. İsteklerimize karşı tahammül göstermek ve yalnızlığı kabul etmek demekti. Kinizm, gerçek içsel güce odaklanmak için tüm sahip olunan şeyleri, ilişkileri ve toplumu terk etmek anlamına gelir.

Usta Diyojen’in bile süreç içerisinde alacağı dersler vardı: Yaşamı süresince yemek ve içmek için kullandığı tahtadan tasıyla dolaşan Diyojen, bir gün bir çocuğun nehirden avcuyla su içtiğini gördü. Kızgınlıkla tahta tasını yere fırlatan Diyojen, “Küçücük bir çocuk, yaşamın sadeliği konusunda beni alt etti!” diye feryat ederek, sahip olduğu tek şeyi, tahta tasını paramparça etmişti. O bile farkında olmadan o tahta tasa sahip olmanın rahatlığına çekilmişti. Ve her şeyin “doğalına” dönmesi gerektiğini o an bir kez daha kavrayarak, ellerini kullanmanın yeterli olduğunu görmüştü.

Toplumu terk etmek ve münzevi bir yaşam sürmekten ibaret değildi Kinizm. Kinikler, başkalarını ne kadar yanlış davrandıklarına ikna etmeyi de bir görev görüyorlardı. Uygarlığın, ruhu yok eden tuzaklarını agresif bir şekilde parçalamaları gerektiğine inanıyorlardı.

Tahmin edebileceğiniz gibi, Kinizm çok da popüler bir öğreti değildi. Zaman içerisinde Kinik ifadesi, bir aşağılama söylemi haline geldi. Diyojen “deli Sokrates” olarak nitelendiriliyordu; Kinikler de “köpek insanlar.” Kuşku yok ki

Yaşamı süresince yemek ve içmek için kullandığı tahtadan tasıyla dolaşan Diyojen, bir gün bir çocuğun nehirden avcuyla su içtiğini gördü.

bunda, Diyojen’in “dürüst bir insan bulmak için” sokaklarda dolaşması, görevlilere taş fırlatması ve bir fıçının içerisinde uyumayı seçmesi de etkiliydi.

Diyojen, Platon’un Akademisi ile oldukça ilginç yöntemlerle alay etti. Platon, Sokrates’in insan tanımını “tüysüz iki ayaklı” olarak nitelendirip bu tanım için övgüde bulunduğu, Diyojen tüylerini yolduğu bir tavuk getirdi ve Platon’un akademisine hitaben “Bakın!

Ben de size Platon'un insanını getirdim" dedi. Bu olaydan sonra Diyojen'in de katkısıyla Platon'un tanımı "tüysüz, geniş tabanlı iki ayaklı" biçiminde değişikliğe uğradı.

Kinik öğretileri bugünkü yaşamlarımızı ne denli uygulayabileceğimizi kestirebilmek güç. Stoacılık en çok satan kendi kendine yardım endüstrisi haline geldi ve Epikürçülük yeniden canlanıyor. Peki Kinizm ne vaat ediyor?

Kinizmin bilgeliği, sahip olduklarımızla ve toplumla olan ilişkilerimizin yeniden değerlendirilmesindedir. Yaşamın getirdiği karmaşaya öylesine dalmış olabiliriz, o "yapılması gereken" şeyler tarafından o kadar dikkatimiz dağılılabılır ki, insan yanımızı unutabiliriz. Hepimiz yaşamı daha mutlu veya daha kolay hale getirmesi gereken şeylerde boğulduğumuzu hissedebiliriz. Sürekli biçimde hızlanan bir koşu bandında olduğumuzu düşündüğümüzde Kinizm, koşu bandından

inmek için bir çağrıdır. Şunu ya da bunu talep eden her şeye ve herkese "yeter" demektir. Kinizm, anlamsız şeylere ihtiyaç duymanın zincirlerini atmakla ilgilidir. Bu anlamda Kinizm, insan olmanın basitliğine ve doğallığına dönüş yoludur. •

sabriyeasirbd@gmail.com

Çeviri kaynağı yazı: "Twisted humor and life advice from Diogenes the Cynic", Jonny Thomson, 28 Mayıs 2021, bigthink.com

Büyük İskender'in dilediği her şeyi yerine getirme teklifine karşılık Diyojen, İskender'den güneşi kapattığı için kenara çekilmesini istedi.

En ünlü anlatılardan biri de Büyük İskender ile ilgili olmaktadır. Efsaneye göre İskender, Diyojen adındaki bu adamdan çok etkilenmiş ve onunla tanışmak istemiştir. Tanıştıklarında, dünyanın en güçlü adamı konumundaki Büyük İskender'in dilediği her şeyi yerine getirme teklifine karşılık Diyojen, İskender'den güneşi kapattığı için kenara çekilmesini istedi.

"Bilgelik, gençlerde adeta bir fren işlevi görür; yaşlılara, fakirlere ve zenginlere ise hayatta rahatlık sunar."

- Diyojen

Anka

Berk Yüksel

Tasavvuf

*"Ölümünden sonra mezarımızı yerlerde arama;
ârif kişilerin gönülleri bizim türbemizdir."*

Mevlana

“**T**asavvuf ya da Sufizm İslam inancında Allah'a ulaşmanın yollarından biridir. Bir başka tanıma göre, insanın akıl yoluyla erişemediği ilahî hakikatlere ve gayb âlemine ait hakikatlere sezgiyle ulaşma yoludur.” Ruhu kötü huylardan temizleyip, hakiki bilgiye ulaşma yoludur. “Hedef, insan-ı kâmil olmaktır. Bir başka deyişle, kişiliği

kötü huylardan temizleyip, ruhu pak edip, olgun olma yoludur.”

“Kimilerine göre, Sufizm ve tasavvuf aynı şey değildir ve Sufizm mutasavvıfıktan daha yüksek bir aşamayı ifade eder. Kimilerine göre de, mutasavvıf yolunun hedefine ulaştığı zaman Sufi olur. Sufizm insanın kendisini keşfetme yoludur. “Ben kimim? Nereden geliyorum?”

Ve nereye gideceğim?” sorularını soran kişiler Sufi metotlarıyla cevaplar ararlar.” “Sufizmin iki boyutu vardır: Dikey boyut: İç yaşamı keşfetme, insanın aslını, özünü bulması; Yatay boyut: İnsanlara hizmet etmek ve dünyevi ilişkileri ahenkli şekilde ayarlamak.”

dünyevi sınırların dışına çıkmamıza yardım edecek bir merdiven vardır. Bilgiyi anlayabilmek için ve beş duyu sarmalından kurtulup özü kavrayabilmek için çaba sarf etmek gereklidir.”

“Tanrıyı insanın gönlünde arayan ve tüm evreni insan da dâhil olmak üzere Tanrının bir yansıması olarak gören vahdet-i vücud anlayışı da tasavvuf içerisinde bugüne kadar gelmiştir. Bu felsefeye göre makro plandaki evren de tıpkı beyin hücreleri gibi, kökeni enerjiden ibaret bir holografik yapıdır. Hologramın önemli özelliği ise her parçanın bütünü

“Yaratıldığımız an, bir merdiven dayandı önümüze ona tutunup yükselebilelim diye” Mevlana

Tasavvufta manevi yük-seliş için ferdf gayret esastır. İnsana yapması gereken iş olarak kendini tanıması önerilmiştir. “Tasavvuf günde bin kere ölüp yine dirilmektir” denir; yani kendini yaşarken yenileyebilmektir! Tasavvufun temsil ettiği en önemli değerlerin başında birlik fikri ve hoşgörü gelir. “Asıl konu "insan"dır. Din, felsefe, ahlâk, insan için araçlardır.”

“Mevlana, “Yaratıldığımız an, bir merdiven dayandı önümüze ona tutunup yükselebilelim diye” demektedir. İçimizde yüksek ve daha alçak var oluş düzeyleri olduğu halde, yani başımızda insani ve

içermesidir.”

Mevlana şöyle der: “Aklın amacı Tanrısal özü görmek, O’nun birliğine ulaşmaktır; akıl, bu hakir dünyanın kandilidir.” Ona göre akıl, ruhla beden çatışan taleplerini çözmekte kullanılmalıdır. “Tasavvufun felsefi özellikleri; ilâhî sır denilen anlayış ve Tanrı-İnsan-Evren birliğinin idrakidir.” Bu, birlik ilâhî sırdır.

Mevlana: “Arifler meçhulleri, her sırı bilir; onlar ki yobazlardan gizlenmiştir... Hayret! Ne tuhaf! Gerçeğe ermiş kişiler Mümin ama bak, onlara kâfir denilir.” der ve

tasavvufdaki kitleler için yapılan avam – havas farkını şöyle dile getirir: “Ben bütün bu sırları, üstü kapalı özetledim. Açıkça beyan etmedim. Detaylı ve genişçe açıklanacak olsa, anlatanın dili, dinleyenlerin idraki yanar. Söyleyeceğim çoktur; ama artık sükût ediyorum. Susmayı tercih ediyorum. Her okuyan, her dinleyen kendi aklı miktarınca anlar. Söz bilmeyene bir şey öğretmek için, onun dilince anlatmak gerek.”

Bazı mutasavvıfların güzel sözleri şöyledir:

“Aşka delilik diyen insan, hayatın sırrına ebediyen bigâne kalsın.”

Muhammed İkbâl

“Bilmediklerimi ayağımın altına alsaydım, başım göğe değerdî.”

İmam-ı Azam

“Bütün maşuktur, âşık perdedir. Diri maşuktur, âşık ölüdür.”

Mevlâna

“Hakikat yolu, aramakla bulunmaz. Ama bulanlar ancak arayanlardır.”

Beyazıd-ı Bestâmi

“Her kişinin iki resulü vardır. Biri zahir, diğeri batın. Zahir dildir, Batın gönüldür.”

Hacı Bektaşî Veli

“Nokta, tüm çizgilerin esasıdır.”

Hallac-ı Mansur

“Okunacak en büyük kitap insandır.”

Hacı Bektaşî Veli

“Ölüm, yaratılışın Yaradana

kavuşmasıdır, şeb-i aruzdur.”

Mevlâna

“Allah ile olduktan sonra ölüm de ömür de hoştur ...”

Mevlana

“Ete kemiğe büründüm, Yunus şeklinde göründüm.”

Yunus Emre

Hallac-ı Mansur son olarak

şunları söyler: “Gerçek olan “Bir”

dir. İnsan bu bütünün bir cüz’üdür.

İnsan Tanrıdır, Tanrı insan değildir.

(Enel Hak) Kendini bilen Tanrıyı

bilir. (Vahdet-i Vücut)”

Tasavvuf, şekil, kılık, kıyafet ve

merasim değildir. “Tasavvuf, mana

âlemi ile ilgili bir duyuş, düşünüş ve

inanış sistemidir. İnsan da Allah’tan

kopmuş bir nurdur ve geçici bir süre

için beden kılıfına bürünmüştür.

Bundan dolayıdır ki insana büyük

saygı duymak gerekir.”

“Tasavvuf kâl değil, hâl işidir. Tasavvuf

üzerine düşünüp, yorum yapıp, benimse-

nir. Ruhani bir yolculuğa çıkmaktır.

İslam ezoterizmidir. Tefekkür

yoludur.”

*“Hakikat yolu,
aranmakla bulunmaz.
Ama bulanlar ancak
arayanlardır.”*

Beyazıd-ı Bestâmi

“Farkındalıktır. Marifet ve

hikmet yoludur. Başı da sonu da

aşktır. Tasavvuf, bu âlemin, aslında

gerçek varlığa göre gölge nispetinde

olduğunu anlatır. Bu âlem mutlak

varlığın gölgesidir. Biz, bu gölgeyi idrak edebiliriz. Bu gölgeye bakarak gerçek varlık hakkında bir fikir sahibi olabiliriz; ama gerçek varlığı, bu âlemdeki azalarımızla asla idrak edemeyiz. Gerçeği görebilmek için, gerçeği görecek azalara sahip olmamız gerekir. Yalnızca gölgeyi algılayabilecek azalarla, varlığı algılayamayız. Soyutlanabilmek içinse İbn-i Arabî gibi, “ölmeden önce ölmek” gerekir.”

“Tasavvufta, enel hak yani “Ben Tanrı’yım” deyiimiyle söylenmek istenen şey yolunun kendisini ayrı bir birey olarak deneyimlemekle beraber aynı anda bütünü bir parçası olarak da deneyimlemesidir. Her şeyin birbiriyle özünde bir bütün olduğu, maddenin ve enerjinin en ince noktasına kadar deneyimlendiği ve bilindiği haldir.”

“Tasavvuf derin düşünceye dayanır; zamanın gerçek dışı olduğuna inanır. Buna göre Yaratan ile yaratılan arasında ayrılık yoktur. İnsan Tanrı’dan gelmiştir, yine Tanrı’ya dönecektir. Tasavvuf, söz(kal) yolu değil, hal(iyi ahlak) yoludur.”

Ezoterik ekollerin tamamından faydalanan, bakarken görebilen gerçek insan aklını ve sezgilerini ölçülü, uyumlu ve dengeli kullanır. Yaşamda dengeyi bulmak, o çok ince yolda yürüyebilmek amaçtır. Kimliğimizi bulmak, çoklukta tekliği görmek, teklikte o büyük zenginliği fark etmek, anlamak, duyumsamak ve idrak etmek önemlidir. İçimizdeki kurulmuş olan merdivende yükselmek ve dinamik

dengeyi sağlamaktır amaç. İçimizdeki bütünlüğe ulaşmaktır arzu. Gönülden öze kurulu merdiven kişisel miraçlarımızdır. “Kâmil insan olma yolunda gerekli olan, evrene ve kendine mikro kozmik açıdan bakarken, aynı anda makro kozmosu da görebileceği veya makro kozmik açıdan bakarken de mikro kozmosu görebileceği bir hologramı, zihninde yaratabilmektir.”

Tüm inanç sistemlerinin içyüzünü araştırın yolların birbirleri ile ortak yönlerinin fazlalığı hiç de şaşırtıcı değildir. Yolcu “Ya o, ya da bu” yaklaşımı ile değil, “Hem o, hem de bu” yaklaşımı ile kendi macerasında adımlarını atar. İnsanları tasavvufa yönlendiren güdü içsel arayıştır. Yolun amacı, “birey”in, yani “tek insan”ın tekâmül etmesi, olgunlaşmasıdır. Amaç, yolda olmaktır, bir hedefe varış değil. “Theo’nun Kutsal Yolculuğu” adlı eserde; “Dinler ve inançlar bir ağacın dalları gibidir. Tek büyük bir ağaç, kökleri tüm yeryüzünün altına dağılmış, dalları gökyüzüne doğru büyümekte ve kabuğuna da yazı yazılmaktadır.” şeklindeki ifade edilir.

“Öl ve ol! İşte bunu bilmiyor-san zavallı bir misafirin karanlık yeryüzünde.”Goethe

Halil Cibran şöyle bitirir:

“Bütün öğretiler pencere camını andırır. Arkasındaki gerçeği görürsün de, cam, seninle gerçeği ayırır.” •

berkyukselbd@gmail.com

İnsanlar Yaşadıkça

Mehmet Ünver

Gençler Tatilde

Yaz yaklaşıyor, yakında okullar tatile girecek. Yüksek Öğrenim öğrencileri şu sıralar vize sınavlarının telaşı içinde olmalılar. Kısa bir süre sonra üniversiteyi okudukları an kentlerden ailelerinin yanına, doğup büyüdüğü Anadolu kentlerine ya da kasabalarına dönüş telaşları başlayacak. Sene

boyunca derslerde ve sınavlarda ter döken gençlerimiz uzunca bir yaz tatilini hak etmiş olsalar da günümüz şartlarında bunun pek olası olmadığı üzücü bir gerçek ne yazık ki. Üniversitede okuyan ve ekonomik durumu çok parlak olmayan bir gencimizin dinlenmek için bir tatil beldesine gitmesi hiç de kolay

değildir. Gönül ister ki, uzun bir öğrenim yılını amfilerde, laboratuvarlarda ve yurt binalarında geçiren gençler yazın güzel bir yerde tatil yapıp adamakıllı dinlendikten sonra sonbaharda zinde bir şekilde okula dönebilsinler. Oysa yukarıda da belirttiğim gibi ekonomik nedenlerden dolayı çok azı böyle bir olanağa sahip.

Üniversiteler yaz tatiline girdiğinde memleketlerine dönen gençler ilk iş olarak uzun süredir görüşemedikleri aileleriyle hasret giderecek ve hep özledikleri ev yemeklerinin tadına bacaklardır. Ardından konuşacakları pek çok ilginç konu bulacakları yerel arkadaşlarıyla buluşup derin sohbetlere dalacaklarından şüphem yok. Bunlar her sosyal insanın severek yapacağı etkinliklerdir. Yakın çevrelerini etrafıca bir gezip, doğup büyüdüğü yerlerdeki anılarını bir kez daha yâdedeceklerini de tahmin etmek hiç zor değil. Bütün bunlardan sonra sıra ister istemez yıl boyu yaptıkları planları ve tatil beklentilerini gözden geçirmeye gelir.

Soru, önlerindeki tatil haftalarını nasıl geçirecekleridir? İşte tam burada hayatın gerçekleriyle yüz yüze gelmeleri kaçınılmaz olur. Bazıları bir sonraki dönemin okul masraflarını çıkartmak için tatil boyunca bir yerde ya da en azından ailelerinin

işlerinde çalışmak zorundadır. Hatta içlerinden bazılarının çiftçilik ya da besicilik yapan ailelerine o sıcak yaz ayları boyunca yardım etmek gibi bir zorunlulukları vardır. Bundan dolayı öğrencilerin önemli bir kısmının yaz tatilinden fazla bir beklentileri yoktur. Onlar, içinde buldukları şartları ve evlatlık sorumluluklarını bilecek olgunlukta dırlar. Gerekirse tüm tatil boyunca uygun bir işletmede çalışıp bir sonraki öğrenim döneminin giderlerini karşılamayı hedeflemiştirler.

...öğrencilerin önemli bir kısmının yaz tatilinden fazla bir beklentileri yoktur. Onlar, içinde buldukları şartları ve evlatlık sorumluluklarını bilecek olgunlukta dırlar.

Bu durum hemen tüm yüksek öğrenim gençliği için geçerlidir. Tatillerinde çeşitli lokanta ve kafelerde garsonluk yaparak hiç değilse okul masraflarının bir kısmını çıkartmaya çalışan üniversite öğrencileriyle tanıştım ve eğitimleri için gösterdikleri çabayı hep takdir ettim. Alacakları küçücük bir bahşışın bile onlar için ne kadar kıymetli olduğunun bilincindeydim.

Günümüzde yalnız başına tatile çıkıp bir otel ya da tatil köyünde kalmak ciddi bir harcama gerektiriyor. Bu durumda düzenli bir geliri

olmadığı gibi maddi olanakları yetersiz olan gençler ne yapacak? Herkes gibi onlar da bir tatili hak et-seler de bunun masrafını nasıl karşı-layacaklar? Günümüz şartlarında bu zor bir soru ama hemen pes etmek yok. O zaman ucuz bir tatil için el-deki seçenekleri gözden geçirelim:

1) Üniversite - Kampus Öğrenci Kulüpleri

Hemen tüm üniversitelerin bün-yelerinde dağcılık, kampçılık, doğa yürüyüşü, mağaracılık, yüzme, keşif gibi kulüpleri vardır. Bu kulüplerin düzenledikleri etkinliklerin bazıları, örneğin kampçılık gençlere son de-rece uygun şartlarda tatil yapabilmek şansı sunabilir. Öğrenim dönemi içinde duyurusu yapılan bu tür fırsatları iyi takip edip zamanında kayıt olarak ülkemizin en güzel yer-lerinde yaşamları boyunca unutama-yacakları kamp anıları biriktirmiş

Hemen tüm üniversitelerin bünyelerinde dağcılık, kampçılık, doğa yürüyüşü, mağaracılık, yüzme, keşif gibi kulüpleri vardır.

dostlarım vardır. Hâlâ o tatil kampı günlerine ait fotoğraflara bakarak gençlik maceralarını anıyorlar.

Üniversite Dağcılık ve Doğa Gezisi Kulüplerinin Kaçkar Dağları, Karadeniz Yaylaları, Bolu Dağları, İhlara Vadisi, Olimpos Sahili ve Kelebekler Vadisi kamplarının yanı sıra uzun süreli Van Gölü kampı da düzenlediğini biliyorum. Bu tür kulüpler maddi olanakları yaz tatili için elverişli olmayan gençlere son derece uygun fırsatlar sunabilirler. Bütçeleri sarsılmayacağı gibi birlik-te okudukları kafa dengi yaşlılarıyla katılacakları böylesi bir kamp ma-cerasının onlara sağlayacağı gençlik anıları da yanlarına kâr kalacaktır.

2) Uygun Fiyatlı Kampus Kulübü Etkinliklerine Örnekler:

a) Denizcilik sektörü ve deniz ürünlerine yönelik eğitim yapan okulların öğrencileri için deniz ya da kara taşıtlarıyla sağ-layacağı 'yerinde eğitim' gezileri onlara hem bir tatil olanağı hem de mesleki eğitim fırsatı sunabilir.

b) Ekoloji, doğal ya-şam, temiz çevre, tarım, ormancılık ve hayvancılık gibi konularda eğitim alan gençler okullarının düzenleyeceği dinlenme ve eğitim amaçlı sosyal etkinliklere ya da doğa

kamplarına katılıp ülkemizin farklı bölgelerini ve oralandaki yaşamı ta-nıma şansı bulabilirler.

c) Yaz aylarında üniversite öğrencileri için yukarıda saydıklarına benzer çeşitli sivil toplum kuruluşu etkinlikleri düzenlenebilir. Gençler bu etkinliklere katılarak hem kendilerini geliştirip hem de evvelce hiç gitmedikleri yerleri uygun şartlarda görebilirler. Bu tür etkinlikler, katılımcı gençlerin birbirleriyle tanışıp sosyalleşmeleri ve birlikte eğlenmeleri için fırsatlar sağlayacaktır.

Gençler sivil toplum etkinliklerine katılarak hem kendilerini geliştirip hem de evvelce hiç gitmedikleri yerleri uygun şartlarda görebilirler.

Tüm bunların yanı sıra birbirleriyle iyi anlaşılan gençler, kimseye muhtaç olmadan topluca kamp yapıp güzel yerler görmek ve anılar biriktirmek için girişimde bulunabilirler. Akdeniz ya da Ege sahillerinde uygun bir yerde kamp kurarak haftalarca sürecek bir yaz tatili geçirmeyi, gündüzleri yüzüp gezmeyi geceleri ise bir kamp ateşi etrafında dostlarla bir araya gelmeyi kim

istememez? Assos, Gelibolu Yarımadası, Karadeniz Sahilleri ya da yaylalarda üniversite gençleri için ucuz kamp olanakları olduğunu biliyorum. Kaldı ki böyle bir kamp tatilini hiçbir kuruluşu başvurmadan kendi olanaklarıyla düzenleyebilirler. Yemeklerini kendileri pişirip, otel parası ödemek zorunda olmayacakları böylesi bir çadır tatilinin ailelerine fazla yük getirmeyeceği gibi onlarda unutulmaz anılar bırakacağından eminim.

Sonuç Olarak: Gençlik yaşamımızın en güzel dönemidir ve ne yazık ki çabuk geçer. Bir bakarsınız, okul bitmiş, profesyonel iş hayatına atılmış hatta evlenip çocuklu çocuğa karışmış olarak geçim derdiyle uğraşmaktasınız. Yaşamın türlü zorluk ve sorumlulukları içinde savrulmaya başladığınız dönemde gençlik günlerinizin

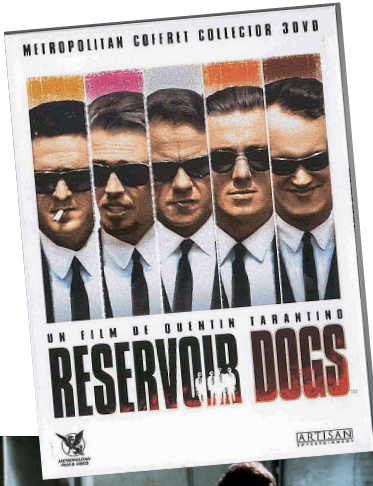
güzel anıları sizin için gerçek birer teselli olacaktır. O günleri andıkça içinizde hiçbir ukdenin kalmamış olmasından mutluluk duyarsınız. Bunu hiç unutmayın. Altmış beş yaşımı sürdürdüğüm şu günlerde bu durumu bire bir yaşadığım için deneyimliyim. Bu nedenle beklediğiniz konforun altında bile olsa yukarıda saydığım olanakları değerlendirip sizde unutulmaz gençlik anıları bırakacak fırsatları kaçırmayın derim. Şimdilerde gençsiniz ama unutmayın, zaman çabuk geçiyor. •

mehmetunverbd@gmail.com

Şiddetin
Komik Yönetmeni:

TARANTİNO

Quentin Tarantino'nun hayat hikâyesinin 1985 yılında Manhattan'da bir video dükânında işe girmesinden önceki kısmı o kadar da ilgi çekici değildir. Videokaset kiralanan o dükkânda çalışmaya başlamasıyla Tarantino'nun hayatının akışı değişmişti. Bütün gününü -sonraki dönemlerde kendi filmlerine de ilham kaynağı olan- aşırı şiddet içerikli filmler, Spagetti Westernler, destansı Kung Fu filmleri izleyerek geçiriyordu Tarantino. Onun en sevdiği kahramanlar gangsterler, samuraylar ve kovboylardı. Kendi deyimiyle "bazıları film okuluna gider, bazıları filmle-re gider"di ve izlediği filmler Tarantino'nun okulu olmuştu, yönetmenlerse hocası. »

Tarantino'nun 1992 yılında Oscar ödülü alan Rezervuar Köpekleri adlı filminin afişi ve filmde bir sahne. (Steve Buscemi -solda- ve Harvey Keitel)

Saygı duruşu

1990'larda Tarantino, Amerikalı yönetmenler arasından en çok öne çıkandı. Rezervuar Köpekleri ve Ucuz Roman ile büyük bir yükselişe geçti. Bunun sebebi hızla artan sinemasever kitlesi ve kan revan içindeki görüntülerden hoşlananlar olduğu kadar, yönetmenin zekâsı ve sinemadaki şiddet unsuruna

eğlenceli bakışıydı. Tarantino sinemasında filmlerin türleri değişse de (suç filmleri, intikam filmleri, western) hepsinin aynı hat üzerinde olduğu ve ortak yanlarının olduğu yadsınamaz.

Her fırsatta Jean Luc Godard'ın, Sergio Leone'nin ve Martin Scorsese'nin en sevdiği yönetmenler olduğunu söyleyen Tarantino, Uzakdoğu (özellikle Japon ve Kore) sinemasından oldukça fazla etki-

lendiğini hiçbir zaman gizlememişti. Tarantino, filmlerinde birçok filmde aldığı sahneleri, karakterleri, kostümleri, müzikleri ve hatta çekim tekniklerini (kamera açılarını) birleştirerek tamamen yeni ve çarpıcı bir tür yarattı. Tarantino'ya göre bu tarz, eski filmlere ve usta yönetmenlere bir tür "saygı duruşu"ydü.

Tarantino ve popüler kültür

Tarantino, popüler kültürü gerçekten çok önemli, ciddi, anlamlı bir birikim olarak kullanır. Sanat gibi, aşk gibi, hatta din gibi! Filmlerinde kullandığı müziklerin çoğu geçmişte çok popüler olmuş ancak (popüler olanın kaçınılmaz sonucu) unutulmuş şarkılardır. Aynı şey oyuncular, kostümler, saç stilleri ve diyaloglarda da geçerli. Filmlerindeki kahramanlar pop kültüre dair,

Tarantino'nun filmlerinde yarattığı efsane karakterlerden Uma Thurman (Kill Bill filminde), Masrellus Wallace (Pulp Fiction-Ucuz Roman filminde) ve Jamie Fox (Django filminde)

Tarantino, filmlerinde birçok filmde aldığı sahneleri, karakterleri, kostümleri, müzikleri ve hatta çekim tekniklerini birleştirerek tamamen yeni ve çarpıcı bir tür yarattı.

eski oyuncular ya da şarkıcılara dair veya güncel bir konuya dair konuşurlar. Tarantino sinemasındaki popüler kültür etkisi, en az filmlerindeki alaycı şiddet kadar önemli bir unsurdur.

Tarantino'nun filmlerindeki kahramanlar "anti kahraman"dır, iyiyi, doğruyu temsil

etmedikleri gibi kötülüğün (hırsız, katil vb.) ve şiddetin içinden tiplerdir ve seyircinin alışık olduğu başka filmlerdeki gibi çok "ciddi adam" değildir. Gevezedirler, çok küfür ederler ve genelde işi ellerine yüzlerine buluştururlar. Rezervuar Köpekleri'nde soygunu planlamak için toplandıkları kafede (ki Tarantino'nun vazgeçilmez üç mekânından biridir kafeler.

Diğer ikisi yollar ve barlardır) gezece karakterler konudan konuya geçmiş, en son garsona verilen bahşiş üzerine geyik çevirmişlerdir. Buna benzer sahne her filmde vardır.

Tarantino filmlerinde baş karakterler saçma şeylerden bahseder, fıkra anlatır veya o sırada popüler olan şeylerden bahsederler

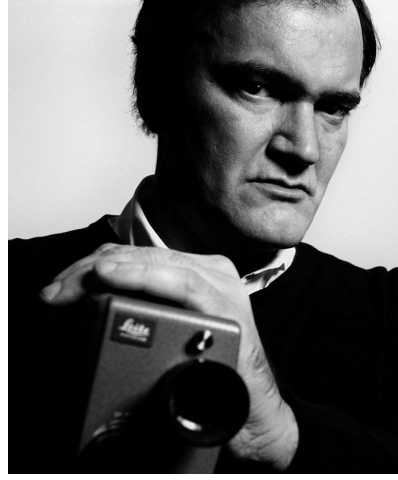
Şiddetin mizahı ya da mizahtaki şiddet!

Şiddetin içindeki komiği bulmaya çalışır Tarantino. Bir yanda patlayan silahlar, oluk oluk akan kanlar varken diğer yanda da katillerin fıkraları vardır. Şiddet ve mizah Tarantino filmlerini en iyi anlatan iki kelimedir. Şöyle diyor Tarantino:

“Diyelim ki polisler peşinde ve arabadan birini çıkartıp atmak ve arabasıyla kaçmak istiyorsun. Ne var ki tam o sırada emniyet kemeri açılmıyor ya da arabanın senin bilmediğin bir vites sistemi var. Gerçekten eğlendirici olan işte bu küçük kirlilişler.”

Tarantino, şiddetin günlük hayatımızda var olduğu hâlini daha çok sevdiğini söylüyor. Onun için uçmalı kaçmalı, atlamalı zıplamalı aksiyon filmlerindeki şiddet yapay bir şiddettir. Bu konuda da şunlar dökülür ağzından:

“Vahşeti çok komik buluyorum. Şiddet bu dünyanın bir parçası ve gerçek hayattaki şiddetin acımasızlığı beni cezbediyor. Gerçek hayatın şiddeti helikopterlerde, hızlı giden trenlerde boğuşan, ortalığa dehşet saçan teröristlerin şiddeti değildir.

Şiddetin içindeki komiği bulmaya çalışır Tarantino. Bir yanda patlayan silahlar, akan kanlar varken diğer yanda da katillerin fıkraları vardır.

Bir lokantada yemek yiyen bir çiftin aniden tartışmaya başlamasıyla adamın kadının suratına çatal batırmasında aranmalıdır bu şiddet.”•

Quentin Tarantino Sözleri

• “İnsanlar bana film okuluna gidip gitmediğimi sorduklarında onlara: “Hayır, filmlere gittim’ diyorum”.

• “İşimi bir kalp krizi kadar ciddiye alırım.”

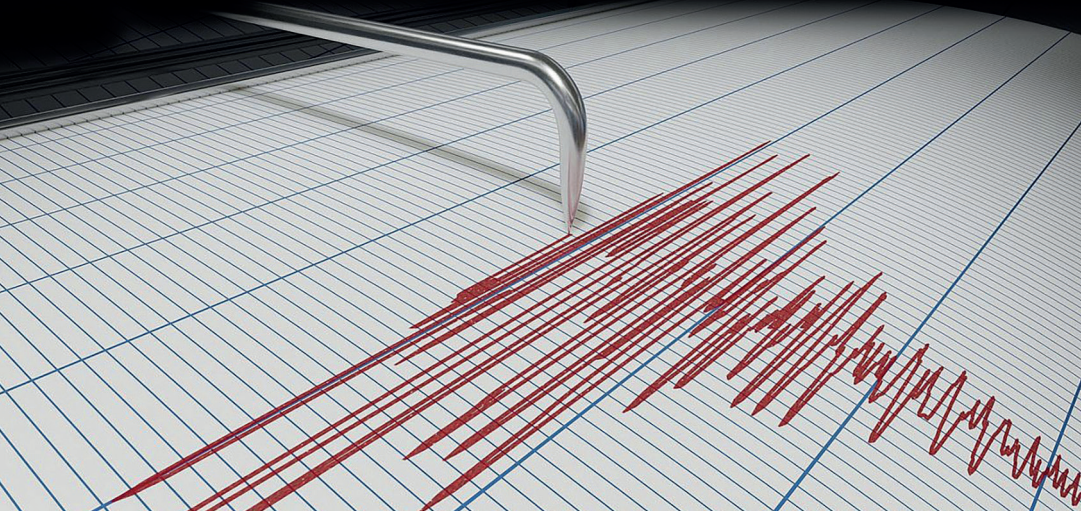
• “Asla başarısız olmak istemiyorum, ama kapıdan adımımı her attığımda başarısız olmayı göze almak istiyorum”.

• “Herkes benim, gençken bir videocuda çalıştığımı ve orada sürekli film izlediğim için sinemaya ilgi duyduğumu zannediyor ama ben çocukluğumdan beri film izlerim ve zaten oraya da bu konuda bilgili olduğum için alınmışım.”

Deprem Kırana (afete) Nasıl Dönüşür?

Yazan: Prof. Dr. ÖVGÜN AHMET ERCAN

Deprem; güneşin doğması, kışın gelmesi gibi doğal bir olaydır. Deprem yerde biriken gerginliğin birdenbire boşalmasıdır. Boşalma sarsım, ısı, ışın üreterek gerçekleşir. Deprem boşalttığı gerginliğin ölçüsüne büyüklük (M), yüzeyde yaptığı değişiklik ile yıkıma depremin gücü (şiddet) ya da yıkım gücü denir. Doğada her olgu ile olayın, yerin gelişmesi ile evriminde bir katkısı vardır.

Depremlerin görevleri;

1. Dağlar, koyaklar(vadiler) ile ovaları oluşturur.
2. Dağlık bölgelerde, kırıklar boyunca ulaşım yollarını oluştururlar.
3. Yeri kırarak, gözenek ile geçirgenliği arttırıp, yeraltısuyu yataklarının oluşmasını sağlarlar.
4. Kaynak, pınar sularını oluşturur.
5. Toprağı belleyerek soluk almasını, karışmasını, tarım veriminin artmasını sağlarlar.
6. Toprak ıslaklığının artmasını ortamın ormanlaşmasını sağlarlar.
7. Kırık kuşakları ile çukurluklarda ırmakların oluşmasına, sulamaya yardımcı olurlar.
8. Gölleri, denizleri, boğazları, geçitleri oluştururlar.
9. Yeraltı mağaraları, yeraltı su göllerini, obrukları oluştururlar.
10. Kaplıca, ılıca, sıcak su ile kızıkları(jeotermalleri), seraları, yerden ısınmayı sağlarlar.
11. Her deprem elektrik ile ısınma amaçlı enerji kaynağıdır.
12. Tözlerin (madenlerin) oluşmasını sağlarlar.
13. Toplumların, sulak tarım alanlarına yayılarak yerleşimini engeller beslenmeye yardımcı olurlar.
14. Dayanımlı, sağlıklı yapıların yapılmasını güdülerler.

Görüldüğü gibi depremlerin yararlarını saymakla bitmez. Ne var ki, bunları bilmeden depremin yarattığı sarsıntı dalgalarının yaptığı yıkım ile onun sonucu oluşan yaralanma ile ölümlere bakarak

depremlere bir kıran (*afet*), bir öcü gibi bakılır.

Depremleri kırana dönüştüren

1. Geçmişten esinlenmemek,
2. Eğitimsizlik,
3. Bilimsizlik (*Kırığın işleyişi, yerleşimlerin konumu, yer-yapı niteliği*)
4. Yazgıcılık(kadercilik-dini inanç),
5. Nüfus artışı,
6. Yoksulluk,
7. Çıkarıcılık,
8. Yönetim-Siyasiler gibi kişiöğluna ait yetersiz, geri bırakılmış özelliklerdir.

1. Geçmişten Esinlenmemek.

Deprem bir yasası vardır: “Eğer bir bölgede deprem olmuşsa gelecekte de en az o büyüklükte bir deprem görecektir.” Buradan hareketle, deprem olacak yerlerin jeofizik haritalarından, ayrıca çıkarttığım il, ilçe, bucak deprem çekince haritam kullanılarak deprem çekincesi olan yerleşim alanları seçilir. O kentte beklenen en büyük deprem ile deprem yaratacak kırık(lar) bellidir. O kentlerde depremin en çok yıkım yaptığı yerlere yerleşilmez.

2. Eğitimsizlik.

Yapının maliyeti vardır, ancak yitirilen canın maliyeti ölçülemez. Bilinmesi gerek, yer-yapı durumu, deprem gelmeden alınacak önlemler, deprem sırasında, göçük altında, kurtulunca yapılacaklar ile davranışlar. Deprem alıştırmaları. Deprem konusunda bilgilendirme okumaları yapılmalıdır.

3. Bilimsizlik (*Kırığın işleyişi,*

Dinsel olarak yazgıya inanan kişi depremde ölümü önceden kabullenir. Ölümünün kötü yerde, kötü yapıda oturmuş olmasına değil, Tanrı'ya bağlar.

yerleşimlerin konumu, yer-yapı niteliği).

Kırığın türü, işleyişi, boşalma süresi, deprem odağı derinliği ile sizin uzaklığınız, olduğunuz yer ile yapının davranış özellikleri etkiler. Deprem bölgesinde alan kullanımı, hangi semtlerde, ne tür yapılarda yıkıcı olduğu bilinmelidir. Deprem olmadan önce, sağlam yerde sağlam yapılanma yöntemlerine uyulmalıdır.

4. Yazgıcılık (Kadercilik-dini inanç).

Dini inançlar şunu vurgular: “Kimse Tanrıca önceden belirlenen süreden ne bir dakika uzun, ne de bir kısa süre yaşar. Herkesin başına gelenler yazgısıdır, bunun dışına çıkılamaz.”

Dinsel olarak buna inanan kişi depremde ölümü önceden kabullenir. Ölümünün kötü yerde, kötü yapıda oturmuş olmasına değil, Tanrı'ya bağlar. Başına gelenlerin işlenen suçları olduğuna, ölümünün ise cezalandırma olduğuna, gerçek

yaşamın burası değil, öldükten sonra başlayacak yaşam olduğuna inanır. Bu akıl, bilim dışı anlayış kişi ölümlerinin önüne geçmeyi engeller. Önlemler alınmadığından sarsıntı da kırana dönüşür.

5. Nüfus artışı.

Türklerin %23'ü 0-14 yaşında çocuk, %68'i 14-64 yaş arası yetişkin, %9'dan çoğu 65 yaş üzeridir. Birim alana düşen kişi sayısı arttıkça deprem ölümleri artar. Türkiye'de km kareye düşen ortalama kişi oranı 110 kişi, İstanbul'da 3000, Kocaeli 553, İzmir 336, Yalova 326, Konya 58, Erzincan 20, Tunceli 11 kişidir.

Dolayısıyla, aynı büyüklükte Anadolu'da olan bir deprem İstanbul'da 30 kat daha ölümcül olur.

553 kişi yoğunluklu Gölçük'te 1999 M7,5'da olan deprem 17,800 kişi öldürdüyse, İstanbul'da aynı koşullarda 6 kat daha ölümcül olması beklenir.

Türkiye'de köylerde yaşayanların oranı, %45'ten %7,2'ye

düşerken, kentin çarpık çeper yerlerine yerleşenlerin oranı %93'ü bulmuştur. Nüfus artışı hızı ise 2019'a dek %1,39 iken 2020'de %0,55'e düşmüş, ancak her yıl ortalama 500 bin kişi çoğalmaktayız.

Kırsal kesimden gelenler genelde birinci önemde deprem bölgeleri olan; İstanbul, İzmir, Yalova, Kocaeli, Yalova, Adapazarı'na yerleşmektedirler. Doğu ile Güney Anadolu'nun köyleri boşalmış, tarım ile hayvancılık bitmiş, ülkenin o bölgeleri korumasızlaşmıştır. Bu göçenler yoksul, bilgidен yoksun, yazgıcı, çaresiz kesimlerdir.

İşte bunlar depremde öncelikli kıyılacak kişilerdir. Bu durum da depremin kırana dönüşmesine başlıca etkindir.

6. Yoksulluk.

Depremlerin yıkım eşiğ değeri de ulusal gelirden aldıkları paya göre değişmektedir. Ulusal gelir arttıkça, depremde ölüm sayıları düşmektedir. 2020 verilerine göre;

Ermenistan (4,300 dolar,
>M4.0), **İran** (5, 800 dolar,
>M4,5), **Türkiye** (7,714 dolar
M5,7), **Rusya** (10,000 dolar, M5,8),
Yunanistan (18,200 dolar, M6,3),
İtalya (30,000 dolar M6,5),
Japonya (39,000 dolar M7,3),
İsrail (41 560 dolar, M7,3), **ABD**
(63 000 dolar, M7,5).

Demek ki yoksulluktan

kurtulmadıkça, depremlerin kıyı-
cı olmasından kurtulma olasılığı
yoktur.

TÜİK verilerine göre 2020'de
evgil (aile) başına aylık gelir 5,833

TL, kişi başına
aylık ortalama ge-
lir 2,750 TL'dir.

Yoksul kişiler,
sağlam yerde,
sağlam yapıda
oturamazlar.

Buradaki evlerin
kirası 3 ile 5 bin

üzerindedir (2021). Oysa emekli
aylığı 1,600 TL, %49'unun aylık
geliri ise 3,100 TL'nin altındadır
(2021'de 4,200TL'ye artırıldı).

2020 yılına göre Türkiye'de
kişi başına ulusal gelirden aldığı
pay 7,714 dolardır (Yaklaşık olarak
65,500 TL/yıl, 5,450 TL/ay).

Oysa bu gelir eşit dağılmamak-
tadır. Türkiye'de bir kişinin dep-
remden korunması için gereken en
az aylık 38,900 TL/ay'dır. (2,882
dolar/ay).

Bu durumda Türkiye'de deprem
güvenliği olan kişi oranı %2
dolayındadır. Türkiye'de toplam ge-
lirin %6,2'sini en alt %20, üst yüzde
20 ise %47,2'sini alıyor. Yoksulluğu
belirten Gini katsayısı 0,397'dir
(0- eşitlikçi, 1- eşitsiz). Kişi başına
yoksulluk sınırı 7,116 TL dir. Yurt-
taşlarımızın %14,7 si yoksulluk sı-
nırını altında yaşamaktadır, yoksulluk
oranı ise %21,2'dir ki bu kesimin
deprem güvencesi yoktur.

7. Çıkarıcılık.

Karşılığını alsa bile yapımcıların kötü geç kullanarak, belediyeye verdikleri tasarımla, uygulamanın ters düşmesi aşırı kazanç beklentisi buna neden olmaktadır. Ayrıca, “her yere yapı dikilebilir” söyleminden kalkıp, depreme çok duyarlı ırmakların çatalağızlarına, doldurulan bataklıklara, oynak, duraysız, sulak tarım alanlarına yeni yerleşimler geliştirilmektedir. Bu durum tarım alanlarını yok ettiği gibi, besinde dışa bağımlılığı artırırken, yoksulluğu da kamçulamaktadır.

8. Yönetim-Siyasiler.

İzmir Bayraklı’da olduğu gibi kötü yerlerde kötü yerleşimleri önlemeyen belediyeler ile üst yöneticilerdir. İmar Barışı son günlerde deprem ölümlerini artıracak en büyük rüşvet tabanlı gelirdir. Ne yazık ki bunun bedelini barışan kişilerle, Türk halkı canıyla, malıyla ödeyecektir. 1999’dan beri toplanan deprem vergilerinin amaç dışı kullanılması başlıca sorulanması gereken konudur. Ayrıca, 2007’de çıkarılan, 2018’de yenilenen Deprem Yasası (*Kentsel Dönüşüm*) yaygın, ayrıca amaca yönelik uygulanmamaktadır. Kentsel dönüşüm yerine varlıklı kesimlerde yapısal dönüşüm yapılmaktadır. Bu amaçla bankaların verdiği düşük faizli borçlar yerinde kullanılmadığı gibi alınan bir iki kata yeni gelenlerle kent içi yoğunluğu

artmaktadır.

Artan yoğunluğa alt yapı(okul, sağlık ocağı, yol, ulaşım, su, elektrik, kanalizasyon) yetmediğinden kentsel bozuşum oluşmaktadır. Fikirtepe gibi kimi yerlerde yoksulların elinden ucuza alınan çarpık yapılar yerine gökdelenler yapılarak yükleniciler gelirlerini katlarken,

Sözün özü, “kentsel dönüşüm” güzel sözü arkasında birçok çıkar çevreleri topu istedikleri gibi taşımışlardır. Tek istek vardır, o da deprem kılıfı ile çıkarı büyütmeğdir.

ellerinden evleri alınan yoksullar kentlerin çeperlerine ötelenmiştir. Küçükçekmece’de olduğu gibi Cumhuriyet ile Kanarya Mahal-lerini göçürmek için yapılan

Kayaşehir'e onlar değil, İstanbul'a yeni göçenler taşınmıştır.

Sözün özü, "kentsel dönüşüm" güzel sözü arkasında birçok çıkar çevreleri topu istedikleri gibi taşımışlardır. Tek istek vardır, o da deprem kılıfı ile çıkarı büyütmektir.

İBB Başkanı'nın söylediği gibi İstanbul'un kentsel dönüşümü için 500 milyar dolar gerekmektedir. Kanal İstanbul (*İstanbul Suyolu*) ile birlikte İstanbul'un nüfusu 5 milyon

İBB Başkanı'nın söylediği gibi İstanbul'un kentsel dönüşümü için 500 milyar dolar gerekmektedir. Kanal İstanbul (İstanbul Suyolu) ile birlikte İstanbul'un nüfusu 5 milyon daha artacaktır.

daha artacaktır. Gittikçe gebeleşen İstanbul'un deprem, su, ulaşım, güvenlik, sağlık, soluk alma sorunlarını çözmek gittikçe güçleşmektedir. Kişinin mutluluk ile güvenliği için yapılması gereken kentsel dönüşüm kavramı başırlanamamıştır.

Durumu uygun olan

İstanbulular, İstanbul dışına göçmekte, gün geçtikte yeryüzünün yıldızı olan bu güzel kent kültürü, ayrıca görsel doku olarak bozulmaktadır. Bu da amacı belli olmayan bir siyasi yönlendirilmedir.

9. Önlem.

Çıkan yeni deprem yönetmelikleri kaçak yapılaşmayı büyük ölçüde engellemiştir. Ne var ki bu işin kesin çözümü, "Yer-Yapı Deprem Güvenlik Belgesi" çıkartmak, bunu tapuya işletmektir. Kiralama ya da

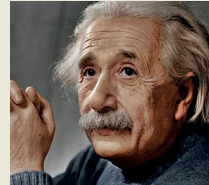
satış sırasında DASK istendiği gibi ilgili yapının "Yer-Yapı Deprem Güvenlik Belgesi" istenmelidir. Eğer bu belgede, yapı "deprem güvensiz" olarak belirtilmişse, o yapı kiralanamamalı ya da satılamamalıdır. "Yer-Yapı Deprem Güvenlik Belgesi", jeofizik ile inşaat mühendislerinin ortak çalışması sonucu

çıkarılmalıdır.

Özet olarak, Türkiye'de nüfus artışı durdurulmadıkça, kişi başına gelir artırılmadıkça, bilimin ışığında yürünmedikçe, yetkin yöneticilerce yönetilmedikçe, doğal olayları kırana (afete) dönüşmesi engellenemeyecektir. •

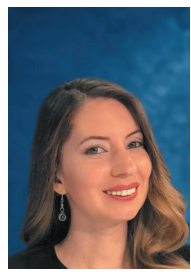
"Dünya kötülük yapanlar değil, seyirci kalıp hiçbir şey yapmayanlar yüzünden tehlikeli bir yerdir."

- Albert Einstein

Neler Olmuyor ki Dünyada

Sezin San Sungunay

50 Yıl Önce Ay'dan Toplanan Toprak Örnekleri

50 yıl önce Apollo 17 görevi ile Ay yüzeyinden toplanmış olan toprak örnekleri, NASA'nın Houston'daki Johnson Uzay Merkezi'nde açıldı. NASA önce bir Ay kaya

örneğini açtı. Bu kaya astronotlar tarafından Aralık 1972'de toplanmıştı. 36 santimetrelilik silindirik tüp içerisinde yer alan bu örnek, Ay yüzeyindeyken vakumlanıp kapatılmıştı. Dünya'ya getirildiğinde de Ay laboratuvarındaki özel bir dolapta ikinci bir koruyucu tüpte saklandı ve bozulmadan kaldı.

73001 olarak adlandırılan örnek, bilim adamlarına Ay'ın jeolojisinin tarihsel bir kaydını sağlayabilecek toprak ve kaya parçaları içeriyor.

Tekساس Üniversitesi'nde bir ekip, tüpün içindeki örneğin 3 boyutlu görüntülerini taramak için X-ray CT teknolojisi kullandı.

2 Dünya Nüfusunun Neredeyse Tamamı Zehirli Hava Soluyor

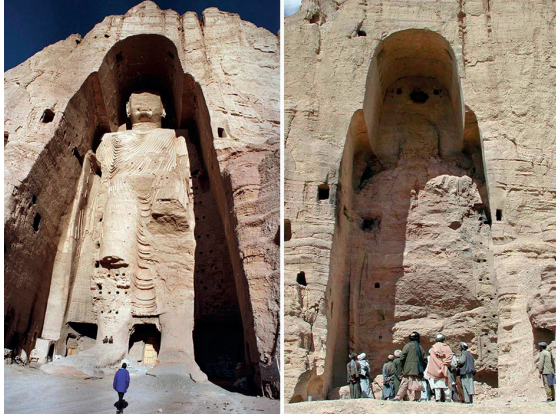
Dünya Sağlık Örgütü

(DSÖ), dünya nüfusunun neredeyse tamamının insan sağlığını tehdit eden nitelikte hava solduğunu açıkladı. Örgütün yayımladığı raporda, 117 ülke ve 6 binin üzerinde şehirde hava kalitesine yönelik veriler ve bulgular paylaşıldı. Raporda dünya nüfusunun yüzde 99'unun, DSÖ'nün kaliteli hava standartlarının gerisinde ve insan sağlığını tehdit edici hava şartlarında yaşadığı vurgulandı. İncelenen ülke ve şehirlerin hepsinde havanın, vücuda zarar verici oranda ince parçacıklı madde ve azot dioksit içerdiği, bu elementlerin en fazla

orta ve düşük gelirli ülkelerdeki havada bulunduğu belirtildi. Havadaki zararlı parçacıklı madde miktarını ölçen PM2,5 ve PM10 oranlarının yaklaşık 2 bin şehirde son 11 yılda 6 kattan fazla yükseldiği kaydedildi. Bu parçacıklı maddelerin soluma yoluyla akciğer ve kan dolaşımına girerek felce ve solunum yolu hastalıklarına yol açabileceğine dikkat çekildi.

3 Taliban Buda Heykellerini Koruyor

Afganistan'da Taliban, dünyanın en büyük bakır rezervi olduğu düşünülen vadideki madenleri işlemlerini umduğu Çin'le ilişkilerini geliştirmek için, daha

önce put olarak tanımladığı tarihi Buda heykellerinin korunduğunu açıkladı. Taliban, 20 yıl önce iktidara ilk geldiğinde ülkenin başka bir noktasında bulunan Buda heykellerini, pagan sembolleri olduğunu

söyleyerek patlatmıştı. Fakat şimdi Mes Aynak vadisindeki Buda heykellerini bizzat Taliban'ın silahlı güçleri koruyor. Tarihi sit alanının güvenlik şefi Hakumullah Mubariz, milattan sonra birinci yüzyıldan kalma heykellerin korunmasının milyar dolarlık Çin yatırımları için kilit öneme sahip olduğunu söyledi. Mubariz "Bu heykellerin korunması bizim için de Çinliler için de çok önemli" dedi.

4 İnsan Kanında İlk Kez Mikroplastik Tespit Edildi

Hollandalı bilim insanları, insan kanında ilk kez küçük plastik parçacıklar yani mikroplastik bulunduğunu açıkladı. Amsterdam'da bir üniversitedeki araştırmacılar tarafından yapılan testler sonunda, çalışmaya katılan 22 kişiden 17'sinin kanında mikroplastik tespit edildi. Plastik parçacıkların zararının boyutu tam olarak bilinmiyor ancak araştırmacılarından Prof. Dr. Marja Lamoree, bunların kandaki varlığının başlı başına endişe kaynağı olduğunu vurguladı. Hollandalı

uzmanların daha önce yaptığı araştırmalar sonucu, insanların yiyecek ve su yoluyla mikroplastikleri yutabileceği ve parçacıkların dışkıda ve hatta placentada bulunabileceği biliniyordu. Hatta bebeklerin dışkıdaki mikroplastik oranının, yetişkinlere göre 10 kat daha fazla olduğu saptanmıştı. Bunda, büyük ölçüde bebeklerin plastik şişelerle beslenmesinin payı olduğu belirtilmişti.

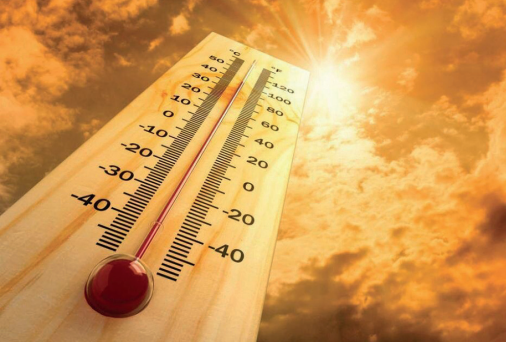
5 Uzayda 1 Yıl Kalan Astronot Dünyaya İndi

Uluslararası Uzay İstasyonu'nda (UÜİ) 356 gün kalan ABD'li astronot Mark Vande Hei, 2 Rus kozmonot ile Soyuz MS-19 aracıyla saat 10.21'de UÜİ'den ayrıldı. Uzay aracı, yaklaşık 5 saat sonra Kazakistan'ın Jezkazgan kentinden 147 kilometre uzaklıktaki bozkıra başarıyla iniş yaptı. Alkışlarla karşılanan uzay ekibi, daha sonra sağlık uzmanları tarafından kontrol

edildi. Uluslararası Uzay İstasyonu'nda 3 Rus, 3 ABD'li ve 1 Alman astronot çalışmaya devam ediyor

6 BM: "Küresel Sıcaklık 1,5 Dereceyle Sınırlandırılmalı"

Birleşmiş Milletler (BM) bünyesinde Hükümetler Arasındaki İklim Değişikliği Paneli (IPCC) küresel sıcaklık artışının 1,5 dereceyle sınırlandırılmaması durumunda iklim felaketi yaşanabileceğini açıkladı. Panel sonunda hazırlanan rapora göre, 2010-2019 arasında yıllık ortalama küresel sera gazı emisyonları insanlık tarihinin en yüksek seviyesine ulaştı.

2019'da pandeminin etkisiyle emisyonların artış hızı yavaşladı. İklim politikaları sayesinde enerji verimliliği, yenilenebilir kaynakların kapasitesindeki büyüme ve ormansızlaşma oranında azalmalar yaşandı.

Rüzgâr ve güneş enerjisi maliyetlerinde, 2010'dan beri yüzde

85'i bulan düşüşler oldu. Ancak, emisyonlarda sert düşüş olmadan, sıcaklık artışının 1,5 dereceyle sınırlandırılması mümkün değil. Emisyonların 2030'a kadar neredeyse yarı yarıya azaltılması ve enerji sektöründe büyük çaplı bir dönüşüm yaşanması gerekiyor.

7 Kolombiya'da Motosiklet Kullanımı Kısıtlandı

Kolombiya'da suç oranlarındaki artışı önlemek için hükümet, yeni bir karar aldı. Belediye Başkanı Claudia Lopez; perşembe, cuma ve cumartesi günleri akşam 7 ile gece 4 arası motosiklet kullanımına kısıtlama getirileceğini açıkladı.

Buna göre; sürücüler belirlenen gün ve saatlerde motosiklet kullanamayacak. Kararın açıklanmasının ardından yüzlerce motosiklet sürücüsü Başkent Bogota'da toplanarak kararı protesto etti.

Uygulama kararı 11 Nisan'da yürürlüğe girecek. •

sezinsansungunay@gmail.com

MAYIS AYI ÇÖZÜMLER SAYFASI

Sudoku Çözümleri

5	3	6	2	8	1	4	7	9
4	8	7	3	9	5	1	6	2
9	1	2	4	6	7	5	8	3
6	2	9	1	7	3	8	4	5
1	5	3	9	4	8	7	2	6
8	7	4	6	5	2	3	9	1
3	6	5	7	2	4	9	1	8
2	4	8	5	1	9	6	3	7
7	9	1	8	3	6	2	5	4

1	5	7	3	4	9	6	8	2
2	8	4	6	7	5	9	1	3
6	9	3	8	2	1	4	7	5
4	1	5	2	9	3	7	6	8
7	3	6	5	1	8	2	4	9
9	2	8	4	6	7	3	5	1
3	7	2	1	5	6	8	9	4
8	6	1	9	3	4	5	2	7
5	4	9	7	8	2	1	3	6

"Bilginizi Denetleyin"

- 1-(c) Sapak
- 2-(a) Antrepo
- 3-(c) Gözde
- 4-(d) Nacak
- 5-(b) Flap
- 6-(d) Gütülenme
- 7-(c) Bıngıldak
- 8-(b) Hücüm faulü
- 9-(a) İnç
- 10-(d) Onaylama
- 11-(b) Refleks
- 12-(d) Hafıye

- 1-(c) Dal, şube, kol
- 2-(a) İki katlı
- 3-(d) Aracı, aracılık
- 4-(b) Doğa yürüyüşü
- 5-(c) Anlaşmalı iflas
- 6-(a) Edebiyat
- 7-(d) Yönetici
- 8-(c) Parça
- 9-(b) Vurmaltı çalgı
- 10-(d) Baskı
- 11-(b) Titreşim
- 12-(c) Çırpıcı
- 13-(a) İş bilimi
- 14-(d) Çıkış
- 15-(d) Öncü

Kare Bulmaca

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1	Ö	Z	C	A	N	A	L	P	E	R	Ş	E	M	A
2	M	A	İ	L	K	A	İ	N	A	T	B	A	R	
3	E	K	R	E	M	K	E	M	A	N	E	T		
4	R	İ	O	A	K	İ	T	A	N	İ	L	İ	N	
5	F	R	A	P	A	N	S	I	Z	M	E	Z	E	
6	A	A	K	U	T	E	S	A	R	E	T	M		
7	R	A	S	A	T	K	K	N	O	T	A			
8	U	R	A	O	M	A	C	A	T	İ	F	A		
9	K	O	L	A	D	E	T	A	A	R	A	K		
10	M	E	R	İ	Y	E	T	D	A	R	A	K	A	
11	H	A	T	A	Y	T	S	A	Z	A	N	L		
12	R	E	D	İ	P	M	A	K	A	K	L	A		
13	İ	K	N	A	E	P	İ	K	M	A	K	İ		
14	S	A	T	A	T	L	A	K	E	İ	L	E		
15	T	İ	K	S	E	L	R	A	T	E	A	S		
16	A	D	A	L	A	R	M	R						
17	K	E	F	A	L	Y	A	F	A					
18	İ	İ	Z	A	H	A	T	M						
19	O	Y	K	A	M	A	R	A						
20	O	K	E	Y	K	A	H	İ	N					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15

YARININ BÜYÜKLERİ

Gönderi adresi:

Sedef Cad. 2446 Ada, 1. Parsel, A Blok, Kat: 3,

Da: 16, Ataşehir, 34750 İstanbul

e-posta: butundunya@butundunya.com.tr

(e-posta ile göndereceğiniz fotoğrafların 150 KB' den fazla olmamasına lütfen özen gösteriniz.)

Orhan Aras Omrak, Ankara

Deniz Nisa Büyüülü, Adana

Asya Kılınç, Samsun

Can Arman Kocabal, Ankara

Bade apa, Muğla

Kuzey Ali Ortayazıcı, Rize

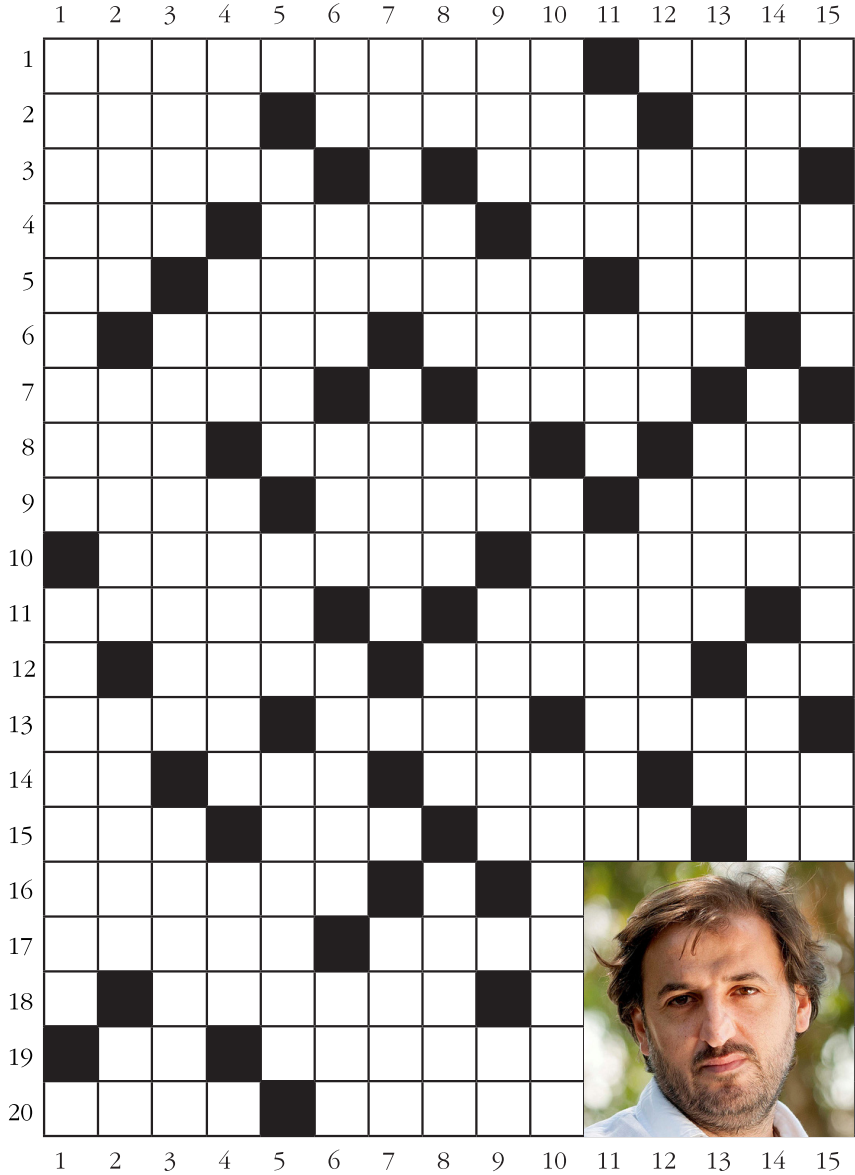
ınar Aras Ekinci, Ankara

Tuğce Cebiroğlu, İstanbul

Beren Bozoğlan, İzmir

Bulmacanın çözümü 151. sayfadadır.

Bulmaca

Filiz Leloğlu Oskay

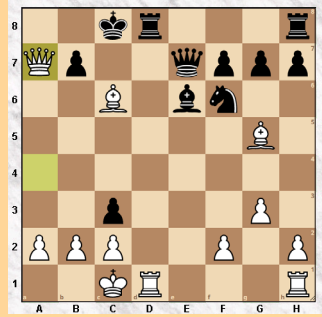

SOLDAN SAĞA: 1-‘Sonbahar’, ‘Gelecek Uzun Sürer’ adlı filmlerinden de tanıdığımız fotoğrafta görülen sinema yönetmenimiz.- Grafik. 2-Meyleden, hevesli olan.-Evren.- Hava basıncı birimi. 3-Çok onurlu, çok şeref sahibi.-Bir yere geçici bir süreliğine bırakılan eşya. 4-Brezilya’nın plajları ve karnavalı ile ünlü kenti.-Sözleşme.- Benzenden türeyen ve boyacılıkta kullanılan kimyasal bir madde. 5-Fransiyumun simgesi.-Aniden, birdenbire.-İçki beraberinde yenilen hafif yiyecekler. 6-Keskin bir noktada sonlanan, kronik olmayan.-Tutsaklık. 7-Gözlem.-Denizcilikte kullanılan hız birimi. 8-Sınır nişanı.- Kesilen ağaç kökü, asma kütüğü.-Yapma, etme. 9-İçinde türlü eşya bulunan çeşitli büyüklükte paket.-Atın bir yürüyüş şekli.- Pirinç ve şeker karışımından elde edilen bir tür rakı. 10-Yürürlükte olma hali.- Deriden yapılmış olan kalkan. 11-Künefesi ile ünlü bir ilimiz.-Eti lezzetli bir balık türü. 12-Edebiyatla uğraşan, edebi eser veren kimse.- Güneydoğu Asya’da yaşayan kuyruklu bir maymun.-Bir nota. 13-Bir konuda birinin inanmasını sağlama.- Destansı.-Akdeniz bölgesine özgü bitki türü. 14-Nazi hücum kıtası.-Lezzet.-Boyacılıkta kullanılan koruyucu bir katman.-Bir bağlaç. 15-Herhangi bir kas kümesinin irade dışı hareketi.-Doğal bir afet türü.-Türlü nedenlerden dolayı başarıya ulaşamamış kimse.-İskambilde birli. 16-İstanbul’un bir semti. 17-Eti lezzetli bir balık türü.- Kalın kabuklu, çekirdekli bir tür portakal. 18-Anlatım. 19-Rey.- İngiltere yasama meclisi. 20-Taşlarla oynanan bir oyun türü.- Doğüstü yollardan gizli, bilinmeyen şeyleri, geleceği bilme savında bulunan kimse.

YUKARIDAN AŞAĞIYA: 1-‘..... .. Sorak’ (‘8 saniye’, ‘Bandırma Füze Kulübü’ isimli filmlerin de yönetmenliğini yapmış olan sinemacımız.-Beyoğlu’nda bulunan ünlü Çiçek Pasajı’nın eski adı. 2-Zikreden.- Gıdaların çiğnenmesi sonucunda hissedilen tat ve kokunun birlikte oluşturdukları haz verici duyum.-Kural.-İlkel bir silah. 3-Bir ortaklığın bir yıl boyunca alış ve satış tutarlarının genel toplamı.- Bir görevde asıl olarak bulunma.- Halk edebiyatında ayak. 4-Bir tür İngiliz birası.-Büyük erkek kardeş.- İstemeler, buyruklar.- Doğu Karadeniz halkından olan. 5-Afrika’da bir başkent.-İstenilen nitelikte olan.-Parazit. 6-Bir renk.- Bir yapıda iki döşeme arasında yer alan dairelerin bütünü.-‘Şevkiye’ (Cumhuriyet döneminde sahneye çıkan ilk kadın sanatçılarımızdan olan sinema oyuncumuz).-‘..... Sellers’ (ABD’li ünlü sinema sanatçısı).-Tanrı. 7-Fakat, ama.- En küçük boylu yarış yelkenlisi.- Yırtığı uygun bir parça ile onarma. 8-Matematikte sabit sayı.-Türk Standartları Enstitüsü’nün kısa adı.-Ata.-Yabancı bir uzunluk ölçüsü birimi.- İnsan, eşya gibi şeyler için küçümseme yollu bir söz. 9-Arapça’da ben.- Düşürme, aşağı atma.- Sık sık küçük, önemsiz kazalar yapan.-Endonezya’nın plaka işareti. 10-Müslümanların oruç tutulan kutsal ayı.-Adanılan şey.-Bir ilimiz. 11-Güneş doğmadan önceki alaca karanlık.- Motorlu taşıtlarda direksiyon ile tekerlek arasındaki bağlantıyı sağlayan çubuk.-Ululuk, yücelik. 12-İyilik, lütuf, ihsan-İri taneli bir bezelye türü. 13-Çok yemekten gelen ağırlık-Asya’da bir ülke.-İlgi eki. 14-Orta oyununda ve Karagöz’de sarhoş tiplemesi.-Ufuklar.-Leylak rengi. 15-Güzel sanat.-Rutubet.-Bir pamuk cinsi.-Notada durak işareti.

filizoskaybd@gmail.com

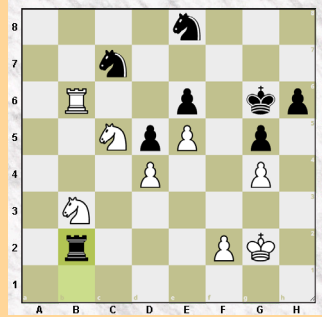
14.Fxb5 dxc3 15.Vxa7 (D) cxb2+Siyah, b7 piyonunun açmazda olması nedeniyle c6'daki fili alamıyor. Bir de başına bela 16.Va8+ Şc7 17.Vxb7+ mat tehdidi var. 16.Şb2 Vb4 17.Ff4! Siyah terk etti. Mat tehdidi önlenemez. **1-0** Dünya rating sıralamasında ilk 50 arasında yer alan Ukraynalı büyük usta Volokitin karşısında Can'ın bu parlak zaferi, gerçekten göğsümüzü kabartan bir minyatür.

TÜRKİYE KUPASI

Efe Metehan Yavuz – Melih Yurtseven, 9.Tur

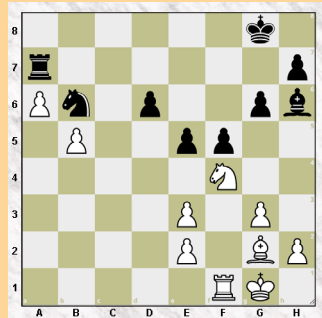
Baştan beri rakibi yoklayan hamlelerle başa baş süren oyunda mücadelenin konumda görülen aşamasında Beyaz'ın hafifçe alan üstünlüğünden söz edilebilir. Beyaz, 44.Kd6! Axd6 exd6 ve sonra d7-d8V sürüş fırsatını kaçırıyor ve o kadar da etkili olmayan 44.Kc6 oynuyor. 44...Kc2 45.Aa5 Şh7 46.Kb6 Yine 46.Kd6! vardı. 46...Ag7 47.Kb7 Ace8 48.Axe6 Kc3 Sonunda Siyah'ın direnişi kırıldı. 49.Kd7 Ka3 50.Ac6 Ka6 51.Axg7 Axg7 52.Ae7 Şh8 53.Axd5 Ae6 Artık Beyaz çok üstün. 54.Af6 Af8 55.Kf7 Ka8 56.e6! Siyah terk etti. Arap matı nedeniyle piyon alınmıyor. 56...Axe6 57.Kh7+ mat! **1-0**

Efe Metehan Yavuz – Alihan Hüseyinoğlu, 7. Tur

Yandaki konumda Beyaz, vezir kanadındaki bağlı geçercilerinin gücüne öyle güveniyor ki e5 piyonunun atını tehdit etmesini hiç umursamıyor, atı orada feda ediyor. 29.Kc1! exf4 30.gxf4 Ff8 31.Fb7 Şf7 32.Kc6 Aa4 33. b6 Axb6 34.Kxb6 Aleti geri vermek zorunda kalan Siyah oyunun geleceğinden umudunu kesip teslim oluyor. **1-0**

25 Mart- 1 Nisan 2022 tarihlerinde Sakarya Büyükşehir Belediyesi'nin ev sahipliğinde düzenlenen Türkiye Kupası Turnuvası'nı birçoğu uluslararası turnuva deneyimi olan 251 sporcu arasında genç yetenek Yavuz, 9,5/11 puanla kazandı ve gelecek için ümit verdi.

mustafayildizbd@gmail.com

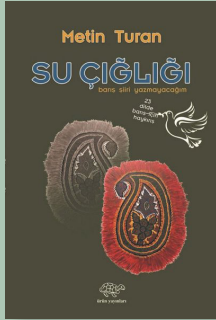
Bize Gönderilen Kitaplardan

Su Çığlığı

Metin Turan

Ürün
Yayınları

Ba b a a n -
nem kay-
betmeyi bilen
bir insandı.
Dedesini bir
savaşta, ba-
basını bir savaşta, amcasını başka
bir savaşta kaybederken tanışmıştı
kazanmayla. Kazanmayı, barış is-
teyerek, barış içerisinde yaşayarak
öğrenmişti. Onun için de hangi dil-
den, hangi dinden, hangi renkten
olursa olsun komşularıyla barışık,
komşularıyla dost ve onların acıla-
rıyla acısını ortak eden bir insandı.
Ve bilirdi ki yaşanmış savaşların
hiç birine kendisinin de dahil ol-
duğu ‘büyük insanlık’ sebep olma-
mıştı. Gözlerimi açtığım, masalla-
rıyla düşünce ufkumu genişlettiğim
babaannemin yanında toprağa to-
hum atılırken, önce börtü böceğe,
sonra konu komşuya ve en sonun-
da da ‘bize’ diye niyet edilirdi. Kış
gelip, kar yerküreyi kapladığında,
ilk önce yabancı hayvanlar için kapı
önlere yem konur, daha yoksullar
için kısıtlı olanaklarla elde edil-

miş yiyecekler paylaşılırdı. Daha
çok paylaşılır daha çok çoğalırdık.
Paylaşılan yoksulluk değil, ortak
yazgının değiştirilmesi çabasıydı.
Savaşı, doğaya sevgimizi yitirdikçe
yaygınlaştırdık. Toprak, ağaç, kuş,
kedi, kaplumbağa, yılan... bilcüm-
le bütün yaratıklara yaşama hakkı
olduğu gerçeğinden bakmayıp, on-
lar katledilirken susan, seyirci ka-
lan insanlık, kıyım kendisine gel-
diğinde suçunun büyüklüğu altında
yenilmekten kurtulamadı.

Küçük Buzul Çağı

İklim Değişimleri
Tarihin Akışını Nasıl Etkiledi?

Brian Fagan

Say
Yayınları

Arkeolog
Fagan
“Cro Mag-
non-Buzul
Çağı İlk Mo-
dern İnsanı

Nasıl Yarattı?” adlı kitabından son-
ra bu eserinde Vikinglerin İzlanda,
Grönland ve Kuzey Amerika’da
kurdukları ilk kolonilerin kalın-
tıları üzerinde yapılan inceleme-
lerden yola çıkıp özellikle Avrupa
tarihindeki büyük olaylara mercek
tutarak iklim değişiminin tarihin

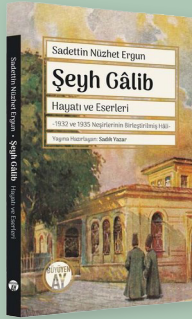
akışı üzerindeki etkisini inceliyor. insan toplumunun iklim zikzakları karşısında ne kadar savunmasız olduğunu gösteriyor. iklimbilimciler bilimsel ve teknolojik gelişmelerin yardımıyla son on yıl içinde, iklim koşullarının yaklaşık son bin yılda geçirdiği değişime dair net bir görüntü elde etmeyi başardılar. (...)

Şeyh Galib: Hayatı ve Eserleri

Sadettin Nüzhet Ergun

Büyüyenay Yayınları

Erken dönem Cumhuriyet Türkiye'si'nde akademik kurumlar oldukça sınırlı kadrolarla istihdam sağlayabildiğinden bu dönemde birçok öğretmen de, sosyal bilimlerde özellikle de Türk edebiyat tarihi sahasındaki akademik üretime önemli oranda katkıda bulunmuşlardır. Bu alanda en iyi örneklerden biri olan; özellikle tekke ve halk edebiyatı sahasında bugün de önemini koruyan bilimsel araştırmalara imza atan Ergun'un, kimi klasik Türk şairlerine dair tanıtıcı mahiyette çalışmaları da mevcuttur.

27 Mayıs Bir İhtilal Bir Devrim Bir Anayasa

Seçil Karal
Akgün

ODTÜ
Geliştirme
Vakfı
Yayıncılık

Prof. Dr. Mehmet Haberal'ın desteği ile kurulan "Başkent Üniversitesi Ord. Prof. Enver Ziya Karal Tarih Uygulama ve Araştırma Merkezi" içinde en eskisi 1876 yılına ait 15 kitap, sayısız belge ve bilgi ile yakın tarihe ışık oluyor. "Toplum, yaşayan bir olgudur. Onun için düşüncesi ve yaşamıyla değişendir. Yöneticilerin ve yönetilenlerin değişimler karşısındaki tutumu toplumların psikolojisini de belirlemiştir(...) Milli Birlik Komitesi, Kurucu Meclis, Temsilciler Meclisi, ayrıca, 1961 Anayasası'nı hazırlayan komisyonun başkanı olan babam Ord. Prof. Enver Ziya Karal'ın özel arşivinden derlediğim belgelerle destekleyerek, o dönemi yaşamamış kuşakların yakın tarihimizi bir bütün olarak ele almalarına bir katkı yapabilmek amacıyla hazırladım. 27 Mayıs'tan sonra, Cumhuriyet'i, kuruluştaki omurgasına oturtmak isteyen başka bir askeri hareket olmadı."

Bir Fotograf Bin Sözcüğe Bedeldir

Gönderi: ÖZİN ERDEMLİ, ANKARA

Abone Olun

Bütün Dünya Kapınıza Gelsin

Bütün Dünya'dan tüm okurlarına kaçırılmayacak bir fırsat. Bütün Dünya dergisine düzenli olarak ulaşmak isteyen okurlarımız abonelik sistemimizle dergilerine daha kolay ulaşıyor. Bir telefonunuz veya e-posta mesajınızla aboneliğinizi başlatın, bir yıl boyunca Bütün Dünya'nız her ay kapınıza gelsin.

**Bütün Dünya
Abone Servisi**

**Tel-WhatsApp:
0541 725 74 11**

**E-posta:
abonebd@gmail.com**

Bütün Dünya

BALKAN NACİ İSLİMYELİ

1947 yılında Adapazarı, Sakarya’da doğdu. 1967 yılında şimdiki adıyla Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi’ni kazanarak girdiği resim bölümünde beş yıl resim eğitimi gördü. Birincilikle mezun olduğu okula bir yıl sonra 1973 yılında asistan oldu. Asistanlığı döneminde kazandığı Avusturya Hükümeti’nin bursu ile litografi (taş baskı) eğitimi görmek üzere 1975 yılında Salzburg’a gitti. Yurda döndüğünde tez çalışmalarına devam eden sanatçı 1977’de “Görsel Sanatlar Öğesi Olarak Kurgu” adlı tezi ile yüksek lisansını tamamladı. Floransa’ya 1980 yılında bu kez İtalyan Hükümeti’nin bursuyla giderek; Floransa Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü’nde iki yıl boyunca çalışmalar yaptı. 1982 yılında yurda döndü.

Birbirini dinlemeyenler arasında gerçekliğin peşindeydi:

“Söz uçar, resim kalır. Sanat insanoğlunun unutulmaya karşı yarattığı en güzel çözümdür.”

